

OSLOMET

Guro Holt

Ivaretagelse av barn på krisesenter
En kvalitativ studie av profesjonell praksis

Masteroppgave i sosialt arbeid

OsloMet – storbyuniversitetet, Fakultet for samfunnsvitenskap

Oslo 2022

FORORD

Da jeg begynte på masterstudiet visste jeg at det kom til å bli både utfordrende og frustrerende å arbeide med masteroppgaven. Samtidig har det vært en utrolig inspirerende og lærerik prosess som har gitt meg innsikt i ny kunnskap. Årene som masterstudent ved Oslomet har vært preget av pandemi og hjemmeskole, men også av utvikling, god læring og gode, spennende diskusjoner. Nå som arbeidet med masteroppgaven er ferdig, ønsker jeg å takke de som har gjort det mulig for meg å gjennomføre dette prosjektet:

Til mine veiledere, Pernille Stornæss Skotte og Marie Hatlelid Føleide – takk for deres gode innspill og råd. Deres kritiske blikk og gode refleksjoner har bidratt til å styrke oppgaven.

Til mine kjære informanter – tusen takk for at dere ville dele deres refleksjoner, erfaringer og kunnskap. Takk for at dere ønsket å bruke av tiden deres, uten dere hadde aldri denne oppgaven blitt det den er i dag.

Til mamma og pappa – tusen takk for at dere alltid støtter og har troen på meg. Dere er virkelig verdens beste.

Sist, men ikke minst, tusen takk til min kjæreste og aller beste venn Magnus – takk for tålmodigheten og tryggheten når alt rundt har vært kaos.

Tusen takk!

Kongsvinger, 14.11.2022

Guro Holt

SAMMENDRAG

Denne masteroppgaven omhandler ivaretagelse av barn på krisesenter. Problemstillingen knyttet til studien er: «Hvordan blir barn ivaretatt, som egne brukere, av ansatte på krisesenter?» Hensikten med studien er å undersøke praksisen knyttet til ivaretagelsen av barn på krisesenter, samt se på hva som påvirker praksisen og hvilke implikasjoner dette får for ivaretagelsen av barna. Datamaterialet bygger på gruppeintervjuer av totalt ni ansatte ved tre ulike krisesentre i Norge. Datamaterialet har blitt analysert ved bruk av tematisk analyse.

Funnene blir drøftet med teori om hva barn utsatt for vold trenger, samt perspektivet på barn. Innen teori knyttet til hva barn utsatt for vold trenger, har jeg vektlagt tilknytningsteori og traumebevisst omsorg. Innen teori knyttet til perspektivet på barn, har jeg vektlagt barndomssosiologien og sosiokulturell utviklingspsykologi. Studiens funn deler seg inn i to hovedkategorier: direkte ivaretagelse av barnet og strukturell ivaretagelse av barnet.

Funnene i studien knyttet til den direkte ivaretagelsen av barnet viser en praksis hvor barn på krisesenter blir behandlet som egne brukere, samtidig som viktigheten av relasjonen og tilknytningen til omsorgspersonen blir løftet fram som avgjørende. Funnene i studien knyttet til den strukturelle ivaretagelsen av barnet viser at informantene mener at krisesenterloven § 2 femte ledd, krav om atskilt botilbud, påvirker ivaretagelsen av barn som kommer med far.

Diskusjonen viser at barn blir ansett som egne brukere. Samtidig vektlegges relasjonen mellom barnet og omsorgspersonen. Det er til barnets beste at kvaliteten på denne relasjonen er trygg, og for at det skal skje, er det en forutsetning at omsorgspersonen også blir ivaretatt. Basert på diskusjonen, er det som får størst implikasjoner for ivaretagelse av barn krisesenterloven § 2 femte ledd. Kravet om atskillelse gir implikasjoner for ivaretagelse av barn med far, og disse barna får ikke samme ivaretagelse som barn som kommer med mor.

Nøkkelord: barn, krisesenter, ivaretagelse, tilknytningsteori, traumebevisst omsorg, barndomssosiologi, sosiokulturell utviklingspsykologi.

ABSTRACT

Title: Safeguarding children in shelters – a qualitative study of professional practices.

This master thesis deals with the care of children in shelters. The study's research question is "How are children taken care of, as independent users, by staff at shelters?". The purpose of the study is to examine the practice linked to the care of children in shelters, as well as to look at what effects the practice and what implications this has for the care of the children. The data material is based on group interviews of a total of nine employees at three different shelters in Norway. The data material is thematically analyzed.

The findings are discussed with the theory of what children exposed to violence need and the perspective on children. On theory related to what children exposed to violence need, I have emphasized attachment theory and trauma-aware care. On theory related to the perspective on children, I have emphasized childhood sociology and socio-cultural developmental psychology. The findings of the study fall into two main categories: direct care of the child and structural care of the child. The findings of the study related to the direct care of the child reflect a practice where children in shelters are considered and treated as independent users, at the same time as the importance of the relationship and attachment to the parent is highlighted as crucial. Furthermore, the findings in the data material show that the informants consider the experience of security to be the most important. The findings in the study related to the structural care of the child show that the informants believe that shelter Act section 2 fifth paragraph requirement for separate accommodation, affects the care of children who come with their father.

The discussion shows that children are considered as independent users. At the same time, the relationship between the child and the parent is emphasized. It is in the child's best interest that the quality of this relationship is safe, and for that to happen it is a prerequisite that the parent is also taken care of. Based on the discussion, what has the greatest implications for the care of children, is shelter Act section 2 fifth paragraph. The requirement for separation has implications for the care of children with fathers, and these children do not receive the same care as children who come with mothers.

Key words: children, shelters, care, attachment theory, trauma-informed care, childhood sociology, socio-cultural developmental psychology.

INNHALDSFORTEGNELSE

FORORD	I
SAMMENDRAG	II
ABSTRACT	III
KAPITTEL 1 INNLEDENDE KAPITTEL	1
1.1 Innledning	1
1.2 Problemstilling	1
1.3 Definisjoner og begrepsavklaringer	2
1.3.1 Ivaretagelse	2
1.3.2 Vold i nære relasjoner	2
1.3.3 Hva er vold?	2
1.4 Oppgavens videre oppbygning	3
KAPITTEL 2 BAKGRUNN OG KONTEKST	4
2.1 Utviklingen av krisesentre i Norge	4
2.2 Statistikk over barn på krisesenter.....	5
2.3 Innholdet i et krisesentertilbud hjemlet i Lov om kommunale krisesentertilbud	5
2.4 Barns juridiske rettigheter knyttet til vold	7
2.5 Tidligere forskning	8
KAPITTEL 3 TEORETISK RAMMEVERK	11
3.1 Hva trenger barn utsatt for vold.....	11
3.1.1 Tilknypningsteori	11
3.1.2 Traumebevisst omsorg.....	13
3.1.3 Prinsippet om barnets beste.....	14
3.2 Perspektivet på barn	15
3.2.1 Barndomssosiologien	15
3.2.2 Sosiokulturell utviklingspsykologi	16
KAPITTEL 4 METODOLOGISK TILNÆRMING	18
4.1 Vitenskapsteoretisk ståsted: Sosialkonstruksjonisme	18
4.2 Min forforståelse.....	19
4.3 Valg av metode	20
4.3.1 Kvalitativ metode	20
4.3.2 Gruppeintervju	20
4.3.3 Bruk av case i kvalitativ forskning	21
4.4 Framgangsmåte for dataproduksjon.....	23
4.4.1 Rekruttering av informanter	23
4.4.2 Utforming av intervjuguide	24
4.4.3 Gjennomføring av intervjuene	25
4.5 Analyse av datamaterialet.....	28
4.5.1 Transkriberingen av gruppeintervjuene	28
4.5.2 Tematisk analyse	28
4.6 Forskningsetikk	31

4.6.1 Personopplysninger og informert samtykke.....	31
4.6.2 Maktrelasjonen mellom forsker og informanter	32
4.7 Reliabilitet, validitet og troverdighet av studien	32
KAPITTEL 5 PRESENTASJON AV FUNN	35
5.1 Direkte ivaretagelse av barnet.....	35
5.1.1 Funn tilknyttet caset, Ola 5 år	35
5.1.2 Barn som egne brukere.....	37
5.1.3 Opplevelse av trygghet	38
5.1.4 Samarbeid med omsorgspersonen	43
5.2 Strukturell ivaretagelse av barnet.....	45
5.2.1 Covid-19 pandemiens påvirkning.....	45
5.2.2 Barn som kommer med far	46
5.2.3 Samarbeid med barneverntjenesten	49
5.3 Oppsummering av funn	52
KAPITTEL 6 DISKUSJON AV FUNN	54
6.1 Barns posisjon på krisesenter.....	54
6.1.1 Informasjon og skjerming – et spenningsfelt?.....	58
6.1.2 Ivaretagelse av omsorgspersonen for å ivareta barnet	59
6.2 Krisesenterloven § 2 femte ledd: et atskilt botilbud	61
KAPITTEL 7 AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER	66
REFERANSER	68
VEDLEGG	77
Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD.....	77
Vedlegg 2: Intervjuguide.....	79
Vedlegg 3: Informasjonsbrev og samtykkeerklæring	82

KAPITTEL 1 INNLEDENDE KAPITTEL

1.1 Innledning

Tema for masteroppgaven er praksisen knyttet til ivaretagelse av barn på krisesenter. Min interesse for voldsutsatte barn har vært med meg gjennom hele mitt studieforløp, fra starten av bachelorstudiet, til endt masteroppgave. Hvert år oppholder det seg rundt 1500 barn på norske krisesentre (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2022a). Dette er barn som står i faresonen for å utvikle en rekke atferdsmessige og psykiske vansker (Øverlien, 2012). Ansatte på krisesentre møter sårbare barn som har opplevd vold i nære relasjoner. De ansatte står i en unik posisjon for å hjelpe disse barna, slik at de kan få det bedre. Jeg ønsker å undersøke hvordan de ansatte ivaretar barn, hva som påvirker praksisen deres, og hvilke implikasjoner det får for måten de jobber med barn på. Denne studien tar for seg praksisen knyttet til ivaretagelse av barn som egne brukere på krisesenter. Datagrunnlaget for studien er tre gruppeintervjuer med totalt ni ansatte ved tre ulike krisesentre i Norge.

1.2 Problemstilling

- Hvordan blir barn ivare tatt, som egne brukere, av ansatte på krisesenter?

Med problemstillingen ønsker jeg å undersøke praksisen knyttet til ivaretagelsen av barn på krisesenter, samt se på hva som påvirker praksisen og hvilke implikasjoner dette får for ivaretagelsen av barna. Jeg ønsker å undersøke hvordan praksisen ivaretar barns rettigheter knyttet til aktuelle bestemmelser og lovverk, men også hvordan praksisen ivaretar voldsutsatte barns behov. Barn «som egne brukere» blir i oppgaven sett ut fra rettighetene barn utsatt for vold har, knyttet til lovverket og det teoretiske rammeverket for oppgaven. I tillegg knyttes barn «som egne brukere» opp til forståelsen av barn på krisesenter. Jeg ønsker å undersøke om barn blir forstått som individuelle, eller som en del av omsorgspersonen. Relevante deler av lovverket blir presentert i underkapittel 2.3 og 2.4, mens det teoretiske rammeverket for oppgaven blir redegjort for i kapittel tre.

1.3 Definisjoner og begrepsavklaringer

1.3.1 Ivaretagelse

I denne oppgaven vil ivaretagelse ta utgangspunkt i forarbeidene til Lov om kommunale krisesentertilbud. God ivaretagelse av barn innebærer at tilbudet i størst mulig grad blir tilrettelagt for det enkelte barnet ut fra alder, personlighet og barnets behov. God ivaretagelse innebærer også at barnets rettigheter tilknyttet annet lovverk blir ivaretatt, for eksempel rettigheter knyttet til helsehjelp og oppfølging av skole og barnehage. Tiltak som settes i verk ovenfor et barn skal være i samarbeid med barnets omsorgsperson (Ot.prp.nr 96, 2008-2009, s. 78).

1.3.2 Vold i nære relasjoner

Krisesenter er et hjelpetilbud til kvinner, menn og barn utsatt for vold, eller trusler om vold, i nære relasjoner (Krisesenterloven, 2010, § 1). I regjeringens opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021) blir vold i nære relasjoner definert som

Vold mot nåværende eller tidligere partner. Det er også vold mot søsken, barn, foreldre, besteforeldre og andre i rett opp- eller nedadstigende linje, adoptiv-, foster- og steforhold. Kategorien kan også omfatte vold i langvarige omsorgs- og pleierelasjoner og nære vennskapsbånd. (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016–2017, s. 10)

1.3.3 Hva er vold?

Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje, eller slutter å gjøre noe den vil. (Isdal, 2018, s. 39)

Vold kan deles inn i ulike typer, for eksempel fysisk, psykisk, seksuell, materiell og latent. Fysisk vold er den formen for vold de fleste umiddelbart assosierer med begrepet vold. *Fysisk vold innebærer enhver form for fysisk handling som skader eller tvinger et annet menneske* (Isdal, 2018, s. 45). Eksempler på fysisk vold er slag, sparking og biting (Lillevik, 2016, s. 27). Barn som opplever fysisk vold mellom foreldre, eller selv blir utsatt for

fysisk vold, blir også utsatt for psykisk vold. Psykisk vold er ofte vanskeligere å identifisere enn fysisk vold. Dette kan være fordi den ikke nødvendigvis uttrykkes eksplisitt (Lillevik, 2016, s. 28). *Psykisk vold er all bruk av ord eller mimikk/kroppsspråk for å kontrollere, skremme, krenke eller skade noen* (Isdal, 2018, s. 51). Barn som har blitt utsatt for fysisk og psykisk vold opplever også å bli utsatt for latent vold. Latent vold er frykten for å bli utsatt for ny vold fra voldsutøver. Frykten styrer barnets atferd, og risikoen for ny vold vil kunne bli så dominerende at det styrer alt barnet gjør (Isdal, 2018, s. 68).

1.4 Oppgavens videre oppbygning

Kapittel to inneholder en redegjørelse av relevant bakgrunnsinformasjon for studien. Først beskriver jeg utviklingen av krisesentrene i Norge, samt litt statistikk om barn på krisesenter. Deretter redegjør jeg for innholdet i et krisesentertilbud hjemlet i Lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterloven). Etter dette beskrives barns juridiske rettigheter knyttet til vold. Til slutt presenteres tidligere forskning som er relevant for studien. Kapittel tre inneholder en presentasjon av det sosialfaglige teoretiske rammeverket for studien. Kapitlet er delt inn i to deler. Første del, 3.1, handler om hva barn utsatt for vold trenger, hvor tilknytningsteori og traumebevisst omsorg blir redegjort for. I tillegg redegjøres det kort for prinsippet om barnets beste. I andre del, 3.2, blir perspektivet på barn presentert med barndomssosiologien og sosiokulturell utviklingspsykologi.

Kapittel fire tar for seg studiens metodologiske tilnærming. Først redegjør jeg for mitt vitenskapsteoretiske ståsted, og min forforståelse. Deretter blir metoden som er valgt og framgangsmåten for dataproduksjon presentert. Tematisk analyse blir redegjort for, samt hvordan jeg har gått fram i min tematiske analyse. Etter dette presenteres etiske refleksjoner knyttet til forskningsetikk, før jeg til slutt redegjør for reliabilitet, validitet og troverdighet av studien. Kapittel fem inneholder en presentasjon av funnene gjort i den tematiske analysen. Først presenteres funn som inngår i hovedkategorien direkte ivaretagelse av barnet. Deretter presenteres funnene som inngår i hovedkategorien strukturell ivaretagelse av barnet. Til slutt oppsummeres funnene fra begge hovedkategoriene kort. Kapittel seks inneholder en drøftelse av funnene presentert i kapittel fem, i lys av teori presentert i kapittel tre. Kapittel sju inneholder avsluttende betraktninger og forslag til videre forskning.

KAPITTEL 2 BAKGRUNN OG KONTEKST

Kapittelet inneholder en redegjørelse av relevant bakgrunnsinformasjon for studien. Først presenterer jeg utviklingen av krisesentre i Norge. Deretter presenteres kort relevant statistikk knyttet til barn på krisesentre, før jeg redegjør for hva et krisesentertilbud skal inneholde slik det er hjemlet i Lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterloven). Barns juridiske rettigheter knyttet til vold blir deretter redegjort for. Til slutt blir tidligere forskning presentert.

2.1 Utviklingen av krisesentre i Norge

Krisesenterbevegelsen startet i England på begynnelsen av 1970-tallet, som følge av den nye kvinnebevegelsen. I 1976 ble det arrangert et internasjonalt tribunal i Brussel om forbrytelser mot kvinner. Her stod flere kvinner fram og fortalte om volden de hadde vært utsatt for av sine menn. I tribunalet deltok en gruppe norske feminister som kom tilbake til Norge og startet Nordens første krisetelefon ved bruk av private midler. Etter dette krevde kvinnene offentlig støtte for å starte krisesentre. De mente vold mot kvinner var et samfunnsproblem og et resultat av skjevt maktforhold mellom menn og kvinner. Kvinner fra alle politiske partier støttet krisesenterbevegelsen, og 2.mai 1978 åpnet Camilla Krisesenter i Oslo som Nordens første. I løpet av 1978 bodde 98 kvinner og 34 barn på Camilla Krisesenter. I årene etter, fra 1980–1985 ble det etablert mellom seks og syv nye krisesentre hvert år i Norge (Krisesentersekreteriatet, 2008, s.22; Ryste, 2003).

Allerede ved oppstarten, hadde krisesentrene flere mål. Kvinnene som stod bak tilbudet ønsket å dokumentere omfanget av vold mot kvinner og vise myndighetene og hjelpeapparatet hvordan tilbudet til voldsutsatte kvinner kunne forbedres (Jonassen, 2014, s. 40). I de første årene var det kvinnelige frivillige uten formell fagbakgrunn som arbeidet ved krisesentrene, men etter hvert ble det vanlig med lønnede arbeidere. De senere årene har også flere med faglig utdanning på høgskole- og universitetsnivå begynt å arbeide ved krisesentre (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2022d). Krisesentrene har spilt en sentral rolle når det gjelder å rette fokus mot vold i parforhold og bekjempelsen av familievoldsproblemer. «Kvinner hjelper kvinner», var slagordet de arbeidet ut fra, og krisesentrene var det eneste hjelpetilbudet som hadde voldsutsatte kvinner og deres barn

som primær målgruppe (Jonassen, 2014, s. 40). I dag finnes det 44 krisesentre fordelt over hele landet (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2021). Fram til 2010 var ikke krisesentertilbud i Norge lovfestet. I 2010 ble Lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterloven) innført. Loven pålegger også kommunene å ha krisesentertilbud til menn (krisesenterloven, 2010, § 1). Sentrale paragrafer fra krisesenterloven blir presentert i underkapittel 2.3.

2.2 Statistikk over barn på krisesenter

I 2021 oppholdt det seg 1442 barn på norske krisesentre, med til sammen 1648 opphold. Sammenlignet med 2020 ble det registrert 184 flere barn, og 68 flere opphold for barn. Opphold vil si de gangene barna overnattet på krisesenter i løpet av året, og et gjennomsnittlig opphold for barn i 2021 varte i 30 døgn, ett døgn mindre enn i 2020 og 2019. Det ble i 2021 registrert 562 dagsbesøk av barn, og 206 barn som var dagbrukere ved et krisesenter (Barne-, ungdoms og familiedirektoratet, 2022a). I 2020 var 49 % av barna tilknyttet krisesentrene 0–5 år, 29 % var 6–10 år og 22 % var eldre enn 10 år. Altså var over halvparten av barna eldre enn 5 år, mens gjennomsnittsalderen var 7 år, tilsvarende som i 2020 og 2018 (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2022a).

2.3 Innholdet i et krisesentertilbud hjemlet i Lov om kommunale krisesentertilbud

Krisesenter er et hjelpetilbud til kvinner, menn og barn utsatt for vold, eller trusler om vold, i nære relasjoner. Krisesentrene skal gi beskyttelse, sikkerhet, råd og veiledning. Tilbudet skal samordnes med andre tjenester og være tilrettelagt for brukerens individuelle behov (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2021). Lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterloven) trådte i kraft i 2010. Krisesenterloven § 1, formålsparagrafen, hjemler lovens formål, som er å sikre et godt og helhetlig tilbud til kvinner, menn og barn utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner (krisesenterloven, 2010, § 1). Et godt og helhetlig krisesentertilbud innebærer at lovens krav er ivaretatt når det gjelder innholdet i selve krisesentertilbudet, hjemlet i § 2 og 3, og samordning av krisesentertilbudet med andre deler av hjelpeapparatet, hjemlet i § 4 (Barne-, ungdoms og familiedirektoratet, 2015, s. 6). Barne-, ungdoms- og

familiedirektoratets veileder til krisesenterloven sier at en forutsetning for et godt og helhetlig krisesentertilbud er at kommunen har et hjelpetilbud til personer utsatt for vold i nære relasjoner, både i en akuttsituasjon og med oppfølging over tid (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2015, s. 6).

Krisesenterloven § 2 hjemler krav til krisesentertilbudet. Første ledd fastslår at kommunen har ansvar for å sørge for et krisesentertilbud rettet mot personer utsatt for vold i nære relasjoner som har behov for veiledning eller midlertidig botilbud (krisesenterloven, 2010, § 2). Andre ledd hjemler innholdet i krisesentertilbudet. Krisesentertilbudet skal gi brukerne støtte, veiledning og hjelp til å kontakte andre tjenester (krisesenterloven, 2010, § 2). Andre tjenester kan for eksempel være Nav, psykisk helsetjeneste og barneverntjenesten. Kommunens krisesentertilbud skal etter krisesenterloven § 2 omfatte ulike elementer. Det skal blant annet omfatte et trygt midlertidig botilbud, et gratis dagtilbud, telefontilbud og tilbud om oppfølging i reetableringsfasen (krisesenterloven, 2010, § 2). Dagtilbud kan være råd og veiledning gjennom samtaler eller deltakelse i grupper og aktiviteter. Dagtilbudet skal rette seg mot tidligere brukere som en del av oppfølging i reetableringsfasen, men det skal også være til brukere som benytter seg av dagtilbud og ikke botilbud. Telefontilbudet skal være tilgjengelig hele døgnet, alle dager i året. Oppfølging i reetableringsfasen kan som nevnt være deltakelse i grupper og aktiviteter eller tilbud om dagtilbud. Det kan også være tiltak i regi av andre tjenester, for eksempel NAV eller helsetjenesten. Kommunen har ansvar for at brukeren får oppfølging etter annet lovverk (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2015, s. 10). Kommunen er også pliktig til å samordne tiltak fra krisesentertilbudet og andre deler av tjenesteapparatet etter krisesenterloven § 4 (krisesenterloven, 2010, § 4) Dette skal være med å sikre at brukeren får helhetlig oppfølging både under oppholdet på krisesenteret og i reetableringsfasen.

Krisesenterloven § 3 andre ledd, «Kommunen skal sørge for å ta vare på barn på ein god måte som er tilpassa deira særskilte behov, og skal også sørge for at barn får oppfylt dei rettane dei har etter anna regelverk», understreker at barn skal gis god ivaretagelse og individuell tilrettelegging (krisesenterloven, 2010, § 3 andre ledd). Denne paragrafen er særlig relevant for studiens problemstilling: «Hvordan blir barn ivaretatt, som egne

brukere, av ansatte på krisesenter?». Krisesenterloven omtaler barn eksplisitt (krisesenterloven, 2010, § 3 andre ledd), og derfor skal barn regnes som selvstendige brukere og rettssubjekter med egne individuelle behov (Sæther, 2016, s. 154). Barn på krisesenter har samme rettigheter som barn generelt. God kvalitet i tilbudet må derfor ses i lys av deres rettigheter etter annet lovverk, inkludert FNs Barnekonvensjon. Det gjelder særlig hensynet til barnets beste (artikkel 3), barns rett til å bli hørt (artikkel 12), og til beskyttelse fra overgrep (artikkel 19) (Forente nasjoner, 1989, artikkel 3, 12 og 19). Disse artiklene i Barnekonvensjonen blir redegjort for i underkapittel 2.4. For å ivareta barns generelle rettigheter under krisesenteroppholdet, kreves det spesiell tilrettelegging. Kravet om tilrettelegging for barn forutsetter egnede leke- og aktivitetsrom, rom for å ta imot venner, og trygge utearealer for barn, jf. krisesenterloven § 2 fjerde ledd (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2015, s. 12; krisesenterloven, 2010, § 2). Barnehage, skole, fritidsaktiviteter og kontakt med venner bør så langt som mulig, ifølge veilederen til krisesenterloven, opprettholdes under oppholdet på krisesenteret, hvis situasjonen og sikkerheten tillater det (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2015, s. 16).

2.4 Barns juridiske rettigheter knyttet til vold

I Norge er det totalforbud mot enhver form for bruk av vold mot barn, både som avstraffelse, men også som en del av oppdragelsen (Andersland & Mevik, 2016, s. 38). Selv om det i Norge er totalforbud mot enhver bruk av vold mot barn, anslår Justisdepartementet at ca. 100 000 barn årlig blir utsatt for vold eller er vitne til vold. Begge deler anses å være like skadelig (Andersland & Mevik, 2016, s. 40). Barns juridiske rettigheter knyttet til vold kommer fram i flere lovverk. FNs Barnekonvensjon artikkel 19 slår fast at barn har rett til frihet fra vold (Forente nasjoner, 1989, artikkel 19). Bestemmelsen i artikkel 19 er bygget opp i to deler. Del en hjemler hva barnet skal beskyttes mot, og hvilke typer beskyttelsestiltak som bør settes i verk. Del to går mer i detalj om beskyttelsestiltakene (Hennum, 2020, s. 368). Barnekonvensjonen artikkel 19 gir barn beskyttelse mot alle former for vold, mishandling og omsorgssvikt (Forente nasjoner, 1989, artikkel 19). FNs Barnekomité's generelle kommentar nr. 13 viser at enhver fysisk maktanvendelse mot barn omfattes av artikkel 19, dette innebærer også fysisk avstraffelse knyttet til oppdragelse (Hennum, 2020, s. 369).

Grunnloven § 104 gir det norske rettssamfunnets høyeste vern vedrørende at hensynet til barnets beste ved avgjørelser som gjelder barn, skal være grunnleggende. Dette omhandler også barnets rett til å bli hørt og få sin mening tillagt vekt (Grunnloven, 1814, § 104). Grunnloven § 104 innebærer grunnlovfesting av to av de viktigste artiklene i FNs Barnekonvensjon, som er vår høyeste rettskilde bortsett fra Grunnloven, henholdsvis artikkel 3 og artikkel 12 (Andersland & Mevik, 2016, s. 41). Artikkel 3 i Barnekonvensjonen hjemler prinsippet om hensynet til barnets beste. Prinsippet om hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger og avgjørelser som berører og involverer barn (Forente nasjoner, 1989, artikkel 3).

Barnekonvensjonens artikkel 3 om hensynet til barnets beste må ses i sammenheng med Barnekonvensjonens artikkel 12 om barnets rett til å bli hørt (Haugli, 2020, s. 56). Artikkel 12 gir barnet retten til å gi uttrykk for sitt syn og få det vektlagt, men artikkel 12 gir ikke barnet rett til selvbestemmelse. Retten til å bli hørt innebærer både at barnet får uttale seg, at det blir lyttet til, og at det tas hensyn til det barnet ytrer. Barnet har altså rett til å medvirke og delta i egen sak (Forente nasjoner, 1989, artikkel 12). Barnekonvensjonen kombinert med grunnlovsbestemmelsen i Grunnloven § 104 gir et betryggende og solid rettsvern mot vold og overgrep for barn i Norge. Rettsvernet styrkes også i andre lovbestemmelser, blant annet lov om barn og foreldre (barnelova) § 30 tredje ledd (Barnelova, 1981, § 30), og lov om barneverntjenester (barnevernloven) § 4-12 første ledd bokstav C (Barnevernloven, 1992, § 4-12).

2.5 Tidligere forskning

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) skrev på oppdrag fra Barne- og likestillingsdepartementet i 2009 en rapport om situasjonen til barn og unge på kriesesenter. Denne studien var den første landsomfattende studien som ble gjort om barn på kriesesenter i Norge (Øverlien et al., 2009, s. 7). Denne studien ble også gjennomført før kriesesenterloven ble innført i 2010. Deres inntrykk er at det er stort engasjement og interesse for barn og unge som bor på kriesesentre, og at de ansatte har sterk vilje til å legge til rette forholdene for barna. Til tross for økt oppmerksomhet og sterk vilje til å tilrettelegge for barna, finner de at det er uklarheter i barns status på kriesesentre (Øverlien et al., 2009, s. 104-105). Disse funnene er av særlig relevans for

problemstillingen knyttet til denne studien: «Hvordan blir barn ivaretatt, som egne brukere, av ansatte på krisesenter?». Barna i studien til Øverlien et al. (2009) uttrykker mangel på informasjon om hvor de er, hvorfor de er der, og hva som skal skje framover. Studien viser at det er tydelig mangel på informasjon til barna, og mangelen på informasjon gjelder spesielt de yngste barna (Øverlien et al., 2009, s. 105). I intervjuene som ble gjort i studien kom det tydelig fram at det var forskjeller fra krisesenter til krisesenter når det gjaldt tilbud til barna under oppholdet, som oppfølging, kompetanse og erfaring (Øverlien et al., 2009, s. 110).

Øverlien et al., (2009) sin studie kom som nevnt før krisesenterloven ble innført i 2010. Hvis en går over til å se på forskning som har blitt gjort etter innføringen av krisesenterloven, publiserte NOVA i 2014 en studie på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Studien har sett på kommunenes implementering av krisesenterloven (Bakketeig et al., 2014, s. 3). Studien viser at innføring av krisesenterloven har hatt positiv betydning for situasjonen til barn på krisesenter. Krisesentrenes kontakt med barnevernet har også blitt mer formalisert, og antall bekymringsmeldinger fra krisesentre har økt etter innføringen av loven. Økning i antall bekymringsmeldinger gjelder imidlertid ikke barn som kommer i følge med far (Bakketeig et al., 2014, s. 14). Årsaker til dette kan være at barn sjelden kommer med fedre, og at krisesentrene har mindre erfaring med barn som kommer med fedre. Det kan også være en indirekte følge av at botilbudet til menn og kvinner skal være atskilt (Bakketeig et al., 2014, s. 118). Dette kommer også fram i presentasjonen av mine funn i underkapittel 5.2.2. Det kommer fram i studien til Bakketeig et al. (2014) at krisesentre i større grad tilrettelegger for barn etter innføringen av loven. Flere av krisesentrene hadde reserverte rom til barn, slik som lekerom og rom til skolearbeid. I tillegg hadde flere barn tilbud om individuelle samtaler og sosiale aktiviteter både på og utenfor senteret. Andelen krisesentre som hadde innført en egen barneansvarlig økte betydelig etter innføringen av loven (Bakketeig et al., 2014, s. 124).

«Gjennomgang av tilbudet til barn på krisesentre», gjennomført av Bufdir (2016), viser at barn som oppholder seg på krisesenter i mange tilfeller har et komplekst og sammensatt hjelpebehov. Flertallet av barna kommer fra familier med økonomiske og

sosiale utfordringer. I tillegg opplever en del av barna ekstra belastninger, som gjør at de trenger spesiell tilrettelegging og tettere oppfølging. Dette kan for eksempel være barn med funksjonsnedsettelse, barn med behov for psykisk helsehjelp, barn av foreldre med rus- og psykiatriproblematikk, og barn med gjentatte opphold på krisesenter. Barn med gjentatte opphold har større risiko for ikke fullført skolegang, og større risiko for å få psykiske problemer, hvis de ikke mottar tilstrekkelig oppfølging og hjelp både under og etter oppholdene på krisesenter (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2016, s. 10). I 2014 lanserte regjeringen tiltaksplanen «En god barndom varer livet ut», for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2014-2017). NOVA-studien gjennomført av Bakketeig et al. (2014) og «Gjennomgang av tilbudet til barn på krisesentre» gjennomført av Bufdir (2016) ble formulert som et av tiltakene i tiltaksplanen. «Gjennomgang av tilbudet til barn på krisesentre» gjennomført av Bufdir (2016) viser at selv om det har vært en positiv utvikling i arbeidet som gjøres, er det manglende systematikk i oppfølgingen av barna på sentrene. Det er variasjoner i hva som tilbys barna ved sentrene knyttet til hvordan lokalene er tilrettelagt, hvordan det jobbes med barna, og hva som vektlegges i arbeidet (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2016, s. 3).

I 2019 skrev Nordlandsforskning AS og likestillingscenteret KUN (tidligere Stiftelsen Kvinneuniversitet Nord) en rapport på oppdrag fra Bufdir. Rapporten er en kunnskapsoversikt over krisesentertilbudet i Norge nesten 10 år etter at krisesenterloven ble innført (Bliksvær et al., 2019, s. 3). Rapporten framhever at tilbudet til barn har blitt bedre, men fortsatt er det mange krisesentre som har utfordringer tilknyttet fysisk tilrettelegging for barn, spesielt når det gjelder barn som kommer sammen med menn. Dette er funn som også kommer fram i min studie, se underkapittel 5.2.2. I sin utredning foreslår Bliksvær et al. (2019) at barn som kommer sammen med far skal få muligheten til å benytte samme lokaler som barn som kommer med mor (s.54).

KAPITTEL 3 TEORETISK RAMMEVERK

I dette kapittelet presenterer jeg det sosialfaglige teoretiske rammeverket for studien, som senere knyttes opp mot funnene som presenteres i kapittel fem og tidligere forskning på feltet presentert i underkapittel 2.5. Kapittelet er delt inn i to deler. 3.1 handler om hva barn utsatt for vold trenger, hvor tilknytningsteori og traumebevisst omsorg presenteres. I tillegg presenteres også prinsippet om barnets beste kort. I andre del, 3.2, blir perspektivet på barn presentert med barndomssosiologien og sosiokulturell utviklingspsykologi. Jeg har valgt disse teoriene fordi de belyser barns behov for ivaretagelse på gruppenivå og individnivå. Tilknytningsteorien og traumebevisst omsorg belyser hva barn utsatt for vold som gruppe har behov for, mens barndomssosiologien og sosiokulturell utviklingspsykologi belyser det individuelle barnets behov.

3.1 Hva trenger barn utsatt for vold

3.1.1 Tilknytningsteori

Barn som gjentatte ganger utsettes for vold og omsorgssvikt har betydelig økt risiko for utvikling av rusmisbruk, psykisk sykdom, kognitiv svikt, sviktende fysisk helse, kriminell atferd og tidlig død (Kvello, 2015, s. 331). Symptomene opptrer ikke bare når barn utsettes direkte for vold, men også når barn er vitne til vold. Barn utsatt for vold lever i en situasjon med forutsigbar uforutsigbarhet, og barnet kan få forhøyet stressnivå fordi hjernen er i konstant alarmberedskap. Moderne tilknytningsteori bygger i stor grad på John Bowlby (Smith, 2017, s. 139). Fra etnologien hentet han ideen om at tilknytning er et atferdssystem som omfatter organisering av nærhetssøking og de tilhørende kognitive og emosjonelle komponentene. Med begrepet tilknytningsatferd henviser Bowlby til atferden barn viser ved atskillelse og gjenforening med omsorgspersonen (Smith, 2017, s. 140). Innenfor tilknytningsteorien er det fire typer tilknytning barn utvikler: trygg tilknytning, utrygg engstelig unnvikende tilknytning, utrygg engstelig ambivalent og desorientert tilknytning (Bunkholdt, 2000, s. 182; Kvello, 2015, s. 85; Smith, 2017, s. 145). Trygg tilknytning er, ifølge tilknytningsteorien, viktig for barnets utvikling og helse. Når en av omsorgspersonene rammes av vold som de ikke klarer å komme seg vekk fra, er det stor sjanse for at det går utover evnen til å gi barnet omsorg og trygg tilknytning. Trygg tilknytning innebærer at barnet forventer og er bevisst at tilknytningspersonen er tilgjengelig, selv om hun ikke er til

stede i øyeblikket. Utrygg unnvikende tilknytning innebærer at barnet viser trygg baseatferd, men lite følelser ved kortvarige atskillelser, og ofte unngår omsorgspersonen ved gjenforening. Utrygg ambivalent tilknytning innebærer at barnet lett kommer ut av likevekt ved adskillelse, og veksler mellom oppfordring til kontakt og sint avvisning ved gjenforening (Smith, 2017, s. 148).

Barn utsatt for vold utvikler ofte desorientert tilknytning (Kvillo, 2015, s. 89; Smith, 2017, s. 148). Barn med desorientert tilknytning oppfører seg som om de ikke vet eller forstår hva de skal gjøre i situasjoner hvor de blir gjenforent med omsorgspersonen. De nærmer seg omsorgspersonen, men ser vekk, bevegelsene deres fryses, de rugger, skriker når omsorgspersonen forlater rommet, men fjerner seg når omsorgspersonen kommer tilbake (Bunkholdt, 2000, s. 182; Hart & Schwartz, 2009, s. 81; Smith, 2017, s. 149). Typisk for barn med desorientert tilknytning er forvirring og ambivalens på grunn av erfaringer med trusler eller vold. Barn søker ofte trøst hos dem som de kjenner som sine omsorgspersoner, men barn med desorientert tilknytning har samtidig opplevd grunner til å være redd for en av sine omsorgspersoner. Dette kan være med å bidra til å opprettholde forvirring og ambivalens hos barn med desorientert tilknytning (Bunkholdt, 2000, s. 183). Barna med desorientert tilknytning har betydelig risiko for utvikling av alvorlige atferdsproblemer eller psykiske lidelser (Bunkholdt, 2000, s. 184; Hart & Schwartz, 2009, s. 82).

Basert på tidligere erfaringene om hvor tilgjengelige omsorgspersonene er, samt hvordan de reagerer når barnet trenger trøst, konstruerer barnet indre arbeidsmodeller av omsorgspersonene og seg selv (Bunkholdt, 2000, s. 187; Hart & Schwartz, 2009, s. 72; Smith, 2017, s. 169). Etableringen av indre arbeidsmodeller blir bestemt av to forhold: Omsorgspersonens fysiske tilstedeværelse i situasjoner som kan virke skremmende for barnet, og barnets visshet om at omsorgspersonen er tilgjengelig hvis barnet skulle trenge det, selv om omsorgspersonen ikke er fysisk til stede (Smith, 2017, s. 170). Basert på tidligere erfaringer vil barnets indre arbeidsmodeller danne forventningene til barnet i ulike situasjoner. Arbeidsmodellene hjelper barnet å forstå hva som vil skje i forhold til omsorgspersonen, forklare hva som vil skje i framtiden, og lage tilknytningsrelevante handlingsstrategier. Barn med trygg tilknytning utvikler positive indre arbeidsmodeller, mens barn med desorientert tilknytning utvikler negative indre arbeidsmodeller. Flere studier viser

imidlertid at negative forventninger kan endres til positive forventninger (Bunkholdt, 2000, s. 187; Hart & Schwartz, 2009, s. 82; Smith, 2017, s. 171). Dette avhenger av at barnet opplever forandringer, og at de gjør daglige erfaringer med nye, trygge mennesker som gir trygghet og varme, og som svarer adekvat på signalene til barnet (Bunkholdt, 2000, s. 187).

3.1.2 Traumebevisst omsorg

Tidlige traumer, for eksempel ved førskolealder, kan sterkt påvirke utviklingen av følelsesregulering, selvstendighet og toleranse for nærhet til andre (Dyregrov, 2010, s. 63). Som beskrevet i delkapittel 3.1.1 utvikler mange barn utsatt for vold desorientert tilknytning. Barn som opplever tidlige traumebelastninger og utvikler desorientert tilknytning får dessverre et dårlig utgangspunkt for livet videre, med problemer i barne- og ungdomsalder og tidlig voksenalder (Dyregrov, 2010, s. 63). Traumebevisst omsorg beskrives som et styrkebasert rammeverk forankret i en forståelse av og en respons på innvirkningen av traumet (Hopper et al., 2010, s. 82). Derfor kan traumebevisst omsorg forstås både som en forståelsesramme og som omsorgshandlingene basert på denne forståelsesrammen (Jørgensen & Lillevik, 2016, s. 189). Mange klarer seg generelt fint etter en potensielt traumatiserende enkelthendelse, for eksempel en bilulykke. Det er imidlertid større risiko for å bli traumatisert i barndommen og oppveksten når de potensielt traumatiserende hendelsene skjer i relasjon til omsorgspersonene gjentatte ganger over tid (Hagen, 2021, s. 13). Forskning har vist at jo nærrere relasjon barnet har til voldsutøver, jo alvorligere blir traumene, spesielt hvis barnet ikke har noen andre trygge personer det kan søke støtte hos. Dette fører til at tilknytningen blir utrygg, og utryggheten bærer barnet med seg videre i livet og inn i nye relasjoner, hvis barnet ikke får hjelp. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2019) skriver på sine nettsider at det er tre sentrale elementer i traumesensitivt arbeid med barn på krisesenter: At barnet opplever krisesenteret som et trygt sted, at barnet får hjelp til å regulere følelser, og at barnet får hjelp til å etablere relasjoner til andre (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2019). Funnene som blir presentert i kapittel fem viser konkrete eksempler på hvordan informantene setter søkelys på trygghet, relasjon og følelsesregulering i praksis.

Som nevnt ovenfor bør det traumesensitive arbeidet med barn på krisesenter ha søkelys på trygghet, relasjon og følelsesregulering (Amble & Dahl-Johansen, 2016, s. 69; Hagen, 2021, s.

14; Jørgensen & Lillevik, 2016, s. 189). Hjernens utvikling blir negativt påvirket av belastninger vi opplever. Barn som lever under utrygge forhold vil for eksempel utvikle stor kapasitet til å oppfatte fare og ta forholdsregler for å tilpasse seg og overleve situasjonen, noe som vil gå på bekostning av utvikling av andre ferdigheter som utforskning, analyse og tilknytning til andre (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2019). Heldigvis har hjernen stort potensiale til utvikling og forandring ved opplevelse av nye positive erfaringer. Derfor blir det å skape nye og positive opplevelser helt sentralt i arbeidet med barn på kritesenter. Dette innebærer å tilrettelegge for at barn opplever trygghet, at barn og omsorgsperson får kunnskap om konsekvensene vold kan ha for barn og hva som kan gjøres for å få det bedre, samt at de ansatte er oppmerksomme på egne følelser og reaksjoner i møte med traumatiserte barn og bevisstgjør omsorgspersonen om dette (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2019).

3.1.3 Prinsippet om barnets beste

Barnets beste blir ofte assosiert med et av de overordnede prinsippene i barneverntjenestens arbeid. Hensynet til barnets beste er imidlertid ikke bare et sentralt prinsipp for barneverntjenesten, men også for alle profesjoner som jobber med barn. I kritesenterloven blir barn omtalt eksplisitt, og som beskrevet i underkapittel 2.3 skal barn ivaretas etter deres særskilte behov (kritesenterloven, 2010, § 3). Begrepet «barnets beste» er relativt, og forstås og praktiseres ulikt innenfor ulike samfunn og kulturer (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 48). Barnets beste er et komplekst begrep. Dette innebærer at det er en rekke faktorer som påvirker hva som er til barnets beste. Barnets beste som begrep bygger på gjeldende normer som en del av samfunnsutviklingens syn på barn, som også endrer seg over tid (Bennin, 2020, s. 26). Måten de ansatte på kritesenter forstår sitt samfunnsoppdrag og sitt fagfelt på, vil påvirke deres tenke- og handlemåter. Når de ansatte ved kritesentrene, skal vurdere barnets beste, blir derfor vurderingen gjort basert på deres fortolkning og faglige skjønn. For å forstå hvordan barnets beste kommer til uttrykk i praksisen til de ansatte ved kritesentrene, har jeg valgt å benytte meg av Gjedrem (2018) om hvordan prinsippet om barnets beste kan forstås som tre ulike perspektiver. Begrunnelsen for dette er at jeg mener Gjedrem (2018) får fram perspektiver på barnets beste som ikke bare er relevant innenfor en barnevernfaglig kontekst, men også en kontekst knyttet til arbeid på kritesenter. Innenfor det første perspektivet er hovedfokuset på de voksne

omsorgspersonene, og at barnets beste bestemmes av de voksne og ut fra de voksnes interesser. Det andre perspektivet vektlegger relasjonen mellom foreldre og barn, og at det er til barnets beste at kvaliteten på denne relasjonen er trygg. Det tredje og siste perspektivet legger fokuset på barnet som aktør, hva barnet trenger og barnets rettigheter (Gjedrem, 2018, s. 73).

3.2 Perspektivet på barn

3.2.1 Barndomssosiologien

Barndomssosiologien vokste fram på 1980- og 1990-tallet (Haugen, 2021, s. 93). Utviklingen av barndomssosiologien kan sees i sammenheng med kritikken av at barn ble usynliggjort i familiesosiologien. Barndomssosiologiens oppgave var å løsrive studier om barn og barndom fra familien og familieteori. Barns og barndommens egenverdi skulle trekkes fram, og søkelyset skulle rettes på barns muligheter for å bli hørt, sett og anerkjent ut fra barnets premisser (Abebe et al., 2021, s. 22; Gulbrandsen et al., 2014, s. 49; Haugen, 2021, s. 94). Dagens barndomssosiologi kan deles inn i to hovedperspektiver: Barn som aktør og barndom som struktur. Forskningen som omhandler barn som aktør har ofte et mikroperspektiv, og oppmerksomheten rettes mot barn som aktive subjekter og kompetente i sitt eget liv. Forskningen som omhandler barndom som struktur har ofte et makroperspektiv som vektlegger betydningen ulike samfunnsstrukturer har for barndommen. Barndom forstås da som en komponent som eksisterer i alle samfunn til alle tider, en sosial struktur som spiller sammen med andre sosiale strukturer som kjønn, klasse og etnisitet (Haugen, 2021, s. 97.98).

Barndomssosiologien avviker fra tidligere sosialiseringsteorier og utviklingspsykologi på fire områder. For det første kritiserte barndomsforskere tidligere teoretikere for å kun anse barn som en del av eller underlagt familien, og ikke anerkjenne betydningen av barndom i samfunnet. For det andre kritiserte barndomsforskerne at de dominerende teoretiske tilnærmingene betraktet barndom som en enkel og universell prosess, og barn som passive, sårbare og uselvstendige som skulle sosialiseres inn i voksenrollen, framfor som sosiale aktører (Abebe et al., 2021, s. 22; Franck, 2021, s. 117; Gulbrandsen et al., 2012, s. 56; Gulbrandsen et al., 2014, s. 49). Det tredje området omhandler at barndomsforskerne

argumenterte for en nedenfra og opp tilnærming for å få innsikt i barns levde erfaringer. Det fjerde området omhandler at barndomsforskerne anerkjente barndom som noe sosialt konstruert og varierende over tid og fra sted til sted (Abebe et al., 2021, s. 23). Den sosiale vendingen innenfor barndomsstudier innebærer å bevege seg vekk fra synet på barndom som noe universelt og ensartet, og omfavne det sosiale og kulturelle mangfoldet av barndommer. Barn anses som aktører i sosial og kulturell reproduksjon som bidrar til å omforme slike kontekster (Abebe et al., 2021, s. 28).

3.2.1.1 Et nytt paradigme for barndomssosiologien

Allison James og Alan Prout (2015) argumenterer for hvordan utviklingen av forskningen og synet på barn som vokste fram på 1980-tallet kan forstås som et nytt paradigme for barndomssosiologi (s. 2). De skisserer seks hovedtrekk ved paradigme, men ut fra funnene som blir presentert i kapittel fem, anser jeg de første fire hovedtrekkene som relevante for studien. Det første hovedtrekket, og også det av størst betydning for denne studien, er at barndom innenfor paradigmet må forstås som en sosial konstruksjon. Det vil si at barndommens institusjon gir en tolkningsramme for å forstå de første årene av menneskets liv. Det andre hovedtrekket er at barndommen, som en variabel for sosial analyse, aldri kan skilles helt fra andre variabler som klasse, kjønn eller etnisitet (James & Prout, 2015, s. 3). Det tredje hovedtrekket ved paradigmet er at barndom og barns sosiale relasjoner og kulturer er verdt å studere i seg selv, og ikke bare i forhold til deres sosiale konstruksjon av voksne. Dette må ses i sammenheng med hovedtrekk fire, om at barn må sees på som aktivt involvert i konstruksjonen av sine egne sosiale liv, livene til de rundt dem og samfunnene de lever i. Barn kan ikke lenger betraktes som bare passive subjekter for strukturelle bestemmelser (James & Prout, 2015, s. 4).

3.2.2 Sosiokulturell utviklingspsykologi

I likhet med barndomssosiologien betraktes sosial interaksjon som en forutsetning for utvikling innenfor sosiokulturell utviklingspsykologi (Gulbrandsen et al., 2014, s. 49). Barn utvikler seg gjennom deltakelse i sosialt organiserte hverdagspraksiser og institusjoner, og i felles meningsskapende prosesser (Gulbrandsen et al., 2014, s. 45; Ulvik, 2009). Gjennom livsløpet tilbys vi mennesker ulike former for deltakelse som utgjør våre utviklingsbetingelser. Alle deltakelsessystemene endrer seg kontinuerlig. Utvikling skapes

gjennom sosial interaksjon, samtidig er interaksjonen forankret i en større sosial, kulturell og historisk kontekst (Gulbrandsen et al., 2014, s. 45; Ulvik, 2009). Lev Vygotsky er en sentral teoretiker innenfor sosiokulturell teori. Han mente at individers utvikling og læring er uløselig knyttet til, og må sees i sammenheng med, den aktuelle sosiale, kulturelle og historiske sammenhengen (Rogoff, 2003, s. 10). Sosiokulturell teori knyttes ofte sammen med et sosialkonstruksjonistisk kunnskapssyn. Virkeligheten ses som subjektiv, delt og konstruert i samhandling mellom mennesker (Ulvik, 2009). Kunnskap og virkelighet er altså ikke noe entydig og absolutt, men noe som skapes i samhandling mellom mennesker og i bestemte situasjoner.

Ut fra sosiokulturell teori er det et premiss at barn skaper og former meninger gjennom interaksjon med andre. Innenfor teorien blir derfor deltakelse et sentralt begrep. All handling og samhandling forstås som deltakelse, uavhengig av om subjektet forholder seg aktivt eller passivt, har innflytelse eller ikke, er i en maktposisjon eller i en avmaktsposisjon. Spørsmålet innenfor sosiokulturell teori er ikke om deltakelse eksisterer, men heller hvordan barnet deltar, hvilke muligheter barnet har for deltakelse og hvordan muligheten for barns deltakelse kan styrkes (Ulvik, 2009). Sosial interaksjon er forankret i meningssystemer. Meninger og synspunkter formes gjennom meningsskaping mellom barn og deres relasjonspartnere. Profesjonelle praksiser omfattes også av dette perspektivet. Barns samhandling med profesjonelle hjelpere inngår også som sosiokulturelle aktiviteter som bidrar til barns utvikling, som betyr at profesjonelle hjelpere kan bidra med utviklingsstøtte til barnet (Ulvik, 2009).

KAPITTEL 4 METODOLOGISK TILNÆRMING

Kapittelet tar for seg studiens metodologiske tilnærming. Først redegjør jeg for mitt vitenskapsteoretiske ståsted, og min forforståelse. Deretter blir metoden som er valgt og framgangsmåten for dataproduksjon presentert. Tematisk analyse som er valgt for å analysere datamaterialet blir gjort rede for, samt hvordan jeg har gått fram i min tematiske analyse. Etter dette presenteres etiske refleksjoner knyttet til forskningsetikk, før jeg til slutt redegjør for reliabilitet, validitet og troverdighet av studien.

4.1 Vitenskapsteoretisk ståsted: Sosialkonstruksjonisme

I et sosialkonstruksjonistisk perspektiv undersøkes de sosiale prosessene som ligger til grunn for at et fenomen forstås på den måten det gjør. Perspektivet legger til grunn at vi mennesker skaper vår verden og de fenomenene som omgir oss. Innenfor sosialkonstruksjonismen handler det om å undersøke hvordan aktører og sosiale institusjoner som inkluderer fenomenet i sin virksomhet, bidrar i den sosiale konstruksjonsprosessen (Solvang, 2020, s. 248). Det såkalte Thomas-teoremet har vært et viktig bidrag til utbredelsen av sosialkonstruksjonismen. Thomas-teoremet sier at «hvis en situasjon blir definert som sann, blir den sann i sine konsekvenser» (Solvang, 2020, s. 251). Tesen utgjør et fundament for den symbolske interaksjonismen og dens vektlegging av betydningen av å undersøke den mening sosiale aktører tilskriver sin verden (Solvang, 2020, s. 251).

Det er fire grunnleggende krav for hva som kan anses som et sosialkonstruksjonistisk perspektiv. Det første kravet dreier seg om å avdekke og være kritisk til tatt-for-gitt kunnskap (Jenssen, 2021, s. 231). Sosialkonstruksjonismen har et skjerpet og kritisk blikk på de begreplige kategoriene som verden er ordnet i. Måtene å kategorisere på er ikke naturgitt og uavvendelige, de er formbare (Solvang, 2020, s. 257). Det andre kravet til et sosialkonstruksjonistisk perspektiv, er at forståelsen av verden er historisk og kulturelt spesifikk. Den konstruerte kunnskapen eller forståelsen er så å si i ett med hva vi gjør ovenfor hverandre (Jenssen, 2021, s. 231). Fenomener som vi tar for gitt, kan ved nærmere undersøkelser vise seg å ha vært helt annerledes for bare noen år siden. For eksempel er barndom slik vi kjenner det i dag ikke det samme som på 1600-tallet, og vi ser en forandring i

at barndommen stadig inkluderer mer av voksenlivet, noe som gjør at barndommen slik vi kjenner den i dag vil være annerledes i framtiden (Solvang, 2020, s. 257).

Det tredje kravet til et sosialkonstruksjonistisk perspektiv handler om synet på kunnskap. Hva vi mener å vite om et fenomen, og kunnskapen vi har om fenomenet, må forstås som utøvelse av makt. Kunnskap om verden er ifølge et sosialkonstruksjonistisk perspektiv noe som forhandles fram og vil være gjenstand for prosesser av politisk og ideologisk karakter. Et fenomen blir forstått i lys av sosiale interesser som bestemmer hvilken kunnskap som er gyldig. Dette kommer tydeligst fram på felter hvor det er konkurrerende perspektiver (Solvang, 2020, s. 258). Et eksempel her er om barn på krisesenter blir forstått som egne selvstendige brukere med rettigheter, eller om de blir forstått som en del av omsorgspersonen som de kommer med uten selv å bli betegnet som egen bruker. Det fjerde kravet til et sosialkonstruksjonistisk perspektiv er å vektlegge den sosiale samhandlingen som avgjørende for hvordan fenomener blir forstått (Solvang, 2020, s. 259).

Sosialkonstruksjonismen mener at sosiale prosesser ligger til grunn for hvordan vi forstår fenomener. Vi skaper forståelse i samhandling med andre (Jenssen, 2021, s. 230).

Problemene et barn på krisesenter viser, kan forstås på ulike måter. Psykologen, sosionomen, omsorgspersonen og barnet har alle ulike måter å forstå problemene på, ved bruk av et sosialkonstruksjonistisk perspektiv undersøkes hvordan forståelsen av barnets problemer utvikles i en forhandlingsprosess mellom aktørene.

4.2 Min forforståelse

Begrepet forståelseshorisont av Hans-Georg Gadamer har bidratt til min egen forståelse av betydningen av forforståelsen i prosjektet. Ifølge Gadamer bunner alltid menneskets forforståelse i det han kalte fordommer, som er en forforståelse av noe (Gadamer, 1990/2012; Gilje, 2017, s. 135). Forforståelsen er det vi ser verden gjennom, som et par briller, og forforståelsen er med på å gi mening til det vi erfarer, ser, hører og leser. Forforståelsen vår er noe vi alltid har med oss, og derfor ikke kommer utenom. Slik danner forforståelsen en har som forsker også forutsetninger for hva en ønsker å forske på (Gilje, 2017, s. 135). Som nevnt i innledningen i kapittel en så har min interesse for voldsutsatte barn vært med meg gjennom hele mitt studieførlop, fra starten av bachelorstudiet, til endt masteroppgave. Nysgjerrigheten for barn på krisesenter oppstod under en praksisperiode på

fire måneder tilknyttet bachelorstudiet i sosialt arbeid. I tillegg skrev jeg bacheloroppgave om hvilke konsekvenser som kan oppstå for barn utsatt for vold i nære relasjoner. Derfor kan temaet for denne studien ha blitt påvirket av min forforståelse. Den består blant annet av en opplevelse av at barn på krisesenter er sårbare og har et stort behov for hjelp, for å skape gode forutsetninger videre etter at oppholdet er ferdig.

4.3 Valg av metode

4.3.1 Kvalitativ metode

For å undersøke en problemstilling ligger det to tilnæringsperspektiver til grunn, kvantitativ metode og kvalitativ metode (Tjora, 2018, s. 12; 2021, s. 26). Denne oppgaven vil anvende kvalitativ metode i form av gruppeintervjuer av totalt ni ansatte ved tre forskjellige krisesentre i Norge, for å besvare problemstillingen: «Hvordan blir barn ivaretatt som egne brukere, av ansatte på krisesenter?». Kvalitative metoder søker ofte å se virkeligheten ut fra perspektivet til de som blir studert. Kvalitativ forskning handler ikke om å vise at personer eller grupper har spesifikke kjennetegn eller handler på bestemte måter, men om å analysere hvordan disse kjennetegnene eller handlingene formes og virker inn på personene som studeres. Kvalitative metoder forsker derfor på prosesser og kontekst (Mik-Meyer & Järvinen, 2017, s. 10). Et kjennetegn ved kvalitativ forskning er at den tradisjonelt har blitt definert som induktiv, i motsetning til deduktiv, altså at man utvikler forståelser, begreper og teori på bakgrunn av empirisk materiale, snarere enn at man innsamler data for å teste hypoteser skapt på forhånd (Mik-Meyer & Järvinen, 2017, s. 10; Tjora, 2018, s. 12; 2021, s. 27).

4.3.2 Gruppeintervju

Problemstillingen til studien handler om ansattes praksis knyttet til ivaretagelse av barn som egne brukere på krisesenter. Gruppeintervju ansees som en godt egnet metode for å kartlegge dette. Dette er fordi den store fordelen med gruppeintervju er at gruppedynamikken skaper en synergieffekt (Brandth, 1996, s. 145). Gruppeintervju innebærer at flere personer diskuterer et bestemt tema sammen med forskeren (Brandth, 1996, s. 145). Samhandlingen mellom gruppedeltakerne skaper ideer, meninger, erfaringer og minner. Deltakerne hjelper hverandre med å tenke og å huske erfaringer og hendelser

(Brandth, 1996, s.155). Gjennom samtale og diskusjon mellom gruppedeltakerne vil det komme fram meninger, både like og ulike. Dette vil være viktige data for forskeren, og noe som kan være vanskeligere å fange opp i individuelle intervjuer. Hensikten med gruppeintervjuer er ikke at gruppedeltakerne skal komme til enighet, men å få fram så mange erfaringer som mulig om temaet som diskuteres (Brandth, 1996, s. 156). En styrke ved gruppeintervju er at det ofte føles mer avslappet enn individuelle intervjuer, noe som bidrar til mer aktivitet fra informantene i gruppen (Halvorsen, 2008, s. 139).

Gruppeintervjuer med informanter fra samme arbeidsplass kan avdekke forhold og gi dypere forståelse av feltet som ikke ville kommet fram ved bruk av individuelle intervju. Dette gjelder for eksempel sosial kontekst, like og ulike praksiser mellom gruppedeltakerne, samt dynamikker på arbeidsplassen. Gruppeintervjuer med informanter som jobber sammen kan også bidra til idéskaping og nye refleksjoner (Fey & Fontana, 1991, s. 184).

Gruppeintervjuene jeg har gjennomført bestod av informanter fra samme arbeidsplass.

Begrunnelsen for hvorfor jeg valgte dette, blir beskrevet i underkapittel 4.4.1.

4.3.3 Bruk av case i kvalitativ forskning

Intervjuene tilknyttet studien tar utgangspunkt i et fiktivt case, men også informantenes generelle erfaringer med ivaretagelse av barn på kriesesenter. Bakgrunnen for hvorfor jeg ønsket å bruke case i studien, var for å få et konkret eksempel informantene kunne bruke når de diskuterte praksisen ved kriesesentret. Dette bidro også til å vise likheter og ulikheter ved kriesesentrene. Samtidig ønsket jeg å forhindre situasjoner hvor informantene kom inn på tidligere saker de har jobbet med, da dette kan bidra til vanskeligheter med taushetsplikt for informantene ovenfor meg som forsker. Derfor var det fint å ha et case som informantene kunne diskutere sammen. Det fiktive caset er utarbeidet på bakgrunn av erfaringer jeg gjorde i møte med barn på kriesesenter i praksis under bachelorutdanningen, og tanken er at caset representerer et eksempel på en situasjon som oppstår på kriesesentre:

Ola er 5 år og kommer med sin mor til kriesesentret fredag ettermiddag. De kommer sammen med politiet. Med en gang ser man at mor har synlige fysiske skader i form av blåmerker og tegn til lugging i håret. Ola har ingen synlige fysiske skader, men spør når de kommer: «Følger pappa etter oss nå?».

Jeg ønsket å utarbeide et case som var virkelighetsnært, men som ikke ga informantene så mye informasjon. Begrunnelsen for at Ola kommer til krisesenteret sammen med mor er fordi statistikken viser at det er flere kvinner med barn som oppholder seg på krisesenter enn menn med barn (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2021). I caset valgte jeg å legge inn et sitat fra Ola: «Følger pappa etter oss nå?». Dette gjorde jeg for å få fram hvordan informantene tolker Ola og hans utsagn, samt for å få fram hvordan de ville møtt Ola, og hvordan de praktisk ville forholdt seg til ham.

Case brukes ofte til tre hovedformål innenfor samfunnsforskning: Å tillate handlinger i kontekst å bli utforsket, å klargjøre folks vurderinger, og å gi en mindre personlig og derfor mindre truende måte å utforske sensitive emner på (Barter & Renold, 1999). Case som brukes innenfor kvalitativ forskning kan være korte scenarier i skiftelig eller billedlig form, som er ment for å fremkalle respons på typiske scenarier hos informantene. Det kan også være konkrete eksempler på mennesker og deres atferd som informantene skal gi kommentarer eller meninger om. Case i intervju brukes på forskjellige måter og til forskjellige formål. En av forskjellene er om det brukes som en selvstendig metode, eller som et supplement til andre forskningsteknikker (Barter & Renold, 1999). I denne studien brukes caset som en del av gruppeintervjuene, fordi intervjuene også vil handle om andre temaer knyttet til ivaretagelse av barn på krisesenter.

Ved bruk av case i kvalitativ forskning blir informantene ofte bedt om å svare på en bestemt situasjon ved å si hva de vil gjøre. Eller hvordan de forestiller seg at en tredje person, vanligvis en karakter i caset, vil reagere på visse situasjoner eller hendelser. Å bruke case i begynnelsen av et intervju kan lette en diskusjon rundt informantenes meninger og begrepene de bruker. Case kan være nyttige for å utforske potensielt sensitive emner som informantene ellers kan finne vanskelig å diskutere. Siden det å kommentere en historie er mindre personlig enn å snakke om direkte opplevelse, blir det ofte sett på av deltakerne som mindre truende (Barter & Renold, 1999). Dette er en av begrunnelsene for at jeg valgte å bruke case i intervjuene, slik at informantene skulle kunne besvare spørsmålene uten å direkte snakke om eller kommentere saker de har hatt med barn på sitt krisesenter. Dette sikret også det etiske hensynet at informantene ikke skulle risikere å bryte sin taushetsplikt overfor sine brukere.

4.4 Framgangsmåte for dataproduksjon

4.4.1 Rekruttering av informanter

Rekrutteringen av informanter begynte med at jeg sendte ut e-post til ulike krisesentre. I tillegg ble noen ringt for å få e-postadresse til teamleder. Jeg fikk også hjelp til å kontakte teamledere ved tre krisesentre gjennom min tidligere praksisplass fra bachelorstudiet. Under rekrutteringen ble totalt 12 krisesentre kontaktet. Jeg mottok svar fra fem av krisesentrene, hvor to krisesentre svarte at de ikke hadde anledning til å stille med informanter. I e-postene ble informasjonsskriv og samtykkeerklæring lagt ved, samt forespørsel om de hadde 3–4 ansatte som ønsket å delta på et gruppeintervju. Etter hvert som jeg mottok svar på e-postene, ble tidspunkt for intervjuene avklart, og videre kontakt fram til intervjuene var gjennom e-post med en av informantene fra hver gruppe.

I det første gruppeintervjuet var det to informanter, i det andre gruppeintervjuet var det fire informanter og i det tredje intervjuet var det tre informanter. I informasjonsskrivet skrev jeg at jeg ønsket 3–4 informanter i hvert gruppeintervju (se vedlegg 3). Dette antallet ble bestemt fordi det både ville gi varierende informasjon, samtidig som det ville gi nok rom til hver enkelt informant sine refleksjoner. Diskusjoner i grupper med få personer kan få fram refleksjoner, erfaringer og kollektive meninger og holdninger (Halvorsen, 2008, s. 139). Johannessen et al. (2010) omtaler gruppeintervjuer mellom tre og fem deltakere for minigruppeintervjuer, og viser til flere fordeler med et lavt antall deltakere. Fordelene med et lavt antall deltakere er for eksempel at det gir rom for flere til å delta aktivt i samtalen, og at det kan være enklere å åpne seg når det er færre til stede. Det vil også være enklere å få mer detaljerte historier, samt at det kan være lettere for informantene å diskutere komplekse temaer i en liten gruppe (Johannessen et al., 2010, s. 105).

Fra tidligere har jeg liten erfaring med gjennomføring av gruppeintervju, men jeg opplevde at antallet informanter på hvert intervju gjorde at jeg klarte å forholde meg til alle informantene uten å miste oversikten over diskusjonene. Gjennom intervjuene deltok alle informantene med sine erfaringer og synspunkter. Eventuelle ulemper med bruk av minigrupper kan være at det er vanskeligere å få i gang diskusjoner, noe som kan medføre at

enkelte deltakere ikke vil samarbeide med hverandre (Johannessen et al., 2010, s. 105). Jeg opplevde at det var vanskeligere å få i gang diskusjonen i gruppeintervjuet med to informanter, enn i gruppeintervjuet med fire informanter. Min oppfatning er ikke at dette hadde noe å gjøre med at informantene ikke ville samarbeide med hverandre. Jeg tror det faktisk at de bare var to personer gjorde det vanskeligere å diskutere, da bare to synspunkter kom fram.

Begrunnelsen for hvorfor jeg ønsket å gjøre intervjuer av grupper med ansatte fra samme krisesenter var for å få mest mulig åpne diskusjoner, og det ble vurdert som best at informantene hadde en relasjon til hverandre fra før. Jeg ønsket også å få informasjon om det var likheter og ulikheter tilknyttet refleksjonene og praksisen rundt ivaretagelse av barn fra krisesenter til krisesenter. En annen måte å organisere intervjuene på, kunne vært å samle informanter fra forskjellige krisesentre, noe som også ville fått fram spennende diskusjoner. Gruppeintervjuer med deltakere som ikke kjenner hverandre kan imidlertid føre til lite åpenhet og trygghet, noe som kan skape redsel for prestisjetap og følelse av utilstrekkelighet, som kan gå ut over dybden og bredden i intervjuet (Brandth, 1996, s. 162).

4.4.2 Utforming av intervjuguide

Som intervjuer kan en innta ulike posisjoner, aktiv eller passiv. Passiv rolle innebærer at intervjueren trekker seg tilbake og kun stiller nok spørsmål til å holde diskusjonen mellom informantene gående (Fey & Fontana, 1991, s. 180). Intervjuformen tilknyttet studien er semi-strukturert, med bruk av intervjuguide. Under utformingen av intervjuguiden var jeg bevisst min egen forforståelse, og jeg ville ikke la mine antagelser styre informantene. Jeg forsøkte derfor å formulere åpne spørsmål som var minst mulig ledende (se vedlegg 2). Ved bruk av semi-strukturerte gruppeintervjuer er avsporinger fra intervjuguiden å forvente, derfor er det laget oppfølgingsspørsmål til hvert tema. Målet og ønsket er å skape diskusjon med erfaringer og refleksjoner mellom informantene, derfor er det også viktig å la avsporing fra intervjuguiden skje, men samtidig følge trådende som leder til svar på problemstillingen. I første gruppeintervju opplevde jeg at avsporing fra intervjuguiden skjedde, noe som førte til interessante diskusjoner om barn med far som jeg ikke hadde tatt med i intervjuguiden opprinnelig. Dette redegjør jeg nærmere for i underkapittel 4.4.3.

Under utformingen av intervjuguiden begynte jeg med å utforme spørsmål til caset jeg hadde utarbeidet til intervjuene. Deretter delte jeg inn problemstillingen min i ulike tema, hvor hvert tema fikk ulike spørsmål. Som en del av forberedelsen til et intervju er det i tillegg til intervjuguiden med spørsmål til informantene, lurt å lage en guide med analytiske forskningsspørsmål som forskeren er interessert i å få svar på (Johannessen et al., 2010, s. 139; Kvale & Brinkmann, 2009, s. 144). Jeg valgte derfor å skrive ned de analytiske forskningsspørsmålene jeg ønsket svar på, og utarbeidet deretter spørsmålene til intervjuguiden ut fra de analytiske spørsmålene. Dette var også noe jeg tenkte ville hjelpe meg under analysen av datamaterialet i etterkant av intervjuene. De analytiske forskningsspørsmålene, samt spørsmålene i intervjuguiden, ble diskutert med min veileder før intervjuene ble gjennomført, og prosessen med utformingen av intervjuguiden ble en viktig forberedelse til intervjuene.

De analytiske spørsmålene jeg ønsket svar på var følgende:

1. Hvordan snakker informantene om barna og arbeidet de utfører?
2. Hvordan snakker informantene om caset og praksisen knyttet til den?
3. Er informantene først og fremst oppmerksomme på barna i relasjon til seg selv og andre, eller snakker de innenfor et utviklingspsykologisk perspektiv?
4. Hvilken forståelse av 'barnets beste' reflekterer informantene? Hva ser de ut til å være mest orientert mot?

4.4.3 Gjennomføring av intervjuene

Før et intervju skal gjennomføres er det lurt at forskeren introduserer temaet og formålet med prosjektet, samt informerer om lydopptak og hva det skal brukes til. Det er også lurt å åpne for spørsmål fra informantene (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 141). Før intervjuene startet foretok vi en muntlig gjennomgang av informasjonsskrivet og samtykkeerklæringen. Jeg presenterte også meg selv som intervjuer og hensikten med studien. Det ble gitt informasjon om Nettskjema-applikasjonen som ble brukt for lydopptak, og at lydopptakene ble slettet etter at transkriberingen var gjennomført. Informantene ga samtykke til at det ble gjort lydopptak av intervjuet (se vedlegg 3). Etter gjennomgangen av det formelle tilknyttet personvern, anonymitet, intervjupersonenes rettigheter og samtykke til å delta på studien, fikk informantene dele litt om seg selv, blant annet yrkesmessig bakgrunn. Etter at

informantene hadde presentert seg ble lydopptaket startet, og caset ble utdelt til informantene.

I starten av et gruppeintervju er det hensiktsmessig å starte med åpne og enkle spørsmål, for å bygge et relasjonelt bånd og samhold i gruppen. Underveis er det viktig å skape en trygg og aksepterende atmosfære i gruppen, slik at informantene utvikler tillit til forskeren og de andre informantene. Dette er av betydning for hva som sies, og hvordan det sies (Brandth, 1996, s. 159). Alle de tre gruppeintervjuene varte i cirka en time. Gjennom intervjuene stilte jeg spørsmål som informantene sammen snakket om og diskuterte seg imellom. En forsker kan gjennom hele undersøkelsen lære, og intervjuene med informantene kan utvide og endre forskerens oppfatning av de undersøkte fenomenene (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 147). Etter jeg hadde gjennomført første gruppeintervju, ble jeg oppmerksom på deres erfaringer knyttet til barn som kommer til krisesenter med far. Dette gjorde at jeg ble mer nysgjerrig og interessert i å høre erfaringene om dette fra de neste informantene i de neste gruppeintervjuene. Derfor valgte jeg å gjøre om på intervjuguiden min og inkludere spesifikke spørsmål om barn med far til de to neste gruppeintervjuene. Jeg vil imidlertid presisere at intervjuguiden som er vedlagt (se vedlegg 2) er den opprinnelige intervjuguiden som ble sendt til NSD.

Frey & Fontana (1991) påpeker at intervjueren underveis i gruppeintervjuer må være oppmerksom på hvordan for eksempel gruppedynamikken kan påvirke intervjusituasjonen. Dette kan for eksempel gjelde hvis noen av informantene overkjører eller overtaler andre, eller hvordan allerede etablerte relasjoner mellom informantene farger intervjuet. Under planleggingen av gruppeintervjuene ble det vurdert at informanter som jobber ved samme krisesenter ville være fordelaktig for gode diskusjoner. Det er som regel ikke gunstig å foreta gruppeintervjuer med store statusforskjeller mellom informantene (Brandth, 1996, s. 161). I et av intervjuene deltok tre barnefaglige ansatte og en teamleder, noe som kan ha preget intervjuet i form av ulik hierarkisk status. Det kan tenkes at de barnefaglige informantene ville omstillet utsagnene sine til hva teamlederen vektlegger, eller at teamleder overkjører de barnefaglige, men under intervjuet opplevdes ikke statusforskjellene som signifikante eller av stor betydning for gruppediskusjonen. Mitt inntrykk gjennom alle gruppeintervjuene var at informantene hadde en god relasjon til hverandre og et godt arbeidsmiljø, noe jeg

mener har styrket intervjuene da informantene virket komfortable med hverandre og også med å ha ulike meninger under diskusjonene.

Under forberedelsene til gruppeintervjuene hadde jeg bestemt at jeg ville gi rom for korte pauser, og forsøke å utnytte tausheten som ville komme underveis i intervjuene.

Begrunnelsen for dette var at ved å åpne opp for korte pauser i samtalen får informantene mulighet til å tenke litt rundt det som har blitt sagt, og kan deretter bryte tausheten med ny informasjon (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 148). Dette kalles ofte for «femsekunderspausen» (Johannessen et al., 2010, s. 158). Jeg merket under første gruppeintervju med bare to informanter at det var vanskelig å utnytte tausheten, og at jeg fort gikk over på spørsmål om et nytt tema når informantene ble stille. Dette kan ha gjort at jeg gikk glipp av viktig informasjon fra dette intervjuet, noe jeg tok med meg til de to neste. Da jeg gjennomførte de to andre intervjuene forsøkte jeg å innta en mer passiv rolle som intervjuer. Under de to andre intervjuene med tre og fire informanter var det lettere å utnytte tausheten og vente med videre spørsmål. Jeg opplevde også generelt mindre taushet under disse intervjuene, da flere var på med diskusjonene rundt de ulike temaene som kom opp.

Under intervjuet bør intervjueren lytte aktivt, og være til stede i det som skjer i intervjusituasjonen. Ved aktiv lytting menes både å høre på det som sies, men også hvordan det sies (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 151). Jeg opplevde dette som tidvis utfordrende under intervjuene da det var mye som skjedde, samtidig som det var mange inntrykk å forholde seg til. Det var derfor betryggende å ha med seg lydopptaker slik at jeg kunne fokusere på å være helt til stede under intervjuene. Underveis noterte jeg hvis det var viktige poeng eller viktig å få med hvordan ting ble sagt. Det var mens jeg noterte at det var vanskeligst å lytte aktivt. Etter at intervjuet er over, er det en fordel om det rundes av med en debriefing (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 142). Etter intervjuene fikk informantene mulighet til å stille spørsmål, og vi snakket litt om opplevelsen av å bli intervjuet. I disse diskusjonene kom det fram at både jeg og informantene hadde hatt en positiv opplevelse av intervjuene. Rett etter intervjuene satte jeg meg ned og noterte ned refleksjoner fra intervjuene og sendte lydopptakene til Nettskjema.

4.5 Analyse av datamaterialet

4.5.1 Transkriberingen av gruppeintervjuene

Jeg valgte selv å transkribere intervjuene for å få god oversikt og kjennskap til datamaterialet. Intervjuene ble transkribert så fort som mulig i etterkant av intervjuene. På den måten blir dataene best ivaretatt, ved å kunne legge til observasjoner tilknyttet kontekst og kroppsspråk, samt egne tanker og refleksjoner knyttet til intervjuet. Jeg valgte å ta notater underveis i intervjuene, da notater fra intervjuer er viktige hjelpemidler under analysen av intervjuene. Transkriberingsprosessen var tidkrevende, og transkriberingen utgjorde til sammen 50 sider med datamaterialet. En transkripsjon bør gjennomføres etter hvilken nytte den har for prosjektet (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 212). Jeg har derfor valgt å inkludere mine spørsmål og oppfølgende ord i transkripsjonen. Da jeg transkriberte inkluderte jeg alt informantene sa, slik som «eee». Da jeg skulle begynne å analysere, merket jeg at dette var forstyrrende momenter når jeg skulle få ut essensen i det informantene sa. Jeg valgte derfor å gå inn i transkriberingen og fjerne det overflødig som ikke var ord, slik som «eee». Transkriberingen av intervjuene er gjennomført slik at informantene og kritesentrene er blitt anonymisert. Intervjuene er kategorisert som «Kritesenter A», «Kritesenter B» og «Kritesenter C». Informantene i intervjuet til «Kritesenter A» har alle fått fiktive navn med forbokstav A. Tilsvarende har informantene i intervjuet til «Kritesenter B» fått fiktive navn med forbokstav B, og «Kritesenter C» fått fiktive navn med forbokstav C.

4.5.2 Tematisk analyse

Jeg har valgt å bruke tematisk analyse for å analysere dataene til studien. Innenfor tilnærmingene til kvalitativ analyse kan tematisk analyse anses å være den mest grunnleggende (Johannessen et al., 2018, s. 278). Tematisk analyse innebærer å se etter temaer i dataene. Et tema er en gruppering av data med viktige fellestrekk. Hvert tema blir en kategori hvor data med viktige fellestrekk er gruppert. Målet med tematisk analyse er å gruppere svarene fra dataene i mer generelle kategorier – i temaer – som til sammen svarer på problemstillingen (Johannessen et al., 2018, s. 279). I tematisk analyse begynner prosessen når forskeren ser etter meningsmønstre og spørsmål som er av interesse for datasamlingen. Det er ulike meninger knyttet til om forskeren bør lese seg opp før innsamling av data. Noen mener dette kan begrense det analytiske synsfeltet, ved at det

settes søkelys mot noen aspekter ved dataene på bekostning av andre aspekter. Samtidig kan det være en fordel å lese seg opp før innsamlingen av data, slik at forskeren kan utvide synsfeltet og klarer å se flere trekk ved dataene (Braun & Clarke, 2008, s. 86). Jeg valgte å lese empirisk litteratur før jeg startet med innsamling av data og den tematiske analysen. Empirisk litteratur som ble lest var blant annet tidligere rapporter om krisesentertilbud i Norge, lovverket og litteratur om barn utsatt for vold. Begrunnelsen for dette var at jeg følte et behov for mer kunnskap om feltet før jeg skulle samle inn data og analysere.

Tematisk analyse er mye brukt innenfor forskning, men det er ingen felles enighet om hva tematisk analyse er, eller hvordan framgangsmåten for tematisk analyse er (Braun & Clarke, 2008, s. 79). Virginia Braun og Victoria Clarke har utviklet seks faser for tematisk analyse. Fasene i analysen ligner faser i andre kvalitative analyser. Derfor er fasene ikke nødvendigvis spesielle for tematisk analyse (Braun & Clarke, 2008, s. 86).

- Fase 1: Bli kjent med dataene dine → Transkribering av dataene, lese dataene flere ganger og notere ideer.
- Fase 2: Lag innledende koder → Koding av interessante trekk ved dataene på en systematisk måte på tvers av hele datasettet, og samle data som er relevant for hver kode.
- Fase 3: Søke etter temaer → Samle koder til mulige temaer, og samle alle data som er relevante for hvert mulige tema.
- Fase 4: Gjennomgang av temaer → Kontrollerer om temaene fungerer i forhold til de kodede utdragene og datasettet. Lage et tematisk «kart» over analysen.
- Fase 5: Definere og navngi temaer → Pågående analyse for å avgrense detaljene for hvert tema, og den generelle historien analysen forteller. Lage klare definisjoner og navn for hvert tema.
- Fase 6: Produksjon av rapport → Den siste muligheten for analyse. Gjør et utvalg av overbevisende utdragseksempler, relatere analysen til problemstillingen og litteraturen, skriving av masteroppgaven (Braun & Clarke, 2008, s. 87).

Johannessen et al. (2018) har delt tematisk analyse i fire deler som hovedsakelig støtter seg på Braun & Clark sin presentasjon av tematisk analyse. Jeg brukte Johannessen et al. (2018) sin tematiske analyse som utgangspunkt for min tematiske analyse, da denne er lettere å

følge med fire steg i motsetning til Braun & Clark (2008) som har seks steg. I tillegg har jeg ingen tidligere erfaringer med å gjennomføre tematisk analyse, og derfor ble Johannessen et al. (2018) sin tematiske analyse med fire steg vurdert som best egnet til å støtte seg på. De fire stegene utarbeidet av Johannessen et al. (2018) er: forberedelse, koding, kategorisering og rapportering.

4.5.1.1 Forberedelse

Forberedelsen innebærer å «skaffe til veie og få oversikt over data» (Johannessen et al., 2018, s. 282). Forberedelsesfasen begynte allerede i det jeg startet med transkriberingen. Da jeg var ferdig med transkriberingen, printet jeg ut alle intervjuene på papir for å lese gjennom hvert intervju og markere relevante sitater i teksten. I denne fasen brukte jeg også de analytiske spørsmålene jeg utarbeidet under forberedelsene til intervjuene, som ble presentert i underkapittel 4.4.2.

4.5.1.2 Koding

Koding i analyseprosessen er der en framhever og setter ord på viktige poenger i datamaterialet (Johannessen et al., 2018, s. 282). Kodene jeg valgte å bruke tok utgangspunkt i intervjuguidens spørsmål. Jeg utformet intervjuguiden min med temaer tilknyttet problemstillingen, og hvert tema fikk en fargekode. Deretter fargekodet jeg sitatene fra intervjuene som passet de ulike kodene. Flere av sitatene passet til flere av kodene, og da markerte jeg i margin med de fargene som passet.

4.5.1.3 Kategorisering

Kategorisering innebærer å kategorisere de kodede dataene i mer generelle temaer (Johannessen et al., 2018, s. 282). Jeg så at flere av kodene jeg hadde laget passet inn under samme tema, eller hang sammen med hverandre. Jeg satte derfor sammen kodene som passet sammen til kategorier hvor jeg under hver kategori skrev hvilken informasjon som kom fram og hva det kunne bety. Etter hvert så jeg at temaene jeg hadde analysert fram delte seg inn i to hovedkategorier: strukturell ivaretagelse av barnet og direkte ivaretagelse av barnet. Hva som ligger i disse hovedkategoriene blir presentert i kapittel fem.

4.5.1.4 Rapportering

Siste fase er rapportering, hvor en på en strukturert og overbevisende måte skal framstille funnene fra analysen (Johannessen et al. 2018, s. 301). Kapittel fem inneholder en presentasjon av funnene som er gjort i analysen. Presentasjonen inneholder beskrivelser og sitater fra intervjuene for å illustrere funnene. Tabellen nedenfor viser hvilke tema som har blitt analysert fram og som vil bli presentert i kapittel fem:

Strukturell ivaretagelse av barnet	Direkte ivaretagelse av barnet
<ol style="list-style-type: none"> 1. Covid-19 pandemiens påvirkning 2. Barn som kommer med far 3. Samarbeid med barneverntjenesten	<ol style="list-style-type: none"> 1. Funn knyttet til caset, Ola 5 år 2. Barn som egne brukere 3. Opplevelse av trygghet 4. Samarbeid med omsorgspersonen

4.6 Forskningsetikk

Forskningsetikkens formål er å sikre forsvarlig og god forskning (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2021, s. 21). Alle faser av studien fra planlegging, innhenting av datamaterialet og analyse av funn, inneholder ulike etiske hensyn som en må ta stilling til. Studien er godkjent av Norsk senter for forskningsdata (NSD) og følger NSDs retningslinjer for datainnsamling og datahåndtering (se vedlegg 1). Oppbevaringen av lydopptak og transkriberte intervjuer har vært i tråd med OsloMets retningslinjer, ved bruk av Nettskjema-applikasjonen.

4.6.1 Personopplysninger og informert samtykke

Forskeren har plikt til å sikre at anonymitet er ivare tatt hvis dette er avtalt, eller andre hensyn tilsier det (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2021, s. 21). I denne studien er alle informantenes identitet anonymisert, i tillegg anonymiseres også hvilke krisesentre som har deltatt. Dette vil kunne påvirke analysen og drøftelsen av datamaterialet da enkelte sitater, refleksjoner og diskusjoner fra datamaterialet uteblir for å sikre informantenes og krisesentrenes anonymitet. Et eksempel på dette er at det framkommer i intervjuguiden (vedlegg 2), at spørsmål om samarbeid med skole og barnehage ble stilt i gruppeintervjuene. Jeg merket imidlertid at krisesentrene hadde ulike måter å organisere dette samarbeidet på. Jeg valgte derfor å utelukke samarbeid med skole og barnehage i presentasjon av funn, for å

ikke risikere krisesentrenes anonymitet. Samtykke regnes som et av de viktigste etiske hensynene og er en hovedregel innenfor forskning. Samtykke til deltakelse i forskning innebærer at deltakelsen er frivillig, dokumenterbar, og informert (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2021, s. 17). For at informantene skal samtykke til å delta i et forskningsprosjekt, kreves det at informantene får tilstrekkelig informasjon om prosjektet. Dette innebærer blant annet informantenes mulighet til å trekke seg fra prosjektet, og informasjon om at opplysninger blir behandlet konfidensielt (Magnusson & Marecek, 2015, s. 44).

4.6.2 Maktrelasjonen mellom forsker og informanter

Maktrelasjonen mellom forsker og informanter er av etiske hensyn viktig å reflektere over under forskningsprosessen. Gruppeintervjuer bidrar til å utjevne maktrelasjonen mellom forsker og informanter, fordi informantene er i flertall (Brandth, 1996, s. 158). Informantene i studien var kjent med at jeg er student og derfor uerfaren når det kommer til intervjusituasjoner. I tillegg er informantene i denne studien kjente for hverandre, noe som også vil gjøre intervjusituasjonen mindre preget av en ujevn maktfordeling mellom forsker og informanter. Intervjuene skal analyseres, fortolkes og rapporteres. Dette er prosesser som innebærer mye makt. Det gjør at det er viktig at jeg som forsker reflekterer over mine oppfattelser og forforståelse, samt utfordrer mine oppfattelser og utforsker det som kommer fram i intervjuene. Dette er viktig for å minske sannsynligheten for misforståelser og feilrapportering. Det kan gjøres ved å stille oppfølgingsspørsmål, oppsummere underveis i intervjuet, eller kontakte intervjupersonene i etterkant for å forsikre meningsinnholdet.

4.7 Reliabilitet, validitet og troverdighet av studien

Innenfor kvalitativ forskning benyttes reliabilitet om prosessen med å utvikle data i forskningsprosjektet (Thagaard, 2018, s. 188). Ved å gi tydelige og detaljerte beskrivelser over valg og begrunnelser i ulike faser, blir reliabiliteten i kvalitative forskningsprosjekter styrket (Thagaard, 2018, s. 188). Jeg har i kapittel fire forsøkt å beskrive og begrunne forskningsprosessen så detaljert som mulig, for å vise hvordan forskningsprosessen har vært. Validitet i kvalitativ forskning handler om gyldighet av datatolkninger. Validiteten kan styrkes ved å være kritisk til egen analyseprosess og være åpen for alternative tolkninger (Thagaard,

2018, s. 189). Det er flere årsaker til at det kan være vanskelig å generalisere funn i kvalitativ forskning. For eksempel er det samtalen som styrer datainnsamlingen, fordi det ikke blir tatt i bruk strukturerte datainnsamlingsteknikker. Forskeren opererer ut fra sitt unike ståsted, og observasjonene er verdiladede og kontekstavhengige (Johannessen et al., 2010, s. 229). Derfor er det viktig at forskeren er bevisst sin posisjon som forsker, og at dataene som blir benyttet ikke er uavhengig av forskerens forforståelse (Johannessen et al., 2010, s. 40). Gjennom prosjektet og analysen av datamaterialet har jeg forsøkt å innta en åpen posisjon overfor datamaterialet, for å minske risikoen for misforståelser og eventuelle feilrapporteringer.

En utfordring ved gruppeintervjuer kan være å generalisere funn, da det ofte må være få medlemmer (Halvorsen, 2008, s. 140). Derfor er det i denne studien valgt å gjennomføre tre ulike gruppeintervjuer fra tre ulike krisesentre i Norge. Gruppedynamikken er også en avgjørende faktor for graden av åpenhet i gruppediskusjonen (Halvorsen, 2008, s. 139), noe som både kan være en styrke og en svakhet i dataproduksjonen. Informantene som deltok i hvert enkelt gruppeintervju, jobber på samme krisesenter. Begrunnelsen for dette var at det kunne synliggjøre hvert enkelt krisesenters praksis og handlemåter, som kunne føre til en bredere forståelse for hvordan de ivaretar barn og deres refleksjoner rundt ivaretagelse av barn – i tillegg til å skape tryggere rammer for intervjuene. Under gruppeintervjuer hvor informantene kjenner hverandre godt kan det være en sannsynlighet for at samtalen avsporer til andre ting som ikke er relevant for studien, eller at etablerte relasjoner blant informantene har skapt en gruppedynamikk med fastslåtte roller og rolleforventninger (Halvorsen, 2008, s. 139). Dette kan være både positivt og negativt. Relasjonen mellom informantene virket sterk i alle tre intervjuene, noe som førte til interessante diskusjoner mellom informantene.

Under gruppeintervju hvor informantene har erfaringer fra de samme fenomenene, validerer informantene hverandre (Brandth, 1996, s. 157). Dette er fordi informantene må være realistiske, og muligheten for å «pynte på sannheten» blir mindre. Samtidig er det en fare for at informantene svarer ut fra hva de antar er det felles meningsgrunnlaget, og ikke tør å utfordre gruppen med sine egne meninger eller andre synspunkter (Brandth, 1996, s. 157). Derfor er gruppeintervjuer bedre egnet til å forske på erfaringer og perspektiver, enn

holdninger (Brandth, 1996, s. 157). Under intervjuene opplevde jeg at informantene stort sett hadde en enighet rundt det de diskuterte, men jeg opplevde også at flere av informantene spurte de andre hva de tenkte, og ga rom for andre innspill og perspektiver enn det de selv hadde. Dette er noe jeg følte styrket gruppeintervjuene, samt at det viste en sterk relasjon mellom informantene hvor det var tillatt med både enighet og uenighet rundt temaene.

Overførbarhet handler om at forskningen kan skape beskrivelser, forklaringer og forståelser som kan benyttes på andre områder enn det som er forsket på. Under planleggingen, og underveis i studien, har en etisk refleksjon omhandlet hvorvidt studien kan bidra til nytt blikk og ny kunnskap om temaet, og hvem som dra nytte av studien. Denne studien er nok i størst grad rettet mot ansatte som jobber på krisesentre, eller andre som jobber med voldsutsatte barn. Også mennesker som jobber med barn i andre sårbare situasjoner kan dra nytte av studien, da den omhandler ivaretagelse av barn. Barn som for eksempel er i barnevernet, psykisk helsebehandling eller opplever traumer og katastrofer, trenger også ivaretagelse. Generaliserbarheten og validiteten styrkes ved at andre forskere har funnet tilsvarende resultater. Mine hovedfunn, som blir presentert i kapittel fem og diskutert i kapittel seks, samsvarer med funnene som er blitt gjort gjennom tidligere forskning som jeg presenterte i underkapittel 2.5. At funnene jeg har gjort i denne studien samsvarer med funn fra tidligere forskning er med på å styrke troverdigheten til studien. Forhåpentligvis vil studien sette søkelys på hvordan barn blir ivaretatt på krisesenter, både hva som fungerer godt og hva som kan forbedres.

KAPITTEL 5 PRESENTASJON AV FUNN

I følgende kapittel presenterer jeg funnene som kom fram gjennom den tematiske analysen, som kan knyttes til problemstillingen «Hvordan blir barn ivaretatt, som egne brukere, av ansatte på krisesenter?». Datamaterialet bygger på tre gruppeintervjuer av totalt ni ansatte ved tre ulike krisesentre i Norge. Alle informantene som deltok i studien, hadde roller som var rettet mot barn på krisesenter. Først presenterer jeg funn som inngår i hovedkategorien direkte ivaretagelse av barnet. Deretter presenterer jeg funnene som inngår i hovedkategorien strukturell ivaretagelse av barnet. Forskjellen på de to hovedkategoriene er at funnene som jeg har plassert under strukturell ivaretagelse beskriver en praksis hvor strukturelle forhold påvirker ivaretagelsen av barnet, mens direkte ivaretagelse av barnet beskriver praksisen hvor informantene jobber i direkte kontakt med barnet. Til slutt oppsummeres funnene fra begge hovedkategoriene kort.

5.1 Direkte ivaretagelse av barnet

5.1.1 Funn tilknyttet caset, Ola 5 år

På spørsmål knyttet til hvordan informantene ville møtt Ola og moren når de ankommer krisesenteret, svarte informantene fra de tre ulike krisesentrene forholdsvis likt og beskriver en lik praksis ved første møte. På grunn av studiens avgrensning når det gjelder antall sider, har jeg valgt å trekke ut beskrivelsene fra krisesenter C for å illustrere hvordan informantene ville møtt Ola og moren. Som nevnt beskrev de tre ulike krisesentrene en felles praksis, og derfor gjenspeiler beskrivelsene fra krisesenter C også svarene fra krisesenter A og B. Sitatene fra Cecilie og Camilla fra krisesenter C nedenfor, beskriver praksisen knyttet til hvordan de ville tatt imot Ola og moren:

Cecilie (Krisesenter C): – Ja når det kommer en familie hit med, altså mor og barn sånn som det er her da, Ola med mamma, så vil vi jo først ta de imot og ta de med på et samtalerom for å få litt oversikt over situasjonen og da har vi samtale med mor alene og en annen ansatt som ser etter Ola, eller om han sitter på et eget rom der han kan se mor, og får litt oversikt over situasjonen, hva som har skjedd, hva som har vært forløpet, og også spørre mor om hva vet Ola og hva har Ola sett, og også hva har mor fortalt til Ola hva de skal hen, hvilken forståelse har Ola av dette stedet (...) og det er for å gi tilrettelagt informasjon til Ola også, og vi følger jo mors forklaring og hennes løp da i forhold til å ivareta Ola i første omgang. Også blir det da en kort ankomst og oversikt over situasjonen, også snakker vi gjerne med Ola sammen med mor, og sier

litt om stedet, også vil vi høre med Ola hvilken forståelse han har av situasjonen, det er det vi kaller en sånn velkomstsamtale. Sier litt om oss, om krisesenteret, hvem vi er, hvem som bor her, at det er mange barn her, bor andre folk her, også informasjon om selve situasjonen da. Om hva Ola har sett og opplevd og hva han tenker, kartlegge litt hvilke stadiet Ola er på i forhold til det han har eventuelt sett og hørt. Så er det jo trygging da, som er det viktigste, å trygge både mor og Ola på dette stedet, at de er sikre her, at det det er trygt sted og at det ikke er noen andre som kan komme inn her uten at vi, vår tillatelse egentlig. Det er sikkert bygg.

Camilla (Krisesenter C): – *Vi gir alltid sånn omvisning og noen er veldig opptatt av kameraene også, å se de og ikke se låste dører, men bli fortalt at dørene er låst, port, men også på en måte roe det ned, noen kan jo få, det er jo litt voldsomt også når du kommer inn porten her og alt er låst og, men gjøre det på en trygg måte da. Men det er mange som har behov for det synes jeg, hvertfall av de litt eldre barna, også må man bare fremstille det litt sånn ja, ikke fengselsaktig*

Selv om jeg bare har valgt å trekke fram funnene fra krisesenter C, vil jeg presisere at de gjenspeiler beskrivelsene fra krisesenter A og B når det kommer til hvordan de ville møtt Ola og moren. Funnene viser en lik praksis mellom de tre krisesentrene når det kommer til første møte med Ola og moren. Informantene vil i første møte ta med Ola og moren inn på et samtalerom for å få en oversikt over situasjonen. De ønsker så å skille Ola fra mor hvis situasjonen tillater det, slik at mor kan fortelle uten at Ola til stede. Hvis situasjonen ikke tillater det, vil Olas behov for å være med mamma komme først. Praksisen viser en umiddelbar tanke om at informantene ønsker å skjerme Ola fra det de forventer at mor vil fortelle under første møte, men at de anser Ola sine behov som viktigst i situasjonen. Informantene vil også i første møte gi informasjon om hvem de er, hvor Ola befinner seg, at det er andre barn som bor på samme sted, og informasjon om hva som skal skje videre. Sitatet til Ola: «Følger pappa etter oss nå?», blir av informantene fra alle tre krisesentrene tolket som et uttrykk for frykt. Derfor vil informantene gi Ola omvisning hvor han blir vist kameraene, låste dører, samt forklare ham at ingen kan komme inn uten tillatelse. Denne praksisen viser et ønske om å skape trygghet for Ola i en utrygg situasjon. Sitatene til informantene ovenfor speiler et fokus som er rettet mot å skape trygghet for både Ola og moren i første møte, samt få informasjon og avklare situasjonen de står i.

5.1.2 Barn som egne brukere

Forståelsen av barn har i takt med barndomssosiologien endret seg fra at barnet skal anses som en del av familien, til at barnet og barndommens egenverdi skal trekkes fram (Abebe et al., 2021, s. 22, Gulbrandsen et al., 2014, s. 49, Haugen, 2021, s. 94). Sitatet til Bjørg (Krisesenter B) viser at den samme utviklingen har skjedd når det kommer til arbeid med barn på krisesenter:

Bjørg (Krisesenter B): – *Det er jo ikke veldig mange år siden barna var på en måte sett på som et medheng til mor for krisesenteret var, det var ikke egne barnekontakter, og det var ikke noe fokus rundt i den forstand. Så bare det at du får lov til å komme hit, du får din egen, jeg pleier å si i mine samtaler da, at du får på en måte din egen voksen som du kan snakke med og som har et ekstra ansvar for eller som voksen har et ekstra ansvar for dette barnet og kunne hele tiden holde det litt oppdatert. Sånn ja, hva skjer med meg nå, hva skjer med livet, dette er jo en krise også for barn sant. Så det er noe med, følge barnets løpsti her da sant, og det hele tiden være, prøve så sant det lar seg gjøre og være trygge stabile rolige voksne som på en måte rommer det som kommer. Det er en arena som prøver å se barnet bak atferden, har liksom det perspektivet med å kunne, det er lov å vise ulike følelser her, man trenger ikke å ha dette påklistra, bare være blid og fornøyd, og at alt er så bra, for det behøver ikke være sånn.*

Sitatet til Bjørg (Krisesenter B) «– Det er jo ikke veldig mange år siden barna var på en måte sett på som et medheng til mor» viser at det har skjedd en utvikling i synet på barn og barnets posisjon på krisesenter. Samtidig viser også sitatet at hun er bevisst denne utviklingen, og hvilket ansvar hun har som ansatt ved krisesenter. Barn blir av informantene i studien beskrevet som egne brukere. Sitatet til Cecilie (Krisesenter C) summerer opp dette godt:

Cecilie (Krisesenter C): – *Men ut over det er så er det jo liksom se barnet som et juridisk individ uavhengig av den voksne da, at barnet også blir sett og hørt uavhengig av den voksne som er der, at barnet i situasjonen får en individuell vurdering.*

Funnene i studien viser også at det er et samlet fokus på barnet når barn kommer med sin omsorgsperson, og at barnets premisser går først gjennom oppholdet. Dette kommer fram i sitatene til Anne og Andrea fra krisesenter A:

Anne (Krisesenter A): – Vi er tre barnefaglig ansvarlig, og er ikke vi på jobb og det er inntak med barn så er det alltid barnefokus uansett på en måte, det er vi liksom veldig enig om da, som ansattgruppe.

Andrea (Krisesenter A): – Så prøver vi å samarbeide godt da ikke sant, med den som har voksenkontakt og den som har barnekontakt, det er jo fint at vi prater godt sammen og gjerne har samtaler med mor sammen.

Informantene fra de tre ulike krisesentrene beskriver en felles praksis når det gjelder bruken av barnekontakter. Det er barnekontakten som har ansvaret for samtaler med barnet. Omsorgspersonen til barnet får tildelt en egen kontaktperson, voksenkontakt, men informantene beskriver en praksis med tett samarbeid mellom barnekontakten og voksenkontakten gjennom oppholdet. De like beskrivelsene fra informantene om bruken av barnekontakter og deres arbeidsoppgaver viser en kollektiv forståelse og en selvfølghet på tvers av krisesentrene om at barn skal bli hørt, sett og anerkjent ut fra barns premisser. Dette gjenspeiles også, som vi så i sitatet til Cecilie (Krisesenter C), «at barnet også blir sett og hørt uavhengig av den voksne som er der, at barnet i situasjonen får en individuell vurdering». Praksisen viser også en «nedenfra og opp-tilnærming» hvor barnekontaktene får innsikt i barnets erfaringer og behov. Funnene gjenspeiler en praksis hvor barn på krisesenter blir ansett og behandlet som egne brukere, samtidig som viktigheten av relasjonen og tilknytningen til omsorgspersonen blir løftet fram som avgjørende.

5.1.3 Opplevelse av trygghet

Funn i datamaterialet viser at opplevelse av trygghet blir ansett som det viktigste for god ivaretagelse av barn på krisesenter:

«Beate (Krisesenter B): – Det er jo snakk om ivaretagelse og trygging og bearbeiding, ikke sant, av det barnet har vært utsatt for, men vi gjør det nok litt forskjellig, i forhold til, alle barn er forskjellig og, vi møter de, møter de der de er, ikke sant, ut ifra hva de har behov for (...) Men når du spør, så er det jo trygghet og sikkerhet først, selvfølghet, som blir viktig, og det blir viktig gjennom hele oppholdet, både av mor og barn ...».

Anne (Krisesenter A): – Trygge voksne tenker jeg er veldig viktig da, for dem er ikke vant til, eller dem har hvert fall, kommer jo kanskje fra en utrygg, et utrygt hjem. Så voksne som kan gi enkel og god informasjon.

Intervjuer: – Hva tenker dere er det viktigste for å ivareta barn på krisesenter?

Christoffer (Krisesenter C): – Trygghet (...) oppleve trygghet, trenger ikke være trygge, men de må tro at de er trygge. Og at de får normalen.

Camilla (Krisesenter C): – Ja hvis vi klarer det og få noe normalitet og som Christoffer sier det med trygghet da

Cecilie (Krisesenter C): – Tilrettelagt informasjon, alder, at de er med i prosessen ut ifra eget ståsted da.

Eksemplene over viser at det er en selvfølge at barna skal oppleve trygghet under oppholdet på krisesenteret. En del av praksisen som blir gjort for å skape trygghet hos barn, er at de ansatte viser kameraene og at dørene er låst. At informantene anser opplevelse av trygghet som viktig for god ivaretagelse, viser at informantene har en forståelse av at barna de jobber med er sårbare og kommer fra utrygge situasjoner. For å skape trygghet vektlegger informantene at barnet blir skjermet for ytterligere konflikter, men samtidig også at barnet får tilstrekkelig med informasjon for å forstå situasjonen. Dette er viktig for at barnet skal kunne bearbeide situasjonene hun/han har vært gjennom og skape trygghet:

Cecilie (Krisesenter C): – Vi har en forventning til at foreldrene som er med barnet evner å skjerme barnet så godt som mulig fra egen situasjon da, i forhold til informasjon, telefonsamtaler, egne følelsesutbrudd, for å trygge barnet så godt som mulig, og at barnet ikke får mer informasjon enn det barnet faktisk trenger å ha. Barn får lov til å være barn, og ikke involveres i det store bildet (...) At barna blir skjermet for ytterligere konflikter eller vanskelige valg, at det er foreldrene som er den voksne, barn skal få lov til å være barn. At ikke barn blir stilt i noen flere dilemmaer. Det tenker jeg også er veldig viktig for barna.

Benedicte (Krisesenter B): – Jeg opplever hvertfall at veldig mange barn, og Ola er jo fem år, de vil jo ha informasjon, sant, de vil vite hva skjer nå, hva kommer til å skje videre, hva skjer med pappa. Det på en måte også hele tiden gi de den informasjonen da (...)

At informantene vektlegger skjerming av barnet som en av de viktigste tingene for god ivaretagelse, viser at informantene har en forståelse av at barna på krisesenter er sårbare, og at de kommer fra hjem med høyt konfliktnivå. Informantene innehar på tvers av krisesentrene en praksis hvor det å skjerme barna fra ytterligere konflikter eller vanskelige valg, bidrar til å beskytte barnet mot belastende hendelser under oppholdet. Gjennom dette

synliggjøres en kollektiv enighet om at det er til barnets beste at barnet tas hensyn til og beskyttes i situasjoner og sammenhenger der det er ulike former for sårbarhet. Informasjon om situasjonen går begge veier: De ansatte er helt avhengige av å få informasjon om hva barnet har vært utsatt for eller har opplevd, samtidig som de ansatte må gi barnet informasjon for å hjelpe til med bearbeiding. Alle tre krisesentrene i studien beskriver interne kartleggings skjemaer/ interne rutiner når det kommer til samtaler med barn under et opphold. Eksempelet fra krisesenter B viser hvordan rutinen knyttet til samtaler med barn er lagt opp:

Bjørn (Krisesenter B): – *Vi har jo disse, altså interne rutiner, hele bosenteret da har jo interne rutiner, også har jo barneteamet igjen egne interne rutiner, og der er det tre samtaler som på måte er skissert opp i sånn standard, da er det en sånn inntakssamtale, som er litt sånn som vi allerede har snakka om, ikke sant, handler om å trygge og roe, hva slags hus er dette, alle de tingene der, også er det ofte samtale nummer to er mer knyttet opp mot hvordan barnet har det da, hva skjer videre, ofte er det opp mot kanskje barnet skal begynne på sin egen skole igjen, at man kan ta de tingene der, det kan være savn etter pappa, det kan være, altså kanskje skal det i gang med samvær, altså det er alle de andre tingene som kommer i midten av et opphold. Også har de den avslutningssamtalen, hvor det er snakk om, okei hva slags nettverk har du rundt deg, ikke sant, hvem kan du snakke med hvis ting blir vanskelig igjen.*

Rutinene som Bjørn (krisesenter B) beskriver ovenfor kommer også fram i beskrivelsene fra informantene fra krisesenter A og C. Praksisen knyttet til samtalene viser en flyt mellom at informantene ønsker informasjon om hva barnet har opplevd, samtidig som de ønsker å gi barnet den informasjonen det trenger for å kunne bearbeide. Spesielt samtale to som går på hvordan barnet har det nå, viser at det er barnet som er styrende for hva de skal snakke om, og at barnets behov går først under samtalen. Praksisen viser at informantene hele tiden har en bevissthet og et fokus på hva barnet trenger, samt et ønske om å bearbeide sammen med barnet og best mulig ruste barnet til det skal flytte ut fra krisesenteret. Ansatte på krisesenter møter barn med mange ulike behov, noen er som informantene beskriver sprekkeferdige og forteller alt, mens noen ikke ønsker å snakke. For å klare å romme alle behovene, beskriver informantene ulike metoder og hjelpemidler de bruker i møtet med barna:

Beate (Krisesenter B): – Men å snakke litt om strategier ikke sant, hva gjorde du, ja du gjemte deg under senga, altså som en sånn mestringsstrategi, hva gjør du når og få litt tak i det da, men ja, det kommer an på hvor i forløpene barna er og bruke en del tid i forkant, kanskje før man har de voldssamtalene eller hva du har opplevd Ola, så kan det være en god idé og jobbe litt med relasjon først og bare henge litt i miljøet, rett og slett, leke litt med det Ola er opptatt av, snakke om det, det pleier hvert fall jeg og gjøre, få litt innpass den veien for da opplever jeg at de samtalene flyter litt lettere når jeg først tar opp disse tingene, da.

Benedicte (Krisesenter B): – Ja, og jeg tenker og det blir litt sånn som blir sagt, at man ser jo på en måte hvor barnet er, altså noen, ja, som dere sier, noen forteller jo bare alt, mens andre er det jo liksom, de vil ikke snakke i det hele tatt, men vi har jo også ulike hjelpemidler som vi bruker da som, sånn som du sier, tegning bruker man jo mye, vi har jo det der følelsspillet, det bruker vi en del.

Bente (Krisesenter B): – Og noen av de små barna, de vil kanskje ikke snakke med, når det blir litt sånn, når de skjønner at de skal ha en samtale da med barnekontakten, så hender det jo at de ikke vil, at de er opptatt av andre ting, de vil leke, de vil ikke, men så kommer det jo frem ting under lek for eksempel, dem gir uformelle samtaler, de tar det opp selv, og det er kanskje for eksempel pappa da som er et tema, og da har vi jo, det er også sånn at vi møter barnet der hvor det er, noen leker og koser seg og dette er pappa, denne leken er pappa og de bor her i et hus og man ser litt an hva de har behov for, hvis det er redde, så kanskje de, ikke sant de viser det jo gjennom lek, og da er det vi som sitter der og ser hva det er de har behov for, er det informasjon eller er det bare at man er med de i den leken, at man spiller ut kanskje den situasjonen de hadde i hjemmet, eller en av situasjonene de har hatt hjemme.

For å skape trygghet er det viktig med relasjonsbygging til barna. Diskusjonen mellom informantene fra krisesenter B viser ulike metoder og hjelpemidler som informantene bruker under relasjonsbyggingen med barna. Å bare henge litt rundt barnet, som Beate (Krisesenter B) beskriver, og vise interesse for det barnet er interessert i, brukes for å skape en relasjon til barnet. Samtidig viser dette seg også å være en metode med de barna som ikke ønsker å snakke med barnekontakten, eller med små barn som viser følelser og situasjoner gjennom lek. Bruk av tegning og spill for å skape en relasjon til barna bidrar også til å skape trygghet. Metodene informantene beskriver for å skape relasjonsbygging viser en praksis hvor informantene har fokus på barnet og barnets behov i ulike situasjoner og sammenhenger. Samtidig viser det et behov for gjensidig informasjon, som er viktig for bearbeiding hos barnet uten at informantene beskriver noe tegn til at prosessen må gå fort. De tar det i barnets tempo og etter barnets individuelle behov, som Benedicte (Krisesenter

B) sier: «Man ser jo på en måte hvor barnet er». Samtidig som de ansatte skal romme barnets behov for trygghet og informasjon, vektlegger informantene at det er viktig for barna å opprettholde normalitet i hverdagen mens de bor på krisesenteret:

Benedicte (Krisesenter B): – Også er det også noe med å prøve å opprettholde noe normalitet i hverdagen da, hvis de går på en fritidsaktivitet, så kan de, hvis det lar seg gjøre, eller møte venner, sånn at de, eller få de fort tilbake på skole, sånne type ting da, for det er jo veldig viktig for de og, ikke sant, men igjen da, så kommer det jo helt an på saken, for ingen er like.

Christoffer (Krisesenter C): – Så prøver vi å få dem fort på skole, og det hjelper jo også, til med mor og, prøve å opprettholde normalen, det er jo det beste i en sånn akutfase, er jo normalen, at de får gå på skole

Camilla (Krisesenter C): – Ja det er jo noe av det veldig mange av de eldre barna synes, all den normalen, fritidsaktiviteter og besøke venner etter skoletiden er vanskelig å få til, og da blir skolen kjempeviktig for det er kanskje noe av den normalen man får til da, der er det bedre rammer for å faktisk kunne få gjennomført det, men fritidsaktiviteter og besøke venner er jo ofte noe som kan være vanskeligere da, hvis det er høyt trusselbilde, eller det er store avstander fra krisesenteret til der de bor.

Å opprettholde noe normalitet når alt annet er unormalt, vektlegger informantene. De ansatte må hele tiden vurdere opp mot trusselbildet om det er trygt for barnet å kunne gå på skole eller fritidsaktivitet. Fritidsaktiviteter og det å møte venner er vanskeligere å gjennomføre enn skole, og derfor blir skolen en viktig arena, som Camilla (Krisesenter C) beskriver «fritidsaktiviteter og besøke venner etter skoletiden er vanskelig å få til, og da blir skolen kjempeviktig, for det er kanskje noe av den normalen man får til da». Eksempelet med å opprettholde noe normalitet gjennom å sikre at barn kommer fort på skole, viser at informantene har en forståelse av at det er til barnets beste å oppleve noe normalitet, selv når de er i krise. Dette gjenspeiles i sitatet til Christoffer (Krisesenter C): «Det er jo det beste i en sånn akutfase, er jo normalen, at de får gå på skole». For barn vil også det å oppleve noe normalitet, slik som det var før de kom på krisesenter, bidra til å skape trygghet. I tillegg vil skole eller barnehage kunne fungere som et «fristed» for barnet. Fokuset på at barn skal oppleve trygghet viser at informantene har et ønske om å sikre barnets beste gjennom oppholdet, samt et ønske om å gi best mulige forutsetninger når barnet skal flytte ut. Informantenes fokus på å skape trygghet viser at de har en forståelse for at barna de møter

er i sårbare situasjoner, og at barn utsatt for vold trenger trygge, stabile voksne rundt seg som svarer adekvat på signalene barnet gir.

5.1.4 Samarbeid med omsorgspersonen

Som en del av den direkte ivaretagelsen vektlegger informantene støtte og samarbeid med omsorgspersonen som er med barnet. Praksisen informantene beskriver viser en forståelse av at hvis omsorgspersonen er trygg og regulert, så har dette positiv innvirkning på ivaretagelsen av barnet:

Andrea (Krisesenter A): – *Støtte, støtte foreldre og da i hva dem står i, så dem er til stede bedre, er jo viktig. Det er jo ikke bare vi, det er jo tross alt mor som er viktigst, så få hun på banen er viktig, støtte hun da.*

Christoffer (Krisesenter C): – *Trygge foresatte, små barn er veldig tett på mor og far, så hvis mor og far er trygge og regulerte og føler det er håp for fremtid og sånne ting vil det ha en positiv innvirkning på barnet.*

Beate (Krisesenter B): – *(...) Men det handler selvfølgelig om å trygge henne like mye som vi trygger barnet, og tenke at hva er det hun trenger akkurat nå. Det er jo sånn at når du bor på krisesenter, så skal du kunne ivareta deg selv og barnet ditt i utgangspunktet, men vi er jo her til å gi henne veiledning i form av samtaler, og i form av, altså så det er støtte da, og hvis hun er veldig preget så er det klart at vi kan tilby oss å kanskje avlaste litt. Hvis hun trenger å ha samtale alene med en av oss, for eksempel, for å få ut litte gran av det verste, de verste følelsene, holdt jeg på å si, at hun får lov til å prate litt og får lov til å prøve å skjerme barnet litt fra det da, men det er jo mammaer i akutt krise det, de skal få lov til å være i akutt krise, og sånn er det.*

Eksemplene over viser at informantene innehar et perspektiv som vektlegger relasjonen mellom omsorgspersonen og barnet, og at det er til barnets beste at kvaliteten på denne relasjonen er trygg: «Det er jo tross alt mor som er viktigst» Anne (krisesenter A), viser en forståelse av at relasjonen mellom omsorgspersonen og barnet er viktigst. Sitatet til Beate (Krisesenter B) viser at det er en selvfølgelighet at omsorgspersonen skal føle seg like trygg som barnet, samtidig som også omsorgspersonen skal få dekket behovene hun/han trenger. Dette viser at informantene har en tankegang om at hvis omsorgspersonen er trygg og regulert så vil dette påvirke barnet i positiv forstand. Denne praksisen gjenspeiler et perspektiv som vektlegger relasjonen mellom omsorgspersonen og barnet, og at det er til

barnets beste at kvaliteten på denne relasjonen er trygg. I tillegg til støtte og samarbeid med omsorgspersonen, beskriver informantene en praksis hvor ivaretagelse av omsorgspersonen er viktig for ivaretagelsen av barnet, både under oppholdet og etter oppholdet:

Cecilie (Krisesenter C): – (...) Veldig ofte så kan jo foreldrene si at de har skjermet barna, de vet ikke noe, de har ikke hørt noe, de har ikke sett noe, og så har vi disse kartleggingene så ser vi at barnet har jo vært redd mange netter fordi barnet hører og får ikke sove, ikke sant, og da må vi jo på måte jobbe med å dele den informasjonen sånn at de familiemedlemmene som er her, at de går ut herfra litt mer styrket og en større forståelse for hverandre, så de blir litt mer familieretta.

Christoffer (Krisesenter C): – Så tror jeg foresatte også, den store sorgen som er sårt er at du har liksom ikke fått være den faren eller moren du hadde ønsket å være, eller at 80 % av oppmerksomheten har gått på og liksom passe på og holde roen og please, strategier. Du har ikke fått bruke ressursene du har ønsket å bruke på barnet på en måte, det tror jeg (...) Selv om de har skjermet barna og de ikke vet så mye, så har de en mor eller far som ikke har vært der 100 % til stede da, det har kanskje vært 60 % å please far eller mor, og så har det vært 40 % på barna.

Camilla (Krisesenter C): – (...) De skal jo finne en ny måte å være familie på, de skal jo ikke gå tilbake igjen, rollene skal endres eller blir endret, det er klart at det er en krevende periode tenker jeg, det er så mye som skal finnes ut av på nytt.

Cecilie (Krisesenter C): – Ofte så detter det litt sånn brikker på plass da, i forhold til konsentrasjonsproblemer på skolen, vondter her og der, usikkerhet, annen atferd, eller veldig sånn pleasing og pliktoppfyllende, så man ser jo litt sammenhengen.

Eksemplene ovenfor viser en forståelse for at om barnet skal bli best mulig ivaretatt, er det en forutsetning at omsorgspersonen også er ivaretatt, samt forstår situasjonen og barnets forståelse av situasjonen. Sitatet til Cecilie (Krisesenter C), «at de går ut herfra litt mer styrket», viser at hun tenker på relasjonen mellom omsorgspersonen og barnet også etter at oppholdet er ferdig. Det samme formidler også Camilla (Krisesenter C), når hun sier «de skal jo finne en ny måte å være familie på». Gjennom å styrke foreldreevnen, styrkes også barnet. De ansatte må i tillegg til å hjelpe barnet med bearbeiding, hjelpe omsorgspersonen med bearbeiding. Bearbeidingen de ansatte må hjelpe omsorgspersonen med, kan for eksempel handle om sorgen knyttet til å ikke ha vært en tilstedeværende omsorgsperson som Christoffer (krisesenter C) påpeker. Praksisen som gjenspeiles er familierettet med et helhetlig fokus på omsorgspersonen og barnet, og deres gjensidige relasjon. Det er et mål at

omsorgspersonen og barnet skal forlate krisesenteret styrket og med en større forståelse av hverandre.

5.2 Strukturell ivaretagelse av barnet

5.2.1 Covid-19 pandemiens påvirkning

Krisesentrene har holdt åpent gjennom Covid-19 pandemien, men informantene beskriver et tilbud som har vært mer begrenset enn tidligere. De beskriver at det har vært færre plasser for botilbud og færre ansatte på jobb om gangen, for å hindre smitteutbrudd. Alle krisesentrene har opprettet isolasjons- og karanteneleiligheter under pandemien. I forhold til barn beskriver informantene at de i starten forsøkte og holde avstand til barna og bruke munnbind, men at dette ble vanskelig og gikk ut over kontakten de fikk med barna. I tillegg har det kommet føringer på at man i kontakt med sårbare barn ikke skal holde de samme strenge smittevernreglene som ellers (Regjeringen, 2022), og barn på krisesenter må anses som sårbare. Covid-19 pandemien har påvirket hvor fort ulike prosesser har gått, og instansene rundt har vært mindre tilgjengelige. I tillegg beskriver alle tre krisesentrene at for eksempel lekerom og fellesarealer har vært stengt under den verste perioden med smitte. Alle som har trengt det har fått beskyttet botilbud, men oppfølgingen og tilbudet har blitt litt begrenset som følge av Covid-19 pandemien:

***Cecilie, Krisesenter C:** – De ville fått et beskytta botilbud, men selve oppfølgingen og tilbudet her inne ble jo litt begrenset.*

***Christoffer, Krisesenter C:** – Så det var jo redusert, da. Samme hjelpen, bare mye mere begrenset, komprimert. Lekerommet var stengt, tv-stua var stengt, prøvde å begrense kontakten, så Ola ville vært i mindre kontakt med de andre.*

At Covid-19 pandemien påvirket tilbudet strukturelt til voldsutsatte ved krisesentre, er en naturlig konsekvens av tiltakene regjeringen iverksatte for å hindre smitte i samfunnet. Funnene i analysen viser imidlertid at det direkte arbeidet med barn på krisesenter ikke ble veldig påvirket:

***Bente, Krisesenter B:** – Det har egentlig vært helt som vanlig. I starten prøvde vi å bruke munnbind, fordi det var det som liksom var reglene, men det fungerte så dårlig at det bare måtte vi slutte med. Og det fikk vi på en måte også «go» fra ledelsen på etter hvert, at det var greit da, fordi at det var så vanskelig å få kontakt og mange av*

de var redde og, så det daglige med barna har vært vanlig. Og man kan ikke holde avstand til de barna som er her, mange av de trenger jo fysisk trøst og man er tett på, så vi bruker og har brukt munnbind ute i gangene og når vi snakker med mammaene, men ikke sammen med barna.

Anne (Krisesenter A): – *Men nå siste tre kvart året så har dem jo, liksom vært mere føringer på at sårbare barn og unge ikke skal, man skal på en måte ikke holde de samme smittevernreglene.*

Andrea (Krisesenter A): – *Og vi har i lengre tid tenkt at det går jo ikke, når et barn kommer og vil sitte på fanget og lese en bok så gjør vi det. Vi sier ikke nei.*

Andrea (Krisesenter A): – *Nei, det har vi ikke gjort.*

Anne (Krisesenter A): – *Disse barna er jo avvist mye fra før og har jo på en måte med seg sin bagasje, så dem trenger jo absolutt ikke at vi ...*

Andrea (Krisesenter A): – *Nei.*

Sitatet til Bente (krisesenter B), og diskusjonen mellom Anne og Andrea (krisesenter A), viser at selv om verden står i en ekstraordinær situasjon med pandemi, så kommer barnets behov først. «Og vi har i lengre tid tenkt at det går jo ikke», og «man kan ikke holde avstand til de barna som er her», viser en forståelse av at barna de jobber med er sårbare, og en vilje til å sette barnet først foran seg selv og risikoen for å bli smittet. Dette viser at de ansatte er bevisste at barn trenger sosial interaksjon som en forutsetning for utvikling. Sitatene viser en forståelse av at barna som oppholder seg på krisesenter er sårbare, og at de har behov for trygge imøtekommende voksne, selv i tider hvor verden står midt i en pandemi. Dette viser at informantene har en forståelse av at deres samhandling og aktiviteter med barna bidrar til barnas utvikling.

5.2.2 Barn som kommer med far

Barn som kommer til krisesenter med far, var et tema som engasjerte flere av informantene. Ved inntak og det første møtet, beskriver informantene at de ikke har noen annerledes tilnærming til barnet eller far. Barnet får egen barnekontakt, og far får egen kontaktperson. Det som engasjerte flere av informantene, er at krisesentertilbudet til menn og kvinner skal være fysisk atskilt, noe som også innebærer en atskillelse for barna som kommer med far. Flere av informantene fortalte at det var vanskeligere å få kontakt med barna, fordi tilbudet skal være atskilt. Alle tre krisesentrene hadde eget tilbud til menn med egne leiligheter og egen inngang for menn. Flere av informantene påpekte at det er krisesenterloven § 2 femte

ledd som stiller krav til at krisesentertilbudet skal være atskilt mellom kvinner og menn (Krisesenterlova, 2010, § 2 femte ledd). Selv om de ansatte har samme tilnærming til barn som kommer med far, så blir tilbudet annerledes på grunn av lovverket. De fysiske rammene legger begrensninger:

Camilla (Krisesenter C): – Ja det er to sånne ting i loven som jeg egentlig tenker er helt umulig å oppfylle samtidig, det står noe om adskillelse og noe om likestilt, det er ikke mulig i mitt hode. Det kan godt hende det finnes folk som føler de har klart det, men jeg ser ikke hvordan det skal være mulig (...) Også blir terskelen veldig stor, gå ut døra på den siden og gå helt til døra på andre siden, ringe på, måtte bli låst inn, du har ikke tilgang. Det blir at de fysiske rammene legger begrensninger, da. Du spurte jo om vi kan se, om vi gjør noe annerledes. Jeg tror ikke vi gjør noe annerledes i oppfølgingen, men oppfølgingen blir annerledes.

Det samme kommer også fram i en diskusjon mellom Anne og Andrea fra krisesenter A:

Andrea (Krisesenter A): – Ikke en annerledes tilnærming da, egentlig.

Anne (Krisesenter A): – Nei, men vi har mindre tilgang på de barna, fordi krisesenterloven sier jo at tilbudet skal være, eller man skal bo separert. Sånn at vi har jo en leilighet som ligger i bygget, men den har jo en egen inngang da, som er til menn, og der bor jo også menn og deres barn. Eller ja, men dem, når disse mennene har med seg barn, så gir vi dem allikevel fri tilgang til resten av boområdet, lekerommet og sånt, og de kan benytte de samme tilbudene som de andre.

Andrea (Krisesenter A): – Noen gjør jo det. og andre gjør jo ikke det.

Anne (Krisesenter A): – Dem gjør ikke det. Når jeg går ut herfra og ut i bodelen, så er jo de barna som bor der, de er på en måte, de er der hele tiden, men det er jo ikke de barna som kommer med far, dem er ikke, dem er mer inn og ut da, så det blir annerledes til tross for at vi ikke ønsker det.

Andrea (Krisesenter A): – Det blir gjerne det ja, for bare den daglige møtes i gangen, ikke sant, det har mye å si, og kjenner deg og hei og hvordan går det med deg og, ikke sant, vi har ikke den med dem. Det er borte. Og observasjon blir også borte.

Anne (Krisesenter A): – De får jo det samme og skal få det samme tilbudet også med samtaler og sånt, men det blir den der daglige, både relasjonsbyggingen, fordi dem skal alltid levere nøkkelen sin når dem går inn og ut, og det gjør jo også den som bor i leiligheten for menn, men da er det ofte den, voksne som bare stikker inn den ikke sant, men i bodelen er alltid ungene med. Ja, og alt fra hver gang vi er oppe for å levere ut middag og masse ting, vi mister de små dryppene.

Eksemplene ovenfor viser at informantene mener at krisesenterloven § 2 femte ledd, krav om atskilt botilbud, påvirker ivaretagelsen av barn som kommer med far. Selv om barn som kommer med far får samme tilbud med egen barnekontakt og samtaler, blir ivaretagelsen annerledes fordi informantene føler at de mister relasjonsbyggingen og det hverdagslige, for eksempel å møte barna i gangene. Som Anne (Krisesenter A) beskriver, så mister informantene «de små dyppene». Informantene har et ønske om å ivareta alle barn likt, uavhengig av om de kommer med mor eller far, men lik praksis blir hindret av lovverket. Anne og Andreas (Krisesenter A) fokus er på at de mister det hverdagslige og relasjonsbyggingen. Dette viser at de vektlegger det sosiale i ivaretagelsen av barn. Sosial interaksjon blir ansett som en forutsetning for barns utvikling. Informantene forteller at de har mindre tilgang til barn som kommer med far, som følge av lovverket, men dette fører også til at barn som kommer med far har mindre tilgang på de ansatte. Sitatet til Camilla (Krisesenter C), «Det er to sånne ting i loven som jeg egentlig tenker er helt umulig å oppfylle samtidig, det står noe om adskillelse og noe om likestilt...», viser en følelse av at det er umulig å gi et likt tilbud eller lik oppfølging på grunn av kravet om adskillelse hjemlet i lovverket. Sitatet til Camilla (Krisesenter C) kan tolkes som et ønske om å endre lovverket. Informantene innehar et aktørperspektiv i arbeidet med barn, og ønsker en praksis hvor det fokuseres på barnets egenverdi, samt barnets mulighet for å bli hørt, sett og anerkjent ut fra barnets premisser. De fysiske rammene og det strukturelle legger imidlertid begrensninger for praksisen. Dette kommer tydelig fram i sitatet til Camilla (Krisesenter C): «Jeg tror ikke vi gjør noe annerledes i oppfølgingen, men oppfølgingen blir annerledes». Som Camilla (Krisesenter C) formidler, så legger de fysiske rammene begrensninger. Barn som oppholder seg på krisesenter er sårbare og trenger trygge, tilstedeværende voksne. Manglende relasjonsbygging til barn som kommer med far kan gjøre det vanskeligere for de ansatte å skape trygghet for barnet, noe som kan påvirke ivaretagelsen av barnet.

Sitatene til Bjørg og Beate (Krisesenter B) nedenfor, viser at mennene og fedrene som oppholder seg på krisesenter oftere har et større hjelpebehov enn kvinnene som oppholder seg på krisesenter. I likhet med nasjonale tall opplever informantene at det er store forskjeller i antall menn med barn, men også menn generelt som oppholder seg på krisesenter, sett i forhold til kvinner. Selv om det er færre menn enn kvinner som oppsøker hjelp på krisesenter, betyr ikke det at menn ikke er utsatt for vold i nære relasjoner. Kravet

om fysisk atskillelse mellom menn og kvinner, og dermed mindre tilgang på personal og tett oppfølging, kan tolkes som en av grunnene til at færre menn oppsøker hjelp. Samtidig kan det knyttes opp til skam og selvbilde, som Bjørg (krisesenter B) beskriver: «Men jeg tenker at det er enda mer komplekst, fordi det er skammen veldig inne i bildet». Det kan tolkes slik at det for menn er forbundet mer med skam å være utsatt for vold i nære relasjoner, og at det derfor sitter lengre inne å søke hjelp. Dette gjenspeiles også i sitatene til Bjørg og Beate (krisesenter B):

Bjørg (Krisesenter B): – *Jeg tror den akuttsituasjonen er ganske lik, man møter et menneske i krise, uavhengig av kjønn (...), men min erfaring er at prosessen videre kan være litt annerledes, jeg føler ofte at disse mennene er enda dårligere enn mange av våre kvinner, de har vært i volden veldig, om ikke nødvendigvis mye lenger, men jeg føler at det er enda mer sånn, altså. Vold i nære relasjoner er jo komplekst i utgangspunktet, men jeg tenker at det er enda mer komplekst, fordi det er skammen veldig inne i bildet og det er en slags ... veldig mange av de mennene vi har, har et veldig hjelpebehov (...) Jeg tror det er kjempevanskelig, ikke sant, den der aksepten for, ja for det å være voldsutsatt mann, da. Det er kanskje litt annerledes, altså, hvis man tenker homofile parforhold og sånn, men å være mann utsatt for vold av en kvinne, er noe litt annet.*

Beate (Krisesenter B): – *Og så synes jeg også vi, vi opplever også at disse mennene sier at de har ikke fortalt noe til noen, ikke sant. Det er så veldig, med tanke på at det er kobla til mye skam, da, at de forteller ikke til så mange, du vet at da er det en grunn til at det ikke blir bearbeidet så godt, eller at de har ikke kommet helt dit at de er helt klare på avgjørelsen sin eller, ikke sant. Men når de kommer med barn, så føler jeg liksom at den ivaretakelsen av barnet og sånt er det samme, jeg føler at de mennene får til det på akkurat samme måte som mammaene gjør når de kommer til krisesenter B, liksom.*

5.2.3 Samarbeid med barneverntjenesten

Det kommer fram i intervjuene at informantene samarbeider med barneverntjenesten knyttet til nesten alle omsorgspersoner som kommer med barn. Informantene beskriver at de bruker mye tid med omsorgspersonen på å snakke om hva barneverntjenesten er. De opplever at mange misforstår barneverntjenesten og er redde for å miste omsorgen for barna sine, men at når de får informasjon om hva barneverntjenesten kan hjelpe til med, så ønsker de ofte hjelp.

Bjørg (Krisesenter B): – Også er det veldig mange av de kvinnene våre har blitt trua med barnevernet hele livet, ikke sant, eller ikke hele livet, men som mødre og når de kom til Norge, og det er, så det å få barnevernet tidlig kobla på, hvis de ikke er kobla på fra før, og på en måte være det bindeleddet i den relasjonen for å prøve å trygge og prøve å få til så mye møter såpass tidlig for den relasjonsbyggingen, rett og slett, for nesten alle undersøkelsene vi har blir jo konkludert med hjelpetiltak.

Det samme kommer fram i diskusjonen mellom Cecilie, Camilla og Christoffer fra krisesenter C:

Cecilie (Krisesenter C): – Når vi skriver, hvis vi skriver en bekymringsmelding, som vi veldig ofte gjør, så vil vi jo lese den opp for foreldrene når de er her, og selv om de ikke er her, så vil vi jo gi foreldrene en mulighet til å bli kjent med innholdet.

Camilla (Krisesenter C): – Og kommentere det, eller legge til kommentarer. De får jo beskjed om at de kan ikke gjøre noe med det vi vurderer, det er ikke noe rom for, hva skal jeg si, det er jo rom for innspill, men det er ikke rom for at vi endrer.

Cecilie (Krisesenter C): – Så er det jo i forhold til hvordan vi legger fram barneverntjenesten. Hva de opplysningene vi gjør, hvordan vil de bli tatt imot, så vi må på en måte også forklare hva en barneverntjeneste jobber for da, at de er ikke ute etter å ta barna, det skal være en grunn til det hvis det skjer, og det er veldig ytterst sjeldent at det skjer, men at de på en måte kan gi råd, veiledning, avlaste, hjelpe familien videre på en god måte.

Camilla (Krisesenter C): – Det bruker vi mye tid på.

Cecilie (Krisesenter C): – Vi bruker veldig mye tid på det.

Camilla (Krisesenter C): – Snakke med de om hva barneverntjenesten er.

Cecilie (Krisesenter C): – Men med en gang vi på en måte når inn med det da så hender det at mange også sier at ja, men da ønsker vi hjelp, og da ser de nytteverdien av det.

Christoffer (Krisesenter C): – Også når du sier at de kanskje kan hjelpe til med barnehage, at de får nedsatt betaling der, så blir de kanskje litt mer interessert, at de kan få veiledning.

Camilla (Krisesenter C): – Det kommer jo helt an på hva de tenker om barneverntjenesten, det er jo mange som kommer med historier om at «jeg har en venninne som kjent en dame som mista omsorgen fordi gulosten på matpakka var svett», liksom. Da må man avmystifisere.

Diskusjonen ovenfor viser at de ansatte på krisesenter ofte samarbeider med barneverntjenesten. Sitatene viser også hvilken rolle de ansatte har når det kommer til dette samarbeidet, og hvor viktig det er at de ansatte informerer brukerne om hva barneverntjenesten er. Hvordan de ansatte legger fram barneverntjenesten er helt

essensielt for hvordan samarbeidet vil fungere videre. Ut fra diskusjonen mellom Camilla, Christoffer og Cecilie fra krisesenter C kan det tolkes at de ansatte ved krisesentrene kan fungere som et viktig bindeledd mellom omsorgspersonen og barneverntjenesten. Mange av brukerne på krisesenter har et feilaktig inntrykk av barneverntjenesten, noe som kan være konsekvenser av historier de har hørt, eller at de har blitt truet med barneverntjenesten av for eksempel voldsutøver. At informantene velger å bruke mye tid med brukere for å forklare hva barneverntjenesten er og hvilken hjelp de kan tilby, viser en praksis hvor de ansatte tenker på den videre hjelpen etter at oppholdet er ferdig. Hjelpetiltak fra barneverntjenesten er i utgangspunktet frivillig, og derfor blir de ansattes jobb med å styrke bildet av barneverntjenesten utrolig viktig i møtet med brukerne. Samtidig som informantene beskriver hvor essensielt det er å styrke bildet av barneverntjenesten, beskriver de også noen implikasjoner for samarbeidet med barneverntjenesten:

Camilla (Krisesenter C): – (...) Men uavhengig om de er her en måned eller tre måneder så er det jo kanskje ikke den beste situasjonen å vurdere omsorgen i, så hvis barneverntjenesten da ønsker informasjon om omsorgen, så er det jo kanskje de instansene som følger før, under og etter som på måte virkelig sitter på legitim informasjon da, som vil se hvordan de klarer seg. Fordi det er så mye som er, det er så intenst på en måte å være på krisesenter, én ting er bare det å bo, det er masse folk her og du må forhold deg til alle andre selv om du har et eget rom, men så er det alt som skjer sånn praktisk, også, er jo en fulltidsjobb for de å gå på møter veldig ofte. Så ja, det er veldig intenst å være på krisesenter og kanskje veldig vanskelig å sidestille med et vanlig liv, fordi det går ikke helt an å leve, tenker jeg da hvert fall, her på krisesenter. Altså, det er ikke grusomt her, men det er veldig annerledes enn sånn som du ville levd livet ditt hjemme, da.

Andrea (Krisesenter A): – Samarbeider mye med barneverntjenesten i nesten alle sakene vi har i ulike kommuner.

Anne (Krisesenter A): – Det varierer jo litt kanskje hvor godt det samarbeidet er.

Andrea (Krisesenter A): – Ja. Det varierer jo det.

Anne (Krisesenter A): – Det er jo fordi dem er ulike saksbehandlere, og vi ser jo bare den ene siden av saken, og får veldig sjelden, altså vi får jo ikke innblikk i like mye som barneverntjenesten får, og skal heller ikke ha det, fordi vi skal ivareta dem som er her. Sånn at det kan jo oppleves som utfordrende noen ganger, at vi skjønner at hvis vi mangler en del informasjon, som dem kanskje har.

Sitatet til Camilla (krisesenter C) viser at å bo på krisesenter ikke er enkelt, og at det er veldig annerledes enn hvordan det er å bo i sitt eget hjem. Dette gjør, som også Camilla (krisesenter C) nevner i sitatet, at å vurdere omsorgssituasjonen til et barn, blir vanskelig. Det er ingen normal omsorgssituasjon å bo på krisesenter, og det er en enorm belastning for omsorgspersonen som står i akutt krise. Diskusjonen mellom Anne og Andrea fra krisesenter A tar også opp at kvaliteten på samarbeidet med barneverntjenesten kan variere. Flere av krisesentrene i Norge er interkommunale, noe som innebærer at samme krisesenter har ansvar for brukere fra ulike kommuner. Dette gjør at ansatte ved disse krisesentrene må samarbeide med ulike barneverntjenester. Dette kan gjøre at det blir mange for de ansatte å forholde seg til, samtidig som de blir stående i en spagat mellom ulike praksiser, handlemåter og tenkemåter fra forskjellige kontorer fra forskjellige kommuner. Selv om barneverntjenesten skal jobbe likt, kan det tenkes at de ulike barneverntjenestene har «sin måte» å gjøre ting på, noe som kan få implikasjoner for praksisen hos de ansatte på krisesenteret. Sitatet til Anne (krisesenter A), «altså vi får jo ikke innblikk i like mye som barneverntjenesten får, og skal heller ikke ha det, fordi vi skal ivareta dem som er her», viser at de ansatte også kan stå i en posisjon hvor de kan føle på en mangel på informasjon. Samtidig viser sitatet en bevissthet om at hennes ansvar er å ivareta «dem som er her», altså barnet og barnet i situasjonen. Hun skal ikke vurdere omsorgssituasjonen eller hvilke tiltak familien trenger, derfor skal hun heller ikke ha like mye informasjon som barneverntjenesten, selv om det noen ganger kan føles som det påvirker ivaretagelsen at de ikke vet alt som skjer rundt situasjonen til barnet.

5.3 Oppsummering av funn

Funnene i studien knyttet til den direkte ivaretagelsen av barnet viser en felles praksis knyttet til hvordan barn og omsorgspersoner blir møtt når de ankommer krisesentrene. Dette kommer fram gjennom informantenes beskrivelser knyttet til caset om Ola og moren hans. Funnene i datamaterialet gjenspeiler en praksis hvor barn på krisesenter blir ansett og behandlet som egne brukere, samtidig som viktigheten av relasjonen og tilknytningen til omsorgspersonen blir løftet fram som avgjørende. Som en del av at barn blir ansett som egne brukere, beskriver informantene en felles praksis når det gjelder bruken av barnekontakter. Videre viser funnene i datamaterialet at informantene anser opplevelse av trygghet som det viktigste for ivaretagelse av barn på krisesenter. Det er en selvfølge at barn

skal oppleve trygghet under oppholdet. For å skape trygghet vektlegger informantene skjerming av barnet, samt gjensidig informasjon, slik at barnet kan bearbeide situasjoner og hendelser. I tillegg vektlegges opprettholdelse av noe normalitet, for eksempel at barnet kan gå på skole eller fritidsaktiviteter. Fokuset på at barn skal oppleve trygghet viser at informantene har et ønske om å sikre barnets beste gjennom oppholdet, samt et ønske om å gi best mulige forutsetninger når barnet skal flytte ut. Informantenes fokus på å skape trygghet viser at de har en forståelse for at barna de møter er i sårbare situasjoner, og at barn utsatt for vold trenger trygge stabile voksne rundt seg som svarer adekvat på signalene barnet gir. Videre viser funnene at informantene vektlegger støtte og samarbeid med omsorgspersonen som er med barnet. Praksisen informantene beskriver viser en forståelse av at hvis omsorgspersonen er trygg og regulert, så har dette positiv innvirkning på ivaretagelsen av barnet. Dette er en forståelse som viser at informantene har et perspektiv som vektlegger relasjonen mellom omsorgspersonen og barnet, og at det er til barnets beste at kvaliteten på denne relasjonen er trygg.

Funnene i studien knyttet til den strukturelle ivaretagelsen av barnet viser blant annet at covid-19 pandemien påvirket tilbudet strukturelt som følge av regjeringens tiltak for å hindre smitte i samfunnet. Samtidig viser funnene at selv om verden står i en ekstraordinær situasjon med pandemi, så setter informantene barnets behov først. Barn på kriesesenter blir av informantene ansett som en sårbar gruppe man ikke kan holde avstand til, og som trenger sosial interaksjon for å utvikle seg. Funnene i analysen viser at mennene og fedrene som oppholder seg på kriesesenter oftere har et større hjelpebehov enn kvinnene som oppholder seg på kriesesenter. Funnene viser at informantene mener at kriesesenterloven § 2 femte ledd, krav om atskilt botilbud, påvirker ivaretagelsen av barn som kommer med far. Selv om barn som kommer med far får samme tilbud med egen barnekontakt og samtaler, blir ivaretagelsen annerledes fordi informantene føler at de mister relasjonsbyggingen og det hverdagslige. Funn i studien viser også at kriesesentrene samarbeider ofte med barneverntjenesten, og at de ansatte på kriesesentrene bruker mye tid på å forklare til omsorgspersonene hva barneverntjenesten gjør. Mange av brukerne som oppholder seg på kriesesenter har et feilaktig inntrykk av hva barneverntjenesten er og hva barneverntjenesten gjør.

KAPITTEL 6 DISKUSJON AV FUNN

I dette kapittelet diskuteres funn presentert i kapittel fem i lys av teori presentert i kapittel tre og tidligere forskning presentert i underkapittel 2.5. Jeg har valgt å fokusere drøftelsen på det jeg anser som hovedfunnene i studien fra kapittel fem. Hovedfunnene som blir drøftet er barns posisjon på krisesenter og krisesenterloven § 2 femte ledds implikasjoner for barn som oppholder seg på krisesenter med far.

6.1 Barns posisjon på krisesenter

Funnene presentert i underkapittel 5.1.2 gjenspeiler en praksis hvor barn på krisesenter blir ansett og behandlet som egne brukere, samtidig som viktigheten av relasjonen og tilknytningen til omsorgspersonen blir løftet fram som avgjørende. At barn blir ansett og behandlet som egne brukere, står i kontrast til funnene Øverlien et al. (2009) presenterte i sin rapport. Studien av Øverlien et al. ble gjennomført i 2009, altså før krisesenterloven ble innført i 2010 (Øverlien et al., 2010, s. 7). Deres studie viste at barna uttrykte mangel på informasjon om hvor de var, hvorfor de var der, og hva som skulle skje framover. Til tross for at de fant at de ansatte hadde sterk vilje til å tilrettelegge for barn, fant de uklarerheter i barns status på krisesentrene (Øverlien et al., 2009, s. 104–105). Framveksten av barndomssosiologien på 1980- og 1990- tallet (Haugen 2021, s. 93; James & Prout, 2015, s. 2), samt at barn blir omtalt eksplisitt i krisesenterloven § 3 (krisesenterloven, 2010, § 3), og skal regnes som selvstendige brukere og rettssubjekter med egne individuelle behov (Sæther, 2016, s. 154) kan være forklaringen på hvorfor funnene i denne studien gjenspeiler en praksis hvor barn på krisesenter blir ansett og behandlet som egne brukere. Forståelsen av barn har i takt med barndomssosiologien endret seg fra at barnet skal anses som en del av familien, til at barnet og barndommens egenverdi skal trekkes fram (Abebe et al., 2021, s. 22, Gulbrandsen et al., 2014, s. 49, Haugen, 2021, s. 94). Et eksempel som viser en praksis hvor barn blir ansett og behandlet som egen bruker, er at krisesentrene har barnekontakt/barnefaglig ansvarlig.

Krisesenterloven hjemler ikke at alle krisesentre skal ha barnefaglige ansvarlige, men i forarbeidene til krisesenterloven kommer det fram at en ordning med barnefaglige ansvarlige vil være en god organisatorisk løsning for å styrke tilbudet til barn (Ot.prp.nr 96, 2008-2009, s. 55). Funnene i denne studien viser en felles praksis hos de tre krisesentrene

når det kommer til bruk av barnekontakter. Det er barnekontakten som har ansvaret for samtaler og oppfølging av barnet. De like beskrivelsene fra informantene om bruken av barnekontakter og deres arbeidsoppgaver, viser en kollektiv forståelse og en selvfølghet på tvers av krisesentrene om at barn skal bli hørt, sett og anerkjent ut fra barns premisser. At barn får en egen kontaktperson når de ankommer krisesenteret sammen med sin omsorgsperson, viser i seg selv en praksis hvor barn anerkjennes som egne brukere. Dette kan ses som en påvirkning av paradigmeskiftet som vist av barndomssosiologien.

Barndomssosiologiens oppgave var å løsrive studier om barn og barndom fra familien og familieteori. Barns og barndommens egenverdi skulle trekkes fram, og søkelyset skulle rettes mot barns muligheter for å bli hørt, sett og anerkjent ut fra barnets premisser (Abebe et al., 2021, s. 22; Gulbrandsen et al., 2014, s. 49; Haugen, 2021, s. 94). Funnene presentert i underkapittel 5.1.3 viser at opplevelse av trygghet blir ansett som det viktigste for god ivaretagelse av barn på krisesenter. Praksisen med barnekontakter kan bidra til å skape trygghet hos barnet. For at barnet skal føle trygghet blir relasjonen mellom barnekontakten og barnet spesielt viktig.

Barna som oppholder seg på krisesenter har alle vært utsatt for vold, enten de har vært utsatt direkte for vold, eller vært vitne til vold. Barn utsatt for vold utvikler ofte desorientert tilknytning (Kvelling, 2015, s. 89; Smith, 2017, s. 148). Typisk for barn med desorientert tilknytning er forvirring og ambivalens på grunn av erfaringer med trusler eller vold (Bunkholdt, 2000, s. 183). De ansatte må være rustet til å møte barn med mange ulike behov. Som informantene beskriver, er noen barn «sprekkeferdige» og forteller alt, mens noen nesten ikke ønsker å snakke. For å klare å romme alle behovene beskriver informantene ulike metoder og hjelpemidler de bruker i møtet med barna. Å bare «henge litt rundt» barnet, og vise interesse for det barnet er interessert i, brukes for å skape en relasjon til barnet. Samtidig viser dette seg også å være en metode med de barna som ikke ønsker å snakke med barnekontakten, eller med små barn som viser følelser og situasjoner gjennom lek. Bruk av tegning og spill for å skape en relasjon til barna, bidrar også til å skape trygghet. Barn med desorientert tilknytning utvikler negative indre arbeidsmodeller, men negative forventninger kan endres til positive forventninger (Bunkholdt, 2000, s. 187; Hart & Schwartz, 2009, s. 82; Smith, 2017, s. 171). Dette avhenger av at barnet opplever

forandringer, og at de gjør daglige erfaringer med nye, trygge mennesker som gir trygghet og varme, og som svarer adekvat på signalene til barnet (Bunkholdt, 2000, s. 187).

Det er barnekontakten som har ansvaret for å gjennomføre samtaler med barnet. Alle tre kriesentrene i studien beskriver interne kartleggingskjemaer/ interne rutiner når det kommer til samtaler med barn under et opphold. Praksisen som beskrives når det kommer til samtalene barnekontaktene har med barn, viser at det er minst tre samtaler med barnet som er skissert opp som en standard. Den første er en innkomstsamtale, ofte med informasjon til barnet om hvor barnet er og hva som skal skje videre. I innkomstsamtalen ønsker også de ansatte informasjon om hva barnet vet og har opplevd. Samtale nummer to handler om det barnet er interessert i, for eksempel å begynne på skolen igjen. Samtale tre er en avslutningssamtale om veien videre, og hva som skal skje etter oppholdet. Praksisen knyttet til samtalene viser en flyt mellom at informantene ønsker informasjon om hva barnet har opplevd, samtidig som de ønsker å gi barnet den informasjonen den trenger for å kunne bearbeide. Spesielt samtale to, som går på hvordan barnet har det nå, viser at det er barnet som er styrende for hva de skal snakke om, og at barnets behov går først under samtalen. Praksisen viser at de ansatte ser barnet som aktivt i konstruksjonen og bestemmelsen av sine egne sosiale liv, livene til de rundt dem og samfunnene de lever i, som er et av punktene til James & Prout (2015) knyttet til det nye paradigme av barndomssosiologi (s. 4).

At informantene ser på barn som aktivt deltagende i konstruksjonene og bestemmelsen av sine egne sosiale liv, kommer også fram i praksisen knyttet til barna som ikke vil snakke. Som nevnt beskriver informantene at noen av barna de møter er «sprekkeferdige» og forteller alt, mens andre barn trekker seg unna og vil ikke snakke når barnekontakten kommer. At barnet ikke ønsker å snakke når barnekontakten kommer, blir av informantene forstått som et aktivt valg barnet tar. Dette kan som nevnt være knyttet til det nye paradigmet av barndomssosiologi. Barna blir ikke betraktet som passive subjekter, men som aktivt involvert i konstruksjonen av eget sosialt liv (James & Prout, 2015, s. 4). Dette viser at de ansatte anvender et aktørorientert perspektiv i arbeidet med barn. De tar utgangspunkt i en tankegang om at barn er sosiale aktører i ulike romslige, tidsmessige og institusjonelle sammenhenger (Abebe et al., 2021, s. 28). Både innenfor barndomssosiologien og sosiokulturell utviklingspsykologi er sosial interaksjon en forutsetning for utvikling

(Gulbrandsen et al., 2014, s. 49). Barn utvikler seg gjennom deltakelse i sosialt organiserte hverdagspraksiser og institusjoner, og i felles meningsskapende prosesser (Gulbrandsen et al., 2014, s. 45; Ulvik, 2009). Praksisen informantene beskriver viser at både de barna som ønsker å snakke med barnekontakten og de barna som ikke ønsker å snakke, opplever sosial interaksjon. Innenfor sosiokulturell utviklingspsykologi er deltakelse et sentralt begrep, men det handler ikke om at deltakelse eksisterer, men heller hvordan barnet deltar, hvilke muligheter barnet har for deltakelse, og hvordan muligheten for barns deltakelse kan styrkes (Ulvik, 2009). Barn som ønsker å snakke med barnekontakten får sosial interaksjon med barnekontakten direkte gjennom samtaler hvor barnet kan få bearbeide det som har skjedd. Direkte samtaler med barnet sikrer også barnets rett til å få uttale seg og medvirke i beslutninger og tiltak som berører barnet, jf. Barnekonvensjonen artikkel 12 (Forente nasjoner, 2003, artikkel 12; Gjedrem, 2018, s. 66; NOU 2016:16, s. 55; Sandberg, 2020, s. 99).

At barn etter Barnekonvensjonen artikkel 12 skal gis anledning til å medvirke og uttale seg i beslutninger som berører barnet (Forente nasjoner, 2003, artikkel 12), innebærer ikke at barnet har en plikt til å medvirke. Prosessen skal være åpen og informativ, samt frivillig og respektfull (Sandberg, 2020, s. 100). Barna som aktivt ikke ønsker å snakke med barnekontakten får sosial interaksjon gjennom praksisen som informantene beskriver i underkapittel 5.1.3. For å skape relasjon til barna deltar informantene i leken sammen med barnet, og bruker tegning og spill for å skape en relasjon. Samtidig henter informantene informasjon som barnet kommer med under leken, for å senere kunne hjelpe barnet å bearbeide. Sosial interaksjon er forankret i meningssystemer. Meninger og synspunkter formes gjennom meningsskaping mellom barn og deres relasjonspartnere. Profesjonelle praksiser omfattes også av dette perspektivet. Barns samhandling med profesjonelle hjelpere inngår også som sosiokulturelle aktiviteter som bidrar til barns utvikling, som betyr at profesjonelle hjelpere kan bidra med utviklingsstøtte til barnet (Ulvik, 2009). Praksisen informantene beskriver viser at alle barn, både de «sprekkeferdige» og de som ikke vil snakke, får muligheter til sosial interaksjon og deltakelse. Informantene har hele tiden en bevissthet og et fokus på hva barnet trenger, samt et ønske om å bearbeide sammen med barnet og best mulig ruste barnet til det skal flytte ut fra krisesenteret.

Informantene beskriver en praksis hvor de ser det individuelle barnet og barnets behov. De ansatte er villige til å strekke seg langt for at barnet skal oppleve trygghet og bli ivaretatt. Dette kommer tydelig fram i funnene som ble presentert i underkapittel 5.2.1 om Covid-19 pandemien. Funnene i denne studien og andre studier har vist at Covid-19 pandemien har påvirket krisesentertilbudet strukturelt, for eksempel ved at det har vært færre ansatte på jobb, og stengte fellesarealer (Bergman et al., 2020a, s. 2; 2020b, s. 3-4). Til tross for at Covid-19 pandemien har påvirket krisesentertilbudet strukturelt, så viser funnene presentert i underkapittel 5.2.1 at de ansatte setter barnets behov først. At de ansatte velger å sette barnet først, til tross for at verden er i en ekstraordinær situasjon med pandemi, viser en forståelse av at barna de møter er sårbare, og også befinner seg i en krisesituasjon. De ansatte har under Covid-19 pandemien valgt å utsette seg selv for smitterisiko for å hjelpe barna de møter best mulig. Dette viser en praksis og en målsetting som å skape trygghet og gode relasjoner til barna. Praksisen gjenspeiler traumebevisst omsorg med fokus på trygghet, relasjon og følelsesregulering (Amble & Dahl-Johansen, 2016, s. 69; Hagen, 2021, s. 14; Jørgensen & Lillevik, 2016, s. 189), samt en forståelse av viktigheten av daglige erfaringer med nye, trygge mennesker som gir barnet trygghet og varme (Bunkholdt, 2000, s. 187). Denne hjelpen, samt barnets behov, går foran de ansattes egen risiko for smitte og alvorlig sykdom.

6.1.1 Informasjon og skjerming – et spenningsfelt?

Informantene beskriver en praksis hvor de vektlegger at barn på krisesenter blir skjermet fra ytterligere konflikter, men samtidig også at barna får tilstrekkelig informasjon for å forstå situasjonen. De ansatte opplever at barn har behov for informasjon, både når de ankommer krisesenteret, men også under oppholdet. At barn har behov for informasjon styrkes gjennom funnene Øverlien et al. (2009) gjorde i sin undersøkelse om barn på krisesenter. Barna i studien uttrykte mangel på informasjon om hvor de var, hvorfor de var der og hva som skulle skje framover. Studien viste tydelig mangel på informasjon til barna (Øverlien et al., 2009, s. 105). At barn på krisesenter har behov for informasjon er helt naturlig, men dette kan komme i konflikt med informantenes vektlegging av å skjerme barnet. Vektleggingen av skjerming viser en forståelse av at barna på krisesenter er sårbare, og at de kommer fra hjem med høyt konfliktnivå. Som informantene beskriver i underkapittel 5.1.3, brukes skjerming for å trygge barnet så godt som mulig, og for å tilpasse

at barnet ikke får mer informasjon enn det barnet faktisk trenger å ha. Gjennom å skjerme barnet fra eksempelvis omsorgspersonens følelsesutbrudd og krevende telefonsamtaler, ønsker informantene å oppnå trygghet hos barnet. Følelsesutbrudd kan, som informantene er inne på i underkapittel 5.1.4, være knyttet til sorgen omsorgspersonen bærer, men det kan også være sinne og frustrasjon knyttet til voldsutøver. Informantene innehar på tvers av krisesentrene en praksis hvor det å skjerme barna fra ytterligere konflikter eller vanskelige valg bidrar til å beskytte barnet mot belastende hendelser under oppholdet. Konflikter kan eksempelvis være mellom omsorgspersonen og voldsutøver. Gjennom dette synliggjøres en kollektiv enighet om det er til barnets beste at barnet tas hensyn til og beskyttes i situasjoner og sammenhenger der det er ulike former for sårbarhet.

Samtidig står informantene ovenfor barn som ønsker informasjon og som trenger informasjon. Som informantene beskriver i underkapittel 5.1.3, har barn behov for informasjon om blant annet hvor de er og hva som skal skje framover. Samtidig har også de ansatte behov for informasjon. Derfor kan en si at informasjon om situasjonen går begge veier. De ansatte er helt avhengige av å få informasjon om hva barnet har vært utsatt for eller opplevd, samtidig som de ansatte må gi barnet informasjon for å hjelpe til med bearbeiding. Deling av informasjon med barnet sikrer også barnets rett til å få uttale seg og medvirke i beslutninger og tiltak som berører barnet, jf. Barnekonvensjonen artikkel 12 (Gjedrem, 2018, s. 66; NOU 2016:16, s. 55; Sandberg, 2020, s. 99). Jeg vil her våge å påstå, ut fra funnene jeg har gjort, at ansatte på krisesentre hele tiden befinner seg i et spenningsfelt mellom å gi barnet tilstrekkelig informasjon, samtidig som barnet skal skjermes fra ytterligere konflikter eller vanskelige valg. De ansatte må hele tiden gjøre individuelle vurderinger av hvert enkelt barn, basert på situasjonen barnet har opplevd, samt barnets alder og kognitive nivå når det kommer til hvor mye informasjon og skjerming barnet trenger.

6.1.2 Ivaretagelse av omsorgspersonen for å ivareta barnet

Et av perspektivene som Gjedrem (2018) presenterer knyttet til barnets beste, vektlegger relasjonen mellom foreldre og barn, og at det er til barnets beste at kvaliteten på denne relasjonen er trygg (s. 73). Som presentert tidligere i underkapittel 5.1.2 innehar informantene en praksis hvor barn på krisesenter blir ansett og behandlet som egne

brukere. Samtidig viser funnene presentert i underkapittel 5.1.4 at det er relasjonen mellom barnet og omsorgspersonen som er viktigst. Funnene viser også en forståelse for at om barnet skal bli best mulig ivaretatt, er det en forutsetning at omsorgspersonen også er ivaretatt, samt forstår situasjonen og barnets forståelse av situasjonen. Samarbeid med og ivaretagelse av omsorgspersonen blir helt avgjørende for at barnet også skal bli ivaretatt. For å ivareta omsorgspersonen innebærer en del av praksisen til de ansatte å hjelpe omsorgspersonen med bearbeiding. Bearbeidingen de ansatte må hjelpe omsorgspersonen med, kan for eksempel handle om sorgen knyttet til å ikke ha vært en tilstedeværende omsorgsperson, som en av informantene påpeker. Praksisen informantene beskriver viser at gjennom å styrke foreldreevnen, styrkes også barnet.

Når en av omsorgspersonene rammes av vold som de ikke klarer å komme seg vekk fra, er det stor sjanse for at det går utover evnen til å gi barnet omsorg og trygg tilknytning (Bunkholdt, 2000, s. 182; Kvello, 2015, s. 85; Smith, 2017, s. 145). Som beskrevet i underkapittel 3.1.1 vil barn basert på tidligere erfaringene av hvor tilgjengelige omsorgspersonene er, samt hvordan de reagerer når barnet trenger trøst, konstruere indre arbeidsmodeller av omsorgspersonene og seg selv (Bunkholdt, 2000, s. 187; Hart & Schwartz, 2009, s. 72; Smith, 2017, s. 169). Barn utsatt for vold, eller som har vært vitne til vold, utvikler ofte desorientert tilknytning (Kvello, 2015, s. 89; Smith, 2017, s. 148). Barn med desorientert tilknytning utvikler negative indre arbeidsmodeller. Som tidligere beskrevet i underkapittel 6.1 viser flere studier at negative forventninger kan endres til positive forventninger (Bunkholdt, 2000, s. 187; Hart & Schwartz, 2009, s. 82; Smith, 2017, s. 171). Gjennom å ivareta omsorgspersonen og hjelpe til med bearbeiding, vil de ansatte kunne bidra til at tilknytningen og de indre arbeidsmodellene hos barnet blir endret fra negative til positive. Praksisen som gjenspeiles er familierettet med et helhetlig fokus på omsorgspersonen og barnet, og deres gjensidige relasjon. Det er et mål at omsorgspersonen og barnet skal forlate krisesenteret styrket og med en større forståelse av hverandre. Dette leder meg videre til det siste sentrale funnet i denne studien, handlingsrom for ivaretagelse av barn som kommer sammen med far.

6.2 Krisesenterloven § 2 femte ledd: et atskilt botilbud

Krisesenterloven § 2 plikter alle kommuner å sørge for et krisesentertilbud til kvinner, menn og barn utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner. Krisesenterloven § 2 femte ledd hjemler også at botilbudet til kvinner og menn skal være fysisk atskilt (krisesenterloven, 2010 § 2). Fram til 2010 fantes det ikke noe lovverk knyttet til krisesentrenes virksomhet, og fram til da var krisesentrene kun et tilbud til kvinner og barn (Ot.prp.nr 96, 2008-2009, s. 40). Funnene som ble presentert i underkapittel 5.2.2 viser en klar mening hos informantene om at krisesenterlovens krav om fysisk atskilt botilbud for kvinner og menn påvirker ivaretagelsen av barn som oppholder seg på krisesenter sammen med far. Statistikken til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet viser at det siden innføringen av krisesenterloven i 2010 har vært en økning i antall menn på norske krisesentre fra fire menn i 2008 til 159 menn i 2021 (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2022b). Sett opp mot antall kvinner som oppholdt seg på norske krisesentre i 2021 er voldsutsatte menn en veldig lite representert gruppe med 159 menn mot 1636 kvinner (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2022c). Selv om menn utgjør en forholdsvis liten del av brukergruppen ved norske krisesentre betyr ikke dette at de ikke skal ha et like godt tilbud som kvinner. Kvinners vold mot menn i nære relasjoner er et fenomen som har blitt lite beskrevet i Norge. Innenfor norsk forskning, men også innenfor myndighetenes arbeid, er det først og fremst kvinner og barn som blir synliggjort som utsatte for vold i nære relasjoner (Grøvdal & Jonassen, 2015, s. 7). Når krisesenterloven kom i 2010 innebar dette også at krisesentrene ble offisielt åpne for menn utsatt for vold i nære relasjoner.

I forarbeidene «om Lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterlova)» står det at kvinner og barn i mye større grad enn menn blir utsatt for vold i nære relasjoner (Ot.prp. nr 96 2008-2009, s. 40). Utvikling skapes gjennom sosial interaksjon, samtidig er interaksjonen forankret i en større sosial, kulturell og historisk kontekst (Gulbrandsen et al., 2014, s. 45; Ulvik, 2009). Lev Vygotsky er en sentral teoretiker innenfor sosiokulturell teori. Han mente at individers utvikling og læring er uløselig knyttet til og må sees i sammenheng med den aktuelle sosiale, kulturelle og historiske sammenhengen (Rogoff, 2003, s. 10). Når en leser forarbeidene til krisesenterloven kommer det tydelig fram at både forarbeidene og loven er skapt i en sammenheng hvor den kulturelle og historiske konteksten innebar at det er menn som utsetter kvinner for vold, og ikke motsatt. Ved å hjemle krav om fysisk atskillelse

mellom kvinner og menn mener Barne- og likestillingsdepartementet at loven tar hensyn til to ulike likestillingsperspektiv: Det første perspektivet innebærer særskilt likestilling for kvinner, ved å sikre et særlig vern for den gruppen som ut fra erfaring er mest utsatt for vold i nære relasjoner. At tilbudet omfatter begge kjønn, skal ikke få negative konsekvenser for tilbudet til kvinner. Det andre perspektivet innebærer å fremme en generell likestilling mellom kjønnene, ved at både kvinner og menn får likeverdige tilbud sett i forhold til det reelle behovet for krisehjelp (Ot.prp.nr 96, 2008-2009, s. 43). Men det er viktig å merke seg at et likeverdig tilbud ikke betyr at de skal få identiske tilbud, men de ulike tilbudene skal ha like god kvalitet (Ot.prp.nr 96, 2008-2009, s. 42).

Som beskrevet ovenfor mener Barne- og likestillingsdepartementet at fysisk atskillelse hjemlet i loven tar hensyn til to ulike likestillingsperspektiv (Ot.prp.nr 96, 2008-2009, s. 43). Sitater som «Norge er verdens mest likestilte land», blir ofte assosiert med positivitet, men likestillingen i Norge er som oftest assosiert med et mål om å øke kvinners handlingsrom, selvbestemmelse og makt (Regjeringen, 2021). Utvikling skapes gjennom sosial interaksjon, samtidig er interaksjonen forankret i en større sosial, kulturell og historisk kontekst (Gulbrandsen et al., 2014, s. 45; Ulvik, 2009). Krisesenterloven er skapt i en kulturell og historisk kontekst hvor det er menn som utsetter kvinner for vold, og ikke motsatt. Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven) § 9 hjemler lovlig forskjellsbehandling (Likestilling- og diskrimineringsloven, 2017, § 9). Etter likestillings- og diskrimineringsloven § 9 er ikke «forskjellsbehandling i strid med likestillings- og diskrimineringsloven § 6 når det a) har et saklig formål, b) er nødvendig for å oppnå formålet og c) ikke er uforholdsmessig inngripende overfor den eller de som forskjellsbehandles» (Likestillings- og diskrimineringsloven, 2017, § 9). Å drøfte om vilkårene for lovlig forskjellsbehandling gjelder når det kommer til menn på krisesenter, ligger ikke til denne oppgaven, men jeg synes det er et relevant poeng å løfte da det er tydelig at både krisesenterloven og forarbeidene til loven er skapt i en sosiokulturell kontekst hvor det er menn som utsetter kvinner for vold, og ikke motsatt. I tillegg viser funnene gjort i denne studien at krisesenterloven § 2 femte ledd påvirker ivaretagelsen av barn som kommer med far, slik informantene ser det. Dette gjør det betimelig å stille spørsmål ved om barn som kommer med far blir utsatt for forskjellsbehandling, til tross for at krisesenterloven § 3

understreker at barn skal gis god ivaretagelse og individuell tilrettelegging (krisesenterloven, 2010, § 3).

Ut fra ordlyden i forarbeidene «om Lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterlova)» og krisesenterloven § 2 femte ledd har barna som kommer med far på krisesenter, og deres behov for ivaretagelse og trygghet, enten blitt glemt, eller ikke tillagt særlig vekt. Knytter en det opp mot vilkårene i likestillings- og diskrimineringsloven § 9 vilkår a, så er formålet med krisesenterloven § 2 femte ledd at kvinner skal beskyttes mot menn jf. likestillingsperspektivet. Barne- og likestillingsdepartementet mener loven tar hensyn til det å sikre et særlig vern for kvinner, som av erfaringer er mest utsatt for vold i nære relasjoner (Ot.prp.nr 96, 2008-2009, s. 43). Sett ut fra vilkår b, blir spørsmålet om det er nødvendig med et krav om fysisk atskillelse for å beskytte kvinnene. Som nevnt ligger det ikke til denne oppgaven å drøfte vilkårene om lovlig forskjellsbehandling når det kommer til menn på krisesenter, men vilkårene i likestillings- og diskrimineringsloven er kumulative om sett ut fra vilkår c, som omhandler at forskjellsbehandlingen ikke er uforholdsmessig inngripende overfor den eller de som forskjellsbehandles (Likestillings- og diskrimineringsloven, 2017, § 9). Dette anser jeg for å være særlig relevant både for fedrene og barna som kommer med far.

På grunn av at barna kommer med far, og ikke mor, får de ikke samme ivaretagelse under oppholdet. Som informantene beskriver i underkapittel 5.2.2, så er det umulig å gi den samme ivaretagelsen på grunn av lovverket. Funnene i denne studien, knyttet til barn som kommer med far, blir støttet opp under av både studien til Bakketeig et al., (2014) og rapporten til Nordlandsforskning AS og likestillingssentret KUN (tidligere Stiftelsen Kvinneuniversitet Nord) (2019). I sin utredning foreslår Bliksvær et al. (2019) at barn som kommer sammen med far skal få muligheten til å benytte samme lokaler som barn som kommer med mor (s.54). Å ikke ha samme tilgang til personalet, lokalene som er tilpasset barn som lekerom, samt ikke ha tilgang på andre barn i samme situasjon, vil for voldsutsatte barn kunne anses som uforholdsmessig inngripende. Premisset som ligger i at voksne kvinner skal beskyttes mot menn, går utover barna, noe som reiser et spørsmål om det er voksne eller barn som er mest sårbare og har størst behov for ivaretagelse når de har vært utsatt for vold. Når vi vet at barn som gjentatte ganger utsettes for vold eller er vitne til vold

har betydelig økt risiko for utvikling av rusmisbruk, psykisk sykdom, kognitiv svikt, sviktende fysisk helse, kriminell atferd og tidlig død (Kvello, 2015, s. 331), og at det i tillegg er større risiko for å bli traumatisert i barndommen og oppveksten (Hagen, 2021, s. 13), anser jeg det som riktig å påstå at barn utsatt for vold har et stort behov for ivaretagelse.

Beskrivelsene til informantene i underkapittel 5.2.2 viser at mennene og fedrene som oppholder seg på krisesenter oftere har et større hjelpebehov enn kvinnene som oppholder seg på krisesenter. I tråd med nasjonale tall opplever informantene at det er store forskjeller i antall menn med barn, men også menn generelt som oppholder seg på krisesenter, sett i forhold til antall kvinner. At færre menn enn kvinner oppsøker hjelp på krisesenter betyr ikke at menn er mindre utsatt for vold i nære relasjoner. Kravet om fysisk atskillelse mellom menn og kvinner, og dermed mindre tilgang på personal og tett oppfølging, kan tolkes som en av grunnene. Samtidig kan det knyttes opp til skam og selvbilde. Det kan tolkes slik at det for menn er forbundet mer med skam å være utsatt for vold i nære relasjoner, og at det derfor sitter lengre inne å søke hjelp. Dette kommer også fram i Grøvdal & Jonassen (2015) sin rapport om menn på krisesenter (s. 56). Som nevnt i underkapittel 6.1.2 viser funnene i denne studien at det er en forutsetning at omsorgspersonen er ivaretatt, for at barnet skal bli ivaretatt. Når de ansatte har mindre tilgang til fedrene, går dette utover ivaretagelsen av fedrene. Forutsetningen om at omsorgspersonen må være ivaretatt, for at barnet skal være ivaretatt er ikke til stede når det kommer til fedre. De ansatte får ikke hjulpet fedrene på lik linje som mødrene, og dette går utover ivaretagelsen av barnet. Dette kommer tydelig fram i beskrivelsene til informantene i underkapittel 5.2.2.

Av de 159 mennene som oppholdt seg på krisesenter i 2021 hadde 19 % med seg barn under 18 år (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2022b). Både fedrene og barna, som befinner seg i en marginalisert posisjon, blir altså plassert i egne deler av lokalene til krisesentrene. Dette fører til at de ansatte har mindre tilgang på barna som kommer med far, men også at barna har mindre tilgang på personalet. Barn som kommer med far får, på lik linje som barn som kommer med mor, tildelt en egen barnekontakt, slik som beskrevet i underkapittel 6.1. De ansatte beskriver imidlertid at de mister relasjonsbyggingen og det hverdagslige. Både innenfor barndomssosiologien og sosiokulturell utviklingspsykologi blir sosial interaksjon ansett som en forutsetning for utvikling (Gulbrandsen et al., 2014, s. 49).

Barn på krisesenter har levd med vold og omsorgssvikt. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet skriver at det er tre sentrale elementer i traumesensitivt arbeid med barn på krisesenter: At barnet opplever krisesenteret som et trygt sted, at barnet får hjelp til å regulere følelser, og at barnet får hjelp til å etablere relasjoner til andre. Å skape nye og positive opplevelser er helt sentralt i arbeidet med barn på krisesenter (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2019). Når de fysiske rammene legger begrensinger, mister de ansatte det hverdagslige som kan være avgjørende for relasjonsbyggingen til barnet. Manglende relasjonsbygging til barn som kommer med far, gjør det vanskeligere for de ansatte å skape trygghet for barnet. Dette påvirker praksisen og ivaretakelsen.

Som drøftelsen ovenfor har vist, så har informantene i denne studien, i likhet med barndomssosiologien, et perspektiv på barn som innebærer at barnet skal bli hørt, sett og anerkjent ut fra barnets premisser (Abebe et al., 2021, s. 22; Gulbrandsen et al., 2014, s. 49; Haugen, 2021, s. 94). Informantene ser barnet som aktivt involvert i konstruksjonen av sitt eget sosiale liv, livene til de rundt det og samfunnene det lever i (James & Prout, 2015, s. 4). Dette står i en kontrast til de strukturelle betingelsene som de ansatte må jobbe etter. Funnene i denne studien viser tydelig at krisesenterloven § 2 femte ledd om atskilt botilbud får konsekvenser for ivaretakelsen av barn som kommer med far. I tillegg til at lovens krav får konsekvenser for ivaretakelsen av barn som kommer med far vil jeg påstå at det vil kunne få konsekvenser for transpersoner og ikke-binære. Den strukturelle tankegangen om at voksne kvinner skal beskyttes mot menn går utover de mest sårbare og de som har størst behov for ivaretakelse, nemlig barna. Derfor er det betimelig å stille spørsmål om nødvendigheten av adskilt botilbud, og om det kanskje burde bli vurdert å åpne opp for krisesentertilbud hvor kvinner, menn og barn omgås i fellesskap.

KAPITTEL 7 AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER

Jeg innledet studien med et ønske om å undersøke hvordan ansatte på krisesentre ivaretar barn, hva som påvirker praksisen deres, og hvilke implikasjoner det får for måten de jobber med barn på. For å besvare problemstillingen gjennomførte jeg gruppeintervju av totalt ni ansatte ved tre ulike krisesentre i Norge. Datamaterialet ble analysert ved bruk av tematisk analyse, og funnene ble diskutert i lys av teori om tilknytning, traumebevisst omsorg, barndomssosiologi og sosiokulturell utviklingspsykologi.

Problemstillingen som ble undersøkt i studien var: «Hvordan blir barn ivaretatt, som egne brukere, av ansatte på krisesenter?».

Studiens funn deler seg inn i to hovedkategorier: Direkte ivaretagelse av barnet og strukturell ivaretagelse av barnet. Funnene i studien knyttet til den direkte ivaretagelsen av barnet gjenspeiler en praksis hvor barn på krisesenter blir ansett og behandlet som egne brukere, samtidig som viktigheten av relasjonen og tilknytningen til omsorgspersonen blir løftet fram som avgjørende. Videre viser funnene i datamaterialet at informantene anser opplevelse av trygghet som det viktigste for ivaretagelse av barn på krisesenter. Funnene i studien knyttet til den strukturelle ivaretagelsen av barnet viser blant annet at covid-19 pandemien påvirket tilbudet strukturelt. Samtidig viser funnene at selv om verden står i en ekstraordinær situasjon med pandemi, så setter informantene barnets behov først. Funnene viser at informantene mener at krisesenterloven § 2 femte ledd, krav om atskilt botilbud, påvirker ivaretagelsen av barn som kommer med far. Selv om barn som kommer med far får samme tilbud med egen barnekontakt og samtaler, blir ivaretagelsen annerledes fordi de strukturelle rammene skaper begrensninger for sosial interaksjon med barna.

Diskusjonen i kapittel seks viser at barn blir ansett som egne brukere. Bruken av barnekontakter understreker synet på barn som egne brukere i praksis. Samtidig vektlegges relasjonen mellom barnet og omsorgspersonen. Det er til barnets beste at kvaliteten på denne relasjonen er trygg, og for at det skal skje, er det en forutsetning at omsorgspersonen også blir ivaretatt. Diskusjonen viser også at det som får størst implikasjoner for ivaretagelse av barn, er krisesenterloven § 2 femte ledd. Kravet om atskillelse gir implikasjoner for

ivaretagelse av barn med far, og disse barna får ikke samme ivaretagelse som barn som kommer med mor. Denne studien har vist at forståelsen av barn på krisesenter har forandret seg fra at barn blir forstått som en del av omsorgspersonen, til å bli forstått som en egen selvstendig bruker. Likevel er det fortsatt en vei igjen å gå når det gjelder barn som kommer med far. Dette står i likhet med funn fra tidligere forskning, og jeg mener at min studie viser at det er behov for mer kunnskap på feltet. Mine anbefalinger til videre forskning, er å se på nødvendigheten av et adskilt botilbud for kvinner og menn, da dette viser seg å ha store implikasjoner for ivaretagelsen av barn på krisesenter.

REFERANSER

Abebe, T. Ursin, M. & Sørensen, K. I. (2021). Barndomsstudier i Norge: Historien, konteksten og hvor vi er i dag. I I. K. Sørensen, T. Abebe & M. Ursin (red.) *Barndomsstudier i norsk kontekst: tverrfaglige tilnærminger* (s.17-45). Gyldendal.

Amble, L., & Dahl-Johansen, C. (2016). *Miljøterapi som behandling ved komplekse traumer hos barn og unge*. Oslo: Universitetsforlaget.

Andersland, G. K. & Mevik, K. (2016). Barns rettsvern ved mistanke og avdekking av vold – er lovverket godt nok?. I K. Mevik, O. G. Lillevik & O.Edwardsen (red.), *Vold mot barn – teoretiske, juridiske og praktiske tilnærminger* (s.38-51). Gyldendal Akademisk.

Bakketeig, E. Stang, G. E. Madsen, C. Smette, I. & Stefansen, K. (2014).

Krisesentertilbudet i kommunen – Evaluering av kommunenes implementering av krisesenterloven (NOVA rapport nr 19/14). Norsk institutt for forskning om oppvekst, veldferd og aldring NOVA. <https://oda.oslomet.no/oda-xmloi/bitstream/handle/20.500.12199/5080/Krisesentertilbudet-R19-14.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2014-2017). *En god barndom varer livet ut – Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014-2017)*. Regjeringen.

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/foa/bld_overgrep_web.pdf

Barnelova. (1981). *Lov om barn og foreldre* (LOV-1981-04-08-7). Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7?q=barnelova>

Barne- og likestillingsdepartementet (2016). *Opptappingsplan mot vold og overgrep (2017-2021)*. (Prop. 12 S (2016-2017)).

<https://www.regjeringen.no/contentassets/f53d8d6717d84613b9f0fc87deab516f/no/pdfs/prp201620170012000dddpdfs.pdf>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2022d, 21.juni). *Ansatte og kompetanse*. Hentet 2.november 2022 fra https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Vold_og_overgrep_tall_og_statistikk/krisesentertilbudet_i_norske_kommuner/ansatte_og_kompetanse/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2022a, 21.juni). *Barn på krisesenter*. Hentet 26.oktober 2022 fra https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Vold_og_overgrep_tall_og_statistikk/krisesentertilbudet_i_norske_kommuner/barn_pa_krisesenteret/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2016). *Gjennomgang av tilbudet til barn på krisesentre* (Bufdir rapport nr 03/2016). Bufdir. https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Gjennomgang_av_tilbudet_til_barn_pa_krisesentre.pdf

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2019, 22.oktober). *Hvordan jobbe traumesensitivt med barn*. https://www.bufdir.no/vold/Krisesenterveileder/Oppfolging_av_barn_pa_krisesenter_1/hvordan_jobbe_traumesensitivt_med_barn/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2022c, 21. juni). *Krisesentertilbudet i norske kommuner*. Hentet 26. oktober 2022 fra https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Vold_og_overgrep_tall_og_statistikk/Krisesentertilbudet_i_norske_kommuner/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2021, 31.mai). *Krisesentre*. Hentet 30.november 2021 fra https://www.bufdir.no/vold/Krisesentre_incestsentre_og_botilbud_for_utsatt_ungdom/Krisesentre/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2022b, 21.juni). *Menn på krisesenter*. Hentet 26. oktober 2022 fra

https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Vold_og_overgrep_tall_og_statistikk/Krisesentertilbudet_i_norske_kommuner/Menn_pa_krisesenter/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2015). *Veileder til krisesenterloven*.

https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Veileder_til_krisesenterloven.pdf

Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester* (LOV-1992-07-17-100). Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=barnevernloven>

Barter, C. & Renold, E. (1999). *The Use of Vignettes in Qualitative Research*. University of Surrey. <https://sru.soc.surrey.ac.uk/SRU25.html>

Bennin, C. (2020). Barnets beste som juridisk argument i begrunnelser og beslutninger i barnevernet. I Nordby, H & Halså, A (Red). *Verdier i barnevern*. (Kap. 2, s. 25 – 48). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. Hentet fra:

https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/41201/Barnevern_PDF.pdf;jsessionid=1EA63D78152DD32D3B0A16D27E6F6DAF?sequence=1

Bergman, S., Bjørnholt, M., Helseth, H., Kruse, A.E., Øverlien, C. & Vold, M. (2020a). *Krisesentrene og covid-19 – resultat fra en kartlegging i april 2020*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress/RVTS Øst. Notat tilgjengelig:

<https://www.nkvts.no/content/uploads/2020/05/Krisesentre-og-covid-19.pdf>

Bergman, S., Bjørnholt, M., Helseth, H. & Vold, M. (2020b). *Krisesentrene og covid-19 – resultat fra en kartlegging i oppmykningsfasen av pandemien*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress/RVTS Øst. Notat tilgjengelig:

https://www.nkvts.no/content/uploads/2020/09/Krisesentre-og-covid-19_notat_2_september2020.pdf

Bliksvær, T. Skogøy, E. B. Sloan, L. Bakar, N. Johnson, R. & Kosuta, M. (2019).

Kommunenes krisesentertilbud – en kunnskapsoversikt (NF rapport 13/2019).

Nordlandsforskning. https://www.kun.no/uploads/7/2/2/3/72237499/nf-rapport_13_2019.pdf

Brandth, B. (1996). Gruppeintervju: perspektiv, relasjoner og kontekst. I H. Holter & R. Kalleberg (Red.), *Kvalitative metoder i samfunnsforskning* (2. utg., s. 145-165). Universitetsforlaget.

Braun, V & Clarke, V. (2008). *Using thematic analysis in psychology, Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Bunkholdt, V. (2000). *Utviklingspsykologi* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Bunkholdt, V & Kvaran, I. (2015). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora* (5.utg). <https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora.pdf>

Dyregrov, A. (2010). *Barn og traumer - en håndbok for foreldre og hjelpere* (2. utg.). Bergeb: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Forente nasjoner. (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter: Vedtatt av De Forente nasjoner 20. november 1989; Ratifisert av Norge 8. januar 1991* (Rev. oms. mars 2003 med tilleggsprotokollar). Barne- og familiedepartementet. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdf/v/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

Franck, K. (2021). Hvem og hva er barnehagen for? Debatter i barnehagefeltet sett i lys av ulike forståelser av barn og barndom. I I. K. Sørenssen, T. Abebe & M. Ursin (red.) *Barndomsstudier i norsk kontekst: tverrfaglige tilnærminger* (s.116-139). Gyldendal.

Frey, J. H. & Fontana, A. (1991). The group interview in social research. *The social science journal*, 28(2), 175-187. Elsevier Inc.

- Gadamer, H. G. (2012). *Sannhet og metode : grunntrekk i filosofisk hermeneutikk*. (L. H. Hansen, Overs.) Pax Forlag. (Opprinnelig utgitt 1990).
- Gilje, N. (2017). Hermeneutikk – teori og metode. I M. Järvinen & N. Mik-Meyer (Red.) *Kvalitativ analyse : syv traditioner*. (s. 127-152). Hans Reitzels Forlag.
- Gjedrem, J. (2018). Barnets beste. I T. A. Ask & S. B. Eide (Red.) *Barnevernets begreper – i bevegelse* (s. 63-78). Gyldendal.
- Grunnloven. (1814). *Kongerikets Noregs grunnlov* (LOV-1814-05-17). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17-nn?q=grunnloven>
- Grøvdal, Y. & Jonassen, W. (2015). *Menn på krisesenter* (NKTVS rapport nr 5/2015). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
https://www.nkvts.no/content/uploads/2015/10/Menn-på-krisesenter-NKVTsrapport-5-2015_web.pdf
- Gulbrandsen, L. M. Seim, S. & Ulvik, S. O. (2012). Barns rett til deltakelse i barnevernet: Samspill og meningsarbeid. *Sosiologi i dag*, 42 (3-4), 54-78.
- Gulbrandsen, L. M. Seim, S. & Østensjø, S. (2014). Teoretiske perspektiver og begreper. I L. M. Gulbrandsen (red.) *Barns deltakelse i hverdagsliv og profesjonell praksis – en utforskende tilnærming* (s.37-55). Universitetsforlaget.
- Hagen, M. B. (2021). Innledning. I M. B. Hagen (red.) *Traumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid – fra et tilknytningsteoretisk perspektiv* (s.13-25). Universitetsforlaget.
- Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet: En innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Cappelen akademisk forlag.
- Hart, S. & Schwartz, R. (2009). *Fra interaksjon til relasjon : tilknytning hos Winnicott, Bowlby, Stern, Schore og Fonagy*. Gyldendal akademisk.

- Haugen, D. G. M. (2021). Barn og familier i endring: Ulike perspektiver og praksiser. I I. K. Sørensen, T. Abebe & M. Ursin (red.) *Barndomsstudier i norsk kontekst: tverrfaglige tilnærminger* (s.93-115). Gyldendal.
- Haugli, T. (2020). Hensynet til barnets beste. I Høstmælingen, N., Kjørholt Saga, E. & Sandberg, K (Red.) *Barnekonvensjonen: Barns rettigheter i Norge* (4. utg.) (s. 55-78). Oslo: Universitetsforlaget.
- Hennum, R. (2020). Retten til beskyttelse mot vold, overgrep og utnyttelse. I Høstmælingen, N., Kjørholt Saga, E. & Sandberg, K (Red.) *Barnekonvensjonen: Barns rettigheter i Norge* (4. utg.) (s. 367-396). Oslo: Universitetsforlaget.
- Hopper, E. K., Bassuk, E. L., & Olivet, J. (2010). Shelter from the Storm. Trauma-Informed Care in Homelessness Services Settings. *The open health services and policy Journal*, 3, 80-100.
- Isdal, P. (2018). *Meningen med volden*. (2.utg). Oslo: Kommuneforlaget
- James, A. & Prout, A. (2015). *Constructing and Reconstructing Childhood: Contemporary issues in the sociological study of childhood*. London: Routledge
- Jenssen, D. (2021). *Vitskapsteori i sosialt arbeid: tilnærminger og normative spørsmål*. Samlaget.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4. utg.). Abstrakt Forlag.
- Johannessen, E. F. L. Rafoss, W. T. & Rasmussen, B. E. (2018). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Universitetsforlaget.
- Jonassen, W. (2014). Vold mot kvinner – historikk og status. I K. Narud (red.), *Vold mot kvinner* (s.37-51). Cappelen Damm Akademisk.

- Jørgensen, T. W. & Lillevik, O. G. (2016). Traumebevisst omsorg i arbeid med voldsutsatte barn. I K. Mevik, O. G. Lillevik & O.Edwardsen (red.), *Vold mot barn – teoretiske, juridiske og praktiske tilnærminger* (s.186-206). Gyldendal Akademisk.
- Järvinen, M. & Nanna, M-M. (Red.). (2017). *Kvalitativ analyse. Syv tradisjoner*. Hans Reitzels Forlag.
- Kjørholt, A, T. (2020). Retten til lek og fritid. I Høstmælingen, N., Kjørholt Saga, E. & Sandberg, K (Red.) *Barnekonvensjonen: Barns rettigheter i Norge* (4. utg.) (s. 316-333). Oslo: Universitetsforlaget.
- Krisesenterlova. (2010). *Lov om kommunale krisesentertilbod* (LOV-2009-06-19-44). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-44?q=krisesenterlova>
- Krisesentersekreteriatet. (2008). *Kvinnerommet, Vi gratulerer Krisesenterbevegelsen*. <http://www.krisesenter.com/backup240616/filer/pdf/materiell/Jubileumsheftet-Kvinnerommet.pdf>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju* (2. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Kvello, Ø. (2015). *Barn i risiko: skadelige omsorgssituasjoner*. Gyldendal akademisk.
- Likestillings- og diskrimineringsloven. (2017). *Lov om likestilling og forbud mot diskriminering* (LOV-2017-06-16-51). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2017-06-16-51>
- Lillevik, G. O. (2016). Perspektiver på vold mot barn. I K. Mevik, O. G. Lillevik & O.Edwardsen (red.), *Vold mot barn – teoretiske, juridiske og praktiske tilnærminger* (s.18-34). Gyldendal Akademisk.
- Norges institusjon for menneskerettigheter (2021). *Vold og overgrep under pandemien*. <https://www.nhri.no/2021/vold-og-overgrep-under-pandemien/>
- NOU 2016:16. (2016). *Ny barnevernslov. Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Barne- og likestillingsdepartementet.

Ot.prp.nr. 96. (2008-2009). Om lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterlova).

Barne- og likestillingsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/c8b1272fa180484e87d541e44fd3c9d7/n-no/pdfs/otp200820090096000dddpdfs.pdf>

Regjeringen. (2021, 2. desember). *Kvinnens rettigheter og likestilling*.

<https://www.regjeringen.no/no/tema/utenriksaker/fn/innsikt/likestilling/id439433/>

Regjeringen. (2022, 13. januar). *Regjeringen letter på tiltakene*.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-stoere/utdaterte-aktueltaker/smk/regjeringen-letter-pa-tiltakene/id2895460/>

Rogoff, B. (2003). *The Cultural Nature of Human Development*. New York: Oxford University Press.

Ryste, M. E. (2003). *Krisesenterbevegelsen*. Kvinnehistorie.no

<https://www.kvinnehistorie.no/artikkel/t-3433>

Sandberg, K. (2020). Barns rett til å bli hørt. I Høstmælingen, N., Kjørholt Saga, E. & Sandberg, K (Red.) *Barnekonvensjonen: Barns rettigheter i Norge* (4. utg.) (s. 98-129). Oslo: Universitetsforlaget.

Smith, L. (2017). Tilknytning: teori og forskning. I L. M. Gulbrandsen (Red.). *Oppvekst og psykologisk utvikling*. (2.utg., s. 139-178) Oslo: Universitetsforlaget.

Solvang, P. K. (2020). Sosialkonstruksjonisme. I D. Jenssen, M. Kjørstad, S. Seim & P. A. Tufte (red.), *Vitenskapsteori for sosial- og helsefag* (s.248-272). Gyldendal.

Sæther, J. W. (2016). Barn på krisesenter. I K. Mevik, O. G. Lillevik & O. Edvardsen (red.), *Vold mot barn – teoretiske, juridiske og praktiske tilnærminger* (s.153-167). Gyldendal Akademisk.

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitative metoder*. (5. utgave). Fagbokforlaget.

Tjora, A. (2018). *Viten skapt Kvalitativ analyse og teoriutvikling*. Cappelen Damm Akademisk.

Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4.utg). Gyldendal.

Ulvik, S. O. (2009). Barns rett til deltakelse – teoretiske og praktiske utfordringer i profesjonelle hjelperes samarbeid med barn. *Norsk psykologforening*, 46(12), 1148-1154. <https://psykologtidsskriftet.no/node/14895/pdf>

Øverlien, C. Jacobsen, M. & Evang, A. (2009). *Barns erfaringer fra livet på krisesenter – en landsomfattende studie om flukten, oppholdet og forestillinger om fremtiden* (NKTVS rapport 2/2009). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
<https://www.nkvts.no/content/uploads/2015/08/barnserfaringerfralivetpakrisenter.pdf>

Øverlien, C. (2012). Krisesentre som intervensjonsarena for barn som har opplevd vold i hjemmet. *Tidsskriftet Norges Barnevern* 01(02), 70-85. <https://doi-org.ezproxy.oslomet.no/10.18261/ISSN1891-1838-2012-01-02-07>

Øverlien, C. (2012). *Vold i hjemmet - barns strategier*. Oslo: Universitetsforlaget.

VEDLEGG

Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD

Vurdering

Dato
20.10.2021

Type
Standard

Referansennummer
647575

Prosjekttittel
Masterprosjektet: Ivaretagelse av barn på krisesenter

Behandlingsansvarlig institusjon
OsloMet – storbyuniversitetet / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for sosialfag

Prosjektansvarlig
Pernille Stornæss Skotte

Student
Guro Holt

Prosjektperiode
01.11.2021 - 16.05.2022

[Meldeskjema](#)

Kommentar

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 20.10.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG

For studenter er det obligatorisk å dele prosjektet med prosjektansvarlig (veileder). Del ved å trykke på knappen «Del prosjekt» i menylinjen øverst i meldeskjemaet. Prosjektansvarlig bes akseptere invitasjonen innen en uke. Om invitasjonen utløper, må han/hun inviteres på nytt.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 16.05.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

TAUSHETSPLIKT

Informantene i prosjektet er ansatte på krisesenter, og har taushetsplikt. Det er viktig at intervjuene gjennomføres slik at det ikke registreres taushetsbelagte opplysninger. Vi anbefaler at dere minner informantene om dette i forbindelse med intervjuene.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaløyper, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>. Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson hos NSD: Silje Fjelberg Opsvik
Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 2: Intervjuguide

Intervjuguide masteroppgaven

Først vil jeg takke for at dere har lyst til å delta i mitt masterprosjekt. Som nevnt i informasjonsskrivet har jeg laget en fiktiv case som vil være utgangspunkt for intervjuet og formålet med intervjuet er at dette skal bli en samtale mellom dere hvor jeg trekker meg litt tilbake og lytter, men stiller noen spørsmål. Før jeg starter med lydopptak ønsker jeg at vi tar en introduksjonsrunde hvor dere sier hvor lenge dere har jobbet på krisesenter og eventuell fagbakgrunn. Dette vil ikke bli brukt i oppgaven.

Den fiktive casen som vil være utgangspunkt for intervjuene:

Ola er 5 år og kommer med sin mor til krisesenteret fredag ettermiddag. De kommer sammen med politiet. Med en gang ser man at mor har synlige fysiske skader i form av blåmerker og tegn til lugging i håret. Ola har ingen synlige fysiske skader, men spør når de kommer «Følger pappa etter oss nå?».

Spørsmål til case:

- Hvordan ville dere møtt Ola og moren?
- Hva vil dere gjøre etter at oppholdet til Ola ved krisesenteret er avsluttet?
- Ser dere noen utfordringer i møtet med Ola?
- Hvis dere tenker ut fra situasjonen til Ola, har dere opplevd lignende situasjoner hvor dere har jobbet på lignende måte? Hvordan fungerte det?
- Hvordan ville dere møte Ola hvis han kom med far?
- Har dere noen standardiserte prosedyrer som dere følger når barn kommer til krisesenteret?
- Er det noen spesielle metodiske tilnærminger dere ville brukt under oppholdet på krisesenteret? Hvordan jobber dere ut fra disse?
- Hvis Ola var 14 år, ville dere gått frem annerledes?
- Hvis Ola kom inn under Covid-19 pandemien, hva ville vært annerledes?

Spørsmål om barn og foreldre:

- Når barn kommer til krisesenteret med en av sine foreldre, hvordan går dere frem for å møte foreldre og barn?
- Har dere samtaler med mor og barn for seg selv, eller også med de sammen?

- Hvordan er dialogen med forelderen hvis det er bekymring for barnet?
- Hvilke forventninger har dere til foreldrene?

Spørsmål om samtaler:

- Bruker dere noen metodiske verktøy i samtalene med barna? I så fall hvilke og hvordan fungerer disse?
- Hvilke samtaleformer anvender dere i møtet med barn på krisesenter?
- Hvordan etablerer dere kontakt med barn på krisesenter?
- Hva er formålet med samtalene? Utforskende, gi kunnskap, bygge relasjon?

Spørsmål om observasjoner:

- Brukes observasjon som verktøy?
- Hvor og hvordan observerer dere barna? I hvilke situasjoner?
- Hvis vi tenker oss observasjon under lek, er det noe spesielt dere ser etter hos barnet?
- Har dere standardiserte prosedyrer for hva dere skal observere etter? Hvordan fungerer disse?

Spørsmål om tverrfaglig samarbeid med andre instanser:

- Hvilke andre instanser samarbeider dere med når det kommer til barn på senteret?
- Hvordan samarbeider dere med andre instanser?
- Hvordan er samarbeid mellom barnehage og skole?
- Hvordan er samarbeidet med barnevernet?
- Hvilken rolle tenker dere at dere har i møtet med barnet? Hvilken rolle har dere i samarbeid med andre instanser rundt barna?

Samarbeid mellom de ansatte

- Har dere barnefaglig ansvarlig? Hvordan brukes den barnefaglige ansvarlige?
- Hvordan er samarbeidet mellom de ansatte lagt opp i møte med barn på senteret?
- Hvordan arbeider dere sammen for å ivareta barn på krisesenter?

Opplevelsen av å jobbe med barn

- Ligger det fysiske miljøet til rette for barn? Er det lagt opp for barn?

- Opplever dere å ha de ressursene dere ønsker tilgjengelig for å ivareta barn på senteret? Tid, kapasitet og kompetanse.
- Har dere den kunnskapen dere trenger for å ivareta barn på senteret? Hvordan utvikler dere kunnskapen dere har?
- Hva legger til rette for jobben/ ikke til rette for jobben dere gjør?
- Har dere barnefaglig ansatt? Hvordan fungerer det?
- Hva tenker dere er det viktigste for å ivareta barn best mulig under et krisesenteropphold?
- Hva tenker dere er det viktigste for å ivareta barn best mulig på krisesenter?
- Hvordan har Covid-19 påvirket hvordan dere har jobbet?

Vedlegg 3: Informasjonsbrev og samtykkeerklæring

Informasjonsskriv til informanter om masterprosjekt om ivaretagelse av barn på krisesenter

Hei!

Jeg gjennomfører en kvalitativ studie av ansattes tilnærming til voldsutsatte barn ved krisesenter i forbindelse med min masteroppgave. Jeg studerer Master i sosialfag, retning sosialt arbeid ved Oslomet, og gjennom prosjektet blir jeg veiledet av universitetslektor Pernille Stornæss Skotte.

Formålet med studien

Tall fra Barne-, ungdom- og familiedirektoratet viste at 1258 barn bodde på krisesenter i 2020 (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2021). Formålet med studien er å framskaffe kunnskap om hvordan disse barna ivaretas på krisesenter. Å få de ansattes blikk på hvordan barn ivaretas på krisesenter vil gi viktig kunnskap, da de ansatte representerer en unik mulighet for å nå frem til barna, møte barna og hjelpe i en krisesituasjon. Ved å få frem de ansattes perspektiv på hvordan barn ivaretas på krisesenter vil kunnskapen om feltet øke, og hjelpetilbudet til voldsutsatte barn vil bli bedre.

21 % av ungdom i dag vært utsatt for fysisk vold i løpet av livet fra en av foreldrene. 6 % har vært utsatt for grov vold fra sine foreldre og 8 % har opplevd vold mellom sine foreldre (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2021). Vi vet at barn utsatt for vold er i faresonen for å utvikle en rekke atferdsmessige og psykiske vansker (Øverlien, 2012). Lov om kommunale krisesentertilbud § 3 andre ledd stiller krav om ivaretagelse av barn på krisesenter, tilpasset barnets behov (Krisesenterlova, 2010, § 3). En evaluering av krisesenterlova fra 2014 viser at kravet om ivaretagelse av barn synes på lang vei å være innfridd, og at etter innføringen av krisesenterlova har tilbyr flere krisesentre ulike og mer omfattende former for bistand (Bakketeig, Stang, Madsen, Smette & Stefansen, 2014, s. 167).

Hva det innebærer å delta

For å få kunnskap om ansatte på krisesenter sine erfaringer med arbeid med barn, ønsker jeg å gjennomføre gruppeintervjuer av ansatte på krisesentre. Hvis du ønsker å delta, vil jeg be om at du bidrar til en gruppesamtale sammen med tre-fire av dine kolleger. Gruppeintervju er en

egnet metode til å få frem ulike perspektiver om et tema gjennom samtale. Intervjuene vil ta cirka en time. Samtalen vil ta utgangspunkt i en fiktiv case, og ta utgangspunkt i erfaringene og kunnskapen til deg og dine kolleger. Som informant har du til enhver tid rett til innsyn i oppgaven, retting og sletting av opplysninger. I tillegg har du rett til å be om kopi av oppgaven.

Jeg ønsker å gjennomføre intervjuer i tidsperioden november 2021 til januar 2022. Nøyaktig tid og sted for intervjuene vil selvfølgelig avtales etter hva som best passer for informantene.

Anonymisering og personvern

Gjennom intervjuene vil det ikke bli stilt spørsmål om personsensitive data eller spørsmål om konkrete barn som har fått hjelp av informantene. Jeg ønsker at du gir eksempler, men ber om at disse gis uten å nevne navn eller andre personidentifiserbar informasjon. Det vil bli tatt lydopptak av intervjuet. Opptaket lagres på en datamaskin, og blir transkribert. Lydopptakene og de transkriberte intervjuene vil bli oppbevart på en forsvarlig måte, slik at det bare er jeg og veileder som har tilgang til informasjonen. Lydopptakene av intervjuene vil bli slettet med en gang intervjuene har blitt transkribert. De transkriberte intervjuene vil bli anonymisert, og ikke inneholde personlige opplysninger om informantene. Hvilke krisesenter som deltar, vil også bli anonymisert. Prosjektet er planlagt avsluttet 16.mai 2022, men det tas forbehold om at ting kan oppstå underveis som gjør at prosjektet blir ferdig november 2022. De transkriberte intervjuene blir slettet og utskrifter vil bli makulert med en gang prosjektet er avsluttet. Alle informanter vil være anonymisert gjennom fiktive navn i masteroppgaven.

Kontaktopplysninger til prosjektansvarlig og personvernombud

- Prosjektansvarlig for prosjektet er Pernille Stornæss Skotte. Hun kan kontaktes via mail, pernille.skotte@oslomet.no.
- Oslomets personvernombud er Ingrid Jacobsen. Personvernombudet kan nås via e-post: personvernombud@oslomet.no.

Ved å signere dette informasjonsskrivet samtykker du til deltagelse i studiens undersøkelse. Dette innebærer at du samtykker til at jeg kan bruke informasjonen du gir meg på en forsvarlig måte, i tråd med dette informasjonsskrivet, og at det vil bli tatt lydopptak av intervjuene. Som informant har du til enhver tid rett til å trekke deg fra studien uten å måtte oppgi årsak.

Med vennlig hilsen masterstudent,

Guro Holt

Telefon: 46810038

E-post: s349811@oslomet.no

Sett kryss:

Jeg samtykker til at informasjonen jeg gir i gruppeintervjuet kan brukes i studien.

Jeg samtykker til at det tas lydopptak av gruppeintervjuet som jeg deltar i.

Dato og underskrift:
